12.848

A CSABACSŰDI ÁG. H. EV. EGYHÁZKÖZSÉG MEGALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Irta:
CHOVÁN JÓZSEF
ev. lelkész.

Nyomatott Müller Károlyné könyvnyomdájában Szarvason 1935.

A CSABACSŰDI ÁG. H. EV. EGYHÁZKÖZSÉG MEGALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

1927-1934.

(TANULMÁNY.)

Irta:

CHOVÁN JÓZSEF

ev. lelkész.

Csabacsűd, 1934. dec. 31.

A könyvek árából befolyt tiszta haszon $^2/_3$-át szerző az egyházközség építkezési alapjára adományozta.

Nyomatott Müller Károlyné könyvnyomdájában Szarvason 1935.

12848

ORGANAS
EVANGĖLIKUS
KÖNYVTÁR
L
2007

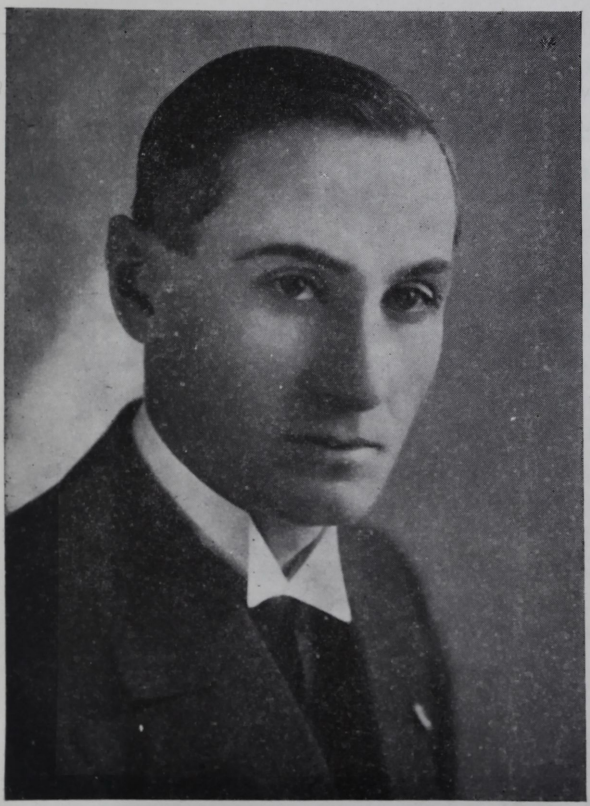

Berger M.
felvétele.

Chován József
ev. lelkész.

ORSZÁGOS
EVANGÉLIKUS
KÖNYVTÁR

Előszó.

Amikor e munka megírásához fogtam, felmerült bennem az a kérdés van-e jogosultsága egy ilyen fiatal egyházközségnek ahhoz, hogy „történetet" írjanak róla? A kérdést a következő felelet követte: a legkisebb esemény is megérdemli, hogy megörökítsék, ha bizonyos szempontból és az emberek bizonyos része előtt megfelelő érdekkel és értékkel bír. Egyházközségünk története pedig kétségtelenül birtokosa e tényezőknek, mert mindazok szemében, akik létrehozásán és felépítésén fáradoztak a legkisebb mozzanat is jelentős esemény. Jelentős egyrészt azért, mert elévületlen tanulságként marad az utódok számára, hogy miképpen lehet nehéz és keserves időkben áldozatokat hozni Isten országa érdekében; másrészt pedig azért, mert elvitázhatatlanul tanusítja, miszerint ez a generáció nemcsak „tudta", hogy lehet, hanem meg is hozta ezeket az áldozatokat. Ilyenformán ez a tanulmány arra is való, hogy példát adjon a jövő ev. nemzedéknek arra nézve; miképpen lehetséges sok nehézség között célokat kitűzni és azokat meg is valósítani... De ez a felfogás csak az egyik részét képezi a dolognak. A másik, — talán ennél is fontosabb része — az, hogy historikusan feljegyezzen minden eseményt, amely az egyházközség megalapításának ideje alatt végbement: a kiindulást a küzdelmeket a különféle elgondolásokat az egyes emberek és a közösség aktivitását, vagy passzivitását, az eszmék felmerülését, avagy kivihetetlenségét, melyeknek váltakozó játéka csak most, — eme pár esztendő távlatában válik világossá és érdekessé — amidőn a kezdet nehézségein, úgy ahogy túlnan vagyuk....

Mindezen fentebbi tényezők összerakódásából lesz

meg a történet,- helyesebben tanulmány, mely jellegzetes képet ad egy települési és néprajzi megmozdulásról. S így, végül is, talán megállja helyét az idevonatkozó műfaj keretein belül.

Időbeli szétterültségében mintegy hét és fél évet ölel fel ez a tanulmány: 1927—1934. Ebben az időben volt a legmozgalmasabb élete a csabacsűdi ev. egyház híveinek; legnagyobb erőkifejtése azoknak, akik különváltan a szarvasi ev. egyházból, a maguk lábán akartak járni és állni, mint autonóm egyház, mint minden tekintetben különálló egyházi testület: egyházközség.

Céljuk érdekében, — hogy mit és mennyit kellett dolgozniuk — lesz hivatva bemutatni ez a speciális tanulmány, mely ezen tényezőkre való tekintettel kapta a nevét: „A csabacsűdi ág. h. ev. egyházközség megalakulásának történeté"-ben.

Mint a történeti műveknek mindenkor nagy és komoly kedvelője s így ismerője is, nem mulaszthatom el nehány megjegyzést ideírni amelyek a hasonló szemmel nézők részére jegyeztetnek fel:

1. nem kétlem, hogy más történetíró „más" szemmel is nézhette volna ugyanezeket az eseményeket mint én;

2. elhiszem, hogy sokaknak más egyebek lettek volna „fontosabbak", mint nekem voltak;

3. s végül: hogy egyeseknek sokkal jobban sikerült volna megoldani ezt a feladatot, mint nekem, de erről én nem tehetek, mert én csak a saját szemeimmel kerestem az igazságot és a történeti hűséget, melyhez elsősorban is kötelességem volt ragaszkodni.

Ezeknek szives előrebocsátása mellett arra kérem a Mélyen Tisztelt Olvasót, hogy ezeket a szempontokat figyelembevéve sziveskedjék jelen művet elolvasni.

Csabacsűd, 1934. december hó 31.

Chován József
ev. lelkész.

Előzmények.

Mint minden alakulatban úgy a csabacsűdi egyházközségben is felmerült a hívek között az a kérdés, hogy a lelki és a hitélet közvetlenebb gyakorlása céljából miféle eljárásra volna szüksége azoknak a szarvasi tanyai evangelikusoknak, akiket vallásuk gyakorlásában részben a nagy távolságok (templomok nehéz megközelítése) részben pedig az úttalan, rossz időkben járhatatlan tanyavilág egyéb nehézségei arra kényszerítenek, hogy vagy csak nagyon ritkán, legtöbbször pedig egyáltalán ne szolgálhassanak Istennek úgy, mint ahogy azt az olyan hívek tehetik, akiknek közelében mindazon eszközök megvannak (templom, lelkész stb.) amelyek az intenziv vallásos élet rendszeres gyakorlását elősegítik, lehetővé teszik.

Ecélból — mintegy belső megmozdulás kifolyásaként — elhatározták a csabacsűdi ev. hívek, hogy a fentjelölt nehézségek kiküszöbölése céljából, kifejezetten, mint csabacsűdi ág. h. ev. m. egyházközség óhajtanak megszervezkedni, amely munkájuk helyes irányba terelése szempontjából kivánatosnak tartották az Egyházmegye nagylátkörű esperesét: Ntü Kovács Andor kormányfőtanácsost megkeresni aziránt, hogy őket az e téren felmerülhető problemák között a legmegfelelőbb útra terelje.

Ennek szemelőtt tartásával érintkezésbe is léptek nevezett esperessel, aki — miután az előbb felsorakoztatott érveket, külső és belső körülményeket alapo-

san átvizsgálta és a vizsgálat után a kérelemnek helyt adott — szabályerű közgyűlésre hívta össze a csabacsűdi híveket, amely gyűlés meg is tartatott 1927 máj. 8-án a csabacsűdi területen levő, de ezidőszerint még szarvasi ev. egyházi vagyont képező Kita-féle ev. elemi iskola helyiségében, ahol az első, itt felvett jegyzőkönyv tanusága szerint mintegy 120-an jelentek meg. Ezt az állást a szarvasi ág. h. ev. egyház 1901 szept. 1-i közgyűlése szervezte meg. Mint ennek a tanítói voltak: Brachna Gábor, utána következett: Rohony Pál, ezután Lustyik Pál, Darók József.

A megjelentek természetesen szarvasi evangelikus egyházi adófizetők voltak, akik ezen a gyűlésen éppen azáltal, hogy adóik rendben voltak, teljes joggal szavazhattak abban a kérdésben, hogy megalakuljon, illetve különváljon-e a szarvasi ev. egyháztól a csabacsűdi ev. egyházközség, mint különálló gyülekezet?

A gyűlést vezető esperesnek azon kérdésére, hogy vajjon a csabacsűdi ev. hívek elszakadni kívánnak-e a szarvasi anyaegyháztól? a gyűlés tagjai egyhangulag kimondták, hogy kívánják az önálló gyülekezet megszervezését és ecélból felkérték az esperest, hogy a továbbiakban a leghathatósabban támogassa a maga lábán járni óhajtó ifjú gyülekezetet.

Az esperes, e felhívás alapján vázolta mindazokat a szükséges eljárásokat és következményeket, amelyek egy ilyen elhatározás után jelentkezhetnek és megoldásra várnak.

Figyelmeztette egyben a gyűlés tagjait arra is, hogy ilyetén jogok miféle kötelezettségekkel járnak az elkövetkezendő időkben, mely ismertetés és informálás után ujólag feltette azt a kérdést, óhajtanak-e az előbbi elhatározás mellett megmaradni?

A jelenlevő hívek az esperes eme felhívására egyhangúlag azt a választ adták, — nem hagyván kétséget a szándék megfontoltsága és érettsége felől — misze-

rint a törvényes idő betartása mellett hívassanak újra egy gyűlésre össze, mit az esperes maga is jónak látott és azon az elkövetkezendő gyűlésen, — amely tényleg meg is történt — a körülményekhez és a kifejezett álláspontokhoz mérten, jogos határozatokat hoztak.

A gyűlés ezen kijelentéseket tudomásul vette, a fenti elhatározást fenntartotta, az elszakadást, különválást és az új egyházközség alakítását jóváhagyta, mely tények után a gyűlés tagjai kielégült lélekkel oszoltak szét.

Nevezett gyűlést 1927. máj. 22-én tartották meg, amelyen kimondották, hogy egyelőre missiói egyházközséget kívánnak megszervezni és kérték az esperest, hogy a gyűlés további határozatait hajtsa végre. Esperes hivatalosan tudomásul véve a gyűlésnek ezen karakterisztikus kívánságát az E. A. illetékes §-ai alapján megszervezettnek és törvényesnek mondta ki a csabacsűdi ág. h. ev. m. egyházközséget és felhívta a híveket, — akiknek törvényes szavazati jogát a már megszervezett politikai község előljárósága is igazolta — hogy válasszák meg az immár önálló m. egyház vezetőségét, miután a lelkész behelyezését nekik kilátásba helyezte.

A szabályszerűleg összehívott közgyűlés az esperes kijelentése és megállapítása alapján megválasztotta az egyházközség vezetőségét éspedig a következőképen:

Felügyelő: dr. Tóth Pál orvos, orsz. gy. képviselő, II. felügyelő: dr. Válkovszky György tb. főszolgabíró, gondnok: Galáth János kisgazda, egyházi jegyző: Lustyik Pál Kita iskolai ev. egyházi tanító.

Választottak 12 presbitert is, akik az előbbiekkel együtt a lelkész beállítása idején egyöntetűen leteszik majd a törvényszerű és hivatalos esküt az esperes kezébe.

Az első presbitérium a következő személyekből

állott: Konstantinovics István, Kugyela Pál, Válkovszky Pál, Tóth György, Kita András, Galáth Pál, Roszik Pál, Köpenyes János, Janurik Pál, Kunstár Mihály, Roszik Mihály és Kovács György.

A közgyűlés a választásokat jogerőre emelve az esperesnek mindennemű intézkedését tudomásul vette s a fentieket megválasztott elnökségnek, illetve presbitériumnak elismerve, a közgyűlést szabályszerűen berekesztette.

A csabacsűdi ág. h. ev. m. egyházközség megalakulása tehát az E. A. idevágó §-ainak értelmében elintéztetett. Az esperes és a gyűlés az illetékes felsőbb egyházi körök megkeresése mellett a maga hivatalos feladatát ebben az ügyben elvégezte.

A továbbiak intézésével a majd beállitandó lelkész és a már megválasztott elnökség, illetve egyháztanács bizatott meg.

Az ujonnan alakult gyülekezet az uj vezetőség és Lustyik időközben: Lelkes Pál tanitó előkészitik a missiói lelkész iktatására rendezendő ünnepélyt s 1927. nov. 6-án az esperes behozza Chován Józsefet, az eddig kondorosi s. lelkészt, kit a gyülekezet szíves jóindulatába ajánl. (Ch. J. rövid életrajza a következő: Szül. 1895. áprl. 15. Ambrózfalván, Csanád m. Atyja: néh. Viktor, ottani lelkész, anyja néh. Kicska Karolin, mindketten szarvasi születésűek. Ch. J. iskoláit Amrózfalva, Szarvas, Bonyhád, Pozsony, Hódmezővásárhely, Budapest, Sopron és Párizsban végezte. A vil. háb. idején a cs. és k. 46. gy. e. ben szolgált. Ezidő alatt jóformán az egész országot beutazta, valamint sok külföldi államban megfordult. A vil. háb. után a Hadviselt Diákok Országos Szövetségének elnöke volt. Kondorosra került s. lelkészként 1926. dec. 28-án. Itt szolgált 1927. nov. 5-ig Keviczky László érd. esp. mellett. U. e. év nov. 6-án a csabacsűdi miss. egyh. lelkésze lett. Azóta itt teljesit szolgálatot. Mintegy két évtizede

fejt ki irodalmi munkásságot. Nőül vette Szenes Mária Magdolnát Kondorosról, 1927. nov. 30-án.)

A rendkívűl ünnepien megrendezett fogadtatás és bevonulás után ünnepi istentisztelet volt, amelyen az új lelkész bemutatkozott.

Úgy a lelkész, valamint a teljes egyházelnökség és az előbb felsorolt tagokból álló egyháztanács eskütétele után eloszlott a nép és a lelkész is elvonult ideiglenes parochiájára, amelyet az egyházközség erre a célra bérbevett a Kita-iskola közelében, amely iskolában tartották az istentiszteleteket is, vasárnaponként. Hétköznapokon tanítás folyt az iskolában, vasár és ünnepnapokon pedig istentiszteletek tartattak benne.

A bérelt tanya a Joanovics örökösök tulajdonát képezte. Ebben volt az idiglenes lelkészlak, amely állt, egy szoba, konyha, kamrából és egy cca. 100 négyszögölnyi udvarból és a szokásos tanyai mellékhelyiségekből. A tanya kertje nem állt a lelkész használatában, mert azt a Joanovics örökösöktől közvetlenül bérlő Konstantinovics János tartotta fenn magának, s mint másodlagos bérlőnek csak a fentebb említett helyiségek adattak át közvetlen és korlátlan használatra. A lelkész tehát a legprimitivebb viszonyok között, azzal az elkötelezéssel vette át az ifjú egyházközség további vezetését, hogy a templom, a paplak és az ezek részére szükséges telkek megszerzését, amazok felépítését, legfőbb feladtának tekinti, amint ez a beiktatási közgyűlésen s ugyancsak az ezt megelőző máj. 22-iki közgyűlésen is feladatául és legfőbb munkájául tűzetett ki.

A lelkész az egyház továbbszervezését és annak összes fáradalmait, gondjait és örömeit, gondolkozás nélkül elvállalta és még a folyó: 1927-ik év folyamán, vagyis azonnal a beiktatása után következő napokban sietett az egyházközség anyagi ügyeinek csak részben rendezett részét is rendezni, amely munka abból állott, hogy a szarvasi ev. egyházzal, mint amelytől a most-

már önálló egyházat képező, csabacsűdi ev. m. egyházközség elvált, egy közös szarvas-csabacsűdi egyházgazdasági bizottság segítségével a kölcsönösen fennforgó, de még függő gazdasági, pénzügyi és anyagi kérdéseket elrendezze. Legnevezetesebben a Kita iskola kérdését, annak összes rekvizitumait a csabacsűdi uj egyházra igyekszik testálni. Ugyanekkor történt az elszámolás is azon egyházi adókról, amelyeknek beszedési joga attól az időtől vált vitássá, amióta a csabacsűdi egyházközség, mint autonóm gyülekezet megalakult, vagyis 1927. május 22 től. A fenti ügyek közös elintézésére tehát egy közös Szarvas-csabacsűdi gazdasági bizottság alakult, amelynek gyűlése a két egyházközség teljes jogú megbizásából a következőket juttatta Csabacsűdnek:

a). A Kita iskolát, annak teljes felszerelését és a hozzátartozó iskolatelket.

b). Abból az adóból, amelyet az 1927. év őszén a csabacsűdi ev. adófizetőktől Szarvas beszedett, még a lelkésziktatás előtt, készpénzben 285·92 P-t, amely összeget a szarvasi egyház a csabacsűdi egyházközség pénztárába még a gyűlés napján befizetett. Ezekből a tényekből kitűnik, hogy a csabacsűdi egyházközség rendkivül nehéz helyzet előtt állt, mert a következő évet adószedhetés joga nélkül, joformán üres pénztárral volt kénytelen megkezdeni. A fenti átutalt összeget majd végleg felemésztette az ideiglenes lelkészlaknak a legegyszerűbb szükségletekkel történő berendezése (kályha, takaréktűzhely, illemhely, konyhai belsőüvegajtó, szabadkémény elkerítés, stb.) illetve rendbehozatala, amely munkálatokat még a lelkész beiktatása előtt elvégeztettek a hívek az egyháztanács által, s amelyeknek az árát jóformán a szarvasi egyháztól nyert, részben pedig a beiktatási közebéden befolyt jövedelem összegeiből rendezték. Igy az 1927. évi költségvetés a következő anyagi rajzot mutatta: összes fedezet 13 P összes szükség-

let 996 P. és 35 q. búza. Hiány : 983 P. 35 q. búza.

Ez volt a csabacsűdi egyházközség rendkívül nehéz gazdasági életnekiindulása, amely körülmény világosan mutatja, hogy az ujonnan beállott és a további munkákkal megbizott lelkésznek különösen nagy problémákkal kellett megküzdenie, hogy a rábizott egyház tovabbszervezési munkáját a megbizás értelmének megfelelően, szem előtt tartva az egyházközség életképes továbbfejlődését, eredményesen elvégezhesse.

Ebből a negatívumból kellett tehát az uj egyházközség akkor folyó évi adminisztrációját eszközölni.

Amint látszik, nem kis feladat állott az uj egyház és annak vezetősége előtt, s az új alakulatnak nem csekély küzdelem árán kellett magát fenntartania, ügyeit előbbvinnie.

De nemcsak a fentartás kérdése volt az egyedűl fontos probléma, hanem a továbbhaladás kötelező parancsa is előttünk lebegett, amely mint kitüzött feladat, igen nagy munkát igényelt. Sok áldozatot, erős kitartást, fáradhatatlan ambiciót a hivektől és a vezetőktől egyképpen.

Alapos igazsággal elmondhatjuk, hogy jóformán valóban csak a Hit volt az egyedüli tényleges alap, mig a többi, ami lett, mind a Hitből folyó eredménye volt az Isten munkájának, az emberekben és azok által.

A beiktatással járó ünnepség elcsendesülése után a magáramaradt lelkész szemei előtt teljes lehangoltságával felmeredt a tanyavilág pusztai magánya, s e sorok irója tényleg úgy érezte, hogy ebben az egyedüllétben van legközelebb Istenhez.

Üres granárium, pénztelen pénztár ijesztő hivással szólitottak munkába mindenkit. Napok multával megindult az egyházépitő munka, amelynek Isten-adta eredményei a lentebbiekben nyerik majd közvetlen leirásukat.

Már az első istentisztelet is figyelmeztetett min-

denkit a nagy hiányosságokra, a rengeteg pótolni valóra. Nem volt harmónium, amely mellett a hívek méltó módon énekelhettek volna. A közeledő Advent az Úr asztalához hivogatta a gyülekezetet, de sem Ur asztala, sem kegyszerek nem voltak, amelyekkel a vágyó lelkeket kielégíthette volna a lelkész. Hamarosan hozzáfogtak tehát ahhoz a munkához, amely a fentieket előteremteni volt hivatva. A lelkész kezdeményezésére a tanítóval együtt egy harmóniumot szereztek, amelynek árát, 880 P-t tanyáról-tanyára járva gyűjtötték össze.

Miután a harmónium megvolt, kegyszereket igyekeztek beszerezni. E tekintetben akadtak jószivű, Istent tisztelő adakozók, akik úrvacsorai kelyhet és ostyatányért ajándékoztak az egyháznak. Melis Mihály és neje urvacsorai kelyhet. Roszik Mihály akkori községi esküdt, s egyben egyháztanácsos és neje Zvada Zsuzsanna pedig egy beteg gyóntatásra használandó kelyhet, majd Csonka János és Pál, nejeikkel együtt, egy ostyatányért adományoztak. Amikor ezek megvoltak, az oltár felállításához fogott a gyülekezet a lelkész biztatására. A munka lassan indult, de azután fokozottabb gyorsasággal vezetett eredményhez.

A lelkész érintkezésbe lépett Donner Árpád és Robitsek Soma szarvasi fakereskedőkkel, akik az oltárhoz bizonyos mennyiségű deszkát ajándékoztak, majd pedig pénzbeli adományokat kezdtek gyűjteni és elkészitették az oltárt, mintegy 480 P értékben, mely összegen kivül a fentebb jelzett deszkaadományok és az asztalos, Klimaj Pál jutányos munkaszámitása is ajándékképpen estek.

A csinosan elkészített oltár és a beleépített szószék öltözetlenül állltak a gyülekezet előtt. A hívek az isteni gondviselés sugalmazásától indíttatva öltöztetni kezdték az Urnak asztalát és egyre-másra kerültek elő az adományok, amelyekből az oltár a szükséghez mért módon felszereltetett.

Özv. Klimaj Mihályné egy oltárképet, Konstantinovics Mihály és neje egy szentedénytakarót adtak. Konstantinovics János és neje az idő közben ajándékul kapott két biblia alá helyezendő díszes aljzatot adományozták; mindkettő fekete bársonyból való, mig özv. Klimajné egy fekete urvacsorai asztalkendőt, Tóth Anna, Tóth György presbiter leánya pedig egy fehérszinű urvacsorai asztalkendőt, Klimaj György és neje: egy hatalmas és értékes, mintegy 14 kg. sulyú feszületet ajándékoztak az oltárra. Zvada György, akinek gyermeke az első megkeresztelt gyermek volt az egyházközségben, a keresztelés alkalmával egy keresztelési törülközőt ajándékozott. Krajcsi Mihály és neje egy magyar nyelvű díszbibliát, Komlóvszki András egy ofera tányért, Molnár Mária, Molnár György leánya egy urvacsorai asztalkendőt adott. Kriska János ker. kancsót, Sonkoly Pál és neje ker. med. belsejét, Lustyik Pál és neje med. takarót, Klimaj Pál és neje oltári futószőnyeget adtak. Vászonanyagot az oltár térdeplőjéhez Köpenyes Jánosné, iskolaszéki gondnok neje, Molnár Györgyné és ennek leánya, Mária adományoztak. Klimaj János és neje két oltári gyertyatartót, Hugyik Mária pedig egy szentedény takarót adtak. Oltárteritőt: Zima András és neje, Zima Pál és neje. Az ostyatartót Krajcsi János szerezte be. Kasnyik Pál és neje tótnyelvű diszbibliát, Varga Mihály és neje egy tótnyelvű Agendát, Konstatinovics János és neje egy úrvacsorai kancsót, id. Bertók György a keresztelési medencét, Özv. Janurik Mátyásné pedig egy úrv. asztalkendőt ajándékoztak.

Az itt felsorolt tárgyak és eszközök előteremtése aránylag rendkivül rövid idő alatt történt meg. Ugy az istentiszteletek, mint a különösebb részei a hitéletnek zavar nélkül kimerülhettek. Az istentiszteletek módját és nyelvét szabályokban fixirozta az erre szabályszerűen összehívott és előzően is tájékoztatott közgyülés, mely

forma tekintetében azt a módot igyekezett megtartani, amely a hívőkre mint szarvasi és részben kondorosi lelki hagyaték szállott. Az istentisztelet nyelvi tekintetben kétféleképpen állapíttatott meg: az egyik vasárnap tiszta magyar funkciók voltak, a rákövetkező vasárnapon pedig tótnyelvüek. A szabályrendeletben, amelyet az illetékes felsőbb egyházhatóságok az előírt módon és keretek között tárgyalva jóváhagytak, 3 magyar és három tótnyelvű, összesen tehát 6 alkalommali úrvacsoraosztás állapíttatott meg: vizkeresztkor, húsvétkor és áldozó-csütörtökön, mely egyben a konfirmandusok úrvacsoráztatását is szolgálta, — magyar nyelvű; ádventkor, nagypénteken és a 15., Szentháromság utáni vasárnapon, mint aratási hálaadó ünnepen, — tótnyelvű úrvacsorák voltak.

Időközben, az 1928. esztendőben az eddig a Kita iskolában működő Lustyik Pál egyházi tanitó Szarvasra költözött, elhagyván csabacsűdi állomását, akinek helyébe ideiglenes helyettesi minőségben Kunos Julia tanítónő lett alkalmazva. Nevezett helyettes tanitónő 1928. dec. 16-ig működött, mikor is a Kita-iskolai tanitói állást rendes választás útján Darók József, azelőtt Kiscsákón helyettesi minőségben működő kántortanitóval töltötte be az egyházközség. Darók József megválasztott Kita iskolai ev. egyházi kántortanító tehát 1928. dec. 16., illetve 1929. jan. 1-étől folytatja jelzett iskolában működését.

Galáth János egyházközségi gondnok mellé a közgyűlés Roszik Pál egyháztanácsost esküdti minőségben megválasztotta, azonban Galáth János hivatalától megvált és utána Kondacs Mátyás szintén kisgazda vette át a gondnoki hivatal vezetését. Később Roszik Pál esküdtet ebben a hivatalában Konstantinovics János követte, aki elődjével és a két gondnokkal egyformán odaadó és búzgó munkát fejtett ki.

Idők során a gondnoki hivatalt Kasnyik Pál* első egyházfi vette át és vezeti rendkívüli buzgósággal és nagy egyházszeretettel. Ugyanezen időben, sőt még ezt megelőzőleg is gyűjtést inditottak a lelkész vezetése mellett az egyházi épületek felépítéséhez szükséges költségek beszerzésére. A gyűjtés tanyáról-tanyára és házról-házra végeztetett. Ugyancsak felfektették az első adófőkönyvet, miután mindjárt a dolgok elején és kezdetén megejtették az ev. hívek összeirását. Az efféle kezdeti munkák az elmaradhatatlan nehézségekkel mentek végbe, azonban idők folyamán kellő mederbe terültek. Nem mulaszthatom el megemlíteni azt a körülményt sem, hogy a fiatal és gyermekingben járó egyházközség fejlődésében az egyház megalapitója, Kovács Andor főesperes mindenkor a legnagyobb készséggel és atyai jóidulattal támogatta úgy a lelkészt, mint az egész gyülekezetet. Az Ő hatalmas egyházjogi ismerete, mindenkori sorompóba állása olyan támasz volt az egyházközség kialakitásának és továbbfejlesztésének munkájában, amely felbecsülhetetlen értéke marad a csabacsűdi hiveknek. Úgy az esperes, valamint a vele karöltve dolgozó akkori egyházmegyei felügyelő, dr. Bikády Antal, volt orosházi országgyülési képviselő, mindenkor a legnagyobb készséggel álltak az őket sokszor megkereső lelkész rendelkezésére. Az esperes útján az egyházközség tudomására jutott, hogy a kerület nagynevű és nagyszellemű püspöke dr. Raffay Sándor atyai jóindulattal és megelégedéssel figyeli az ifjú testület életrevaló mozgásait, mely tudat az előbbiekkel együtt állandóan energikusabb és eredményesebb munkára serkentette az egyház vezetőségét és az egész gyülekezetet. Tagadhatatlan, hogy nem egy izben merültek fel oly nehézségek és sokszor elkedvetlenitő momentumok, amelyek egyszer-egyszer azt

* K. P. szül. Szarvas 1887. máj. 4. neje: Uhljár Judit.

mutatták, hogy a nehéz viszonyok között szinte lehetetlen lesz a kitűzött és vállalt feladatokat megoldani. Azonban az idők folyása és eredmények egyesítése azt mutatták, hogy Istenbevetett hittel még a legnehezebb gazdasági és életviszonyok között is elérhetők olyan eredmények, amelyek a továbbiakra nézve biztatólag hatnak, úgy a vezetők, valamint a gyülekezet és az egyesek gazdasági életére.

A politikai községnek külterületén elhelyezett lelkészben felmerült az a törekvés, hogy a tényleges község belterületére helyezze át az egyházközség munkaterét. Értve ezalatt, hogy a lassan fejlődésnek induló és települő község belterületén helyezkedjék el, mert voltaképpen ez volt az igazi főcél.

Ennek érdekében közgyűlést közgyűlés után hívott össze, amelyeknek főtárgyát állandóan azok a problémák adták amelyek a község belterületén folytatandó munkát teszik lehetővé. És pedig: hogy létesüljön az új faluban egy imaház, mely a községbe települő lakosokat is jobban fogja vonzani a faluba; ehhez azonban szervesen hozzákapcsolódott az a szükségszerű tény is, hogy maga a lelkész is a faluban lakhassék.

Ecélból az egyik közgyűlésen dr. Tóth Pál és dr. Válkovszky György felügyelők, valamint a lelkész vezetése és irányítása mellett elhatároztatott, hogy egy házat bérel az egyház a falu belterületén, amelyben a lelkész mindazon ideig lakik, amig a gyülekezet a lelkész számára egy rendes parochiát nem építhet.

A tervet keresztül is vitték s 1931. júl. 1-ével beköltözött a lelkész a községbe, ahol Varga Mihály azidőszerint presbiter házában nyert ideiglenes elhelyezést, lakást.

Az egyház az így kibérelt lelkészlakot évi 300 P lakbér fejében használta. A beköltözött lelkész erős contactusban állván továbbra is az immár elhagyott külterülettel, tanyavilággal, azonnal hozzáfogott egy

imaház felépítéséhez, melynek építési anyagát, ugyancsak házról-házra és tanyáról-tanyára járva ő maga, valamint Darók József tanító és a kúrátor Kasnyik Pál szedték össze.

A gyűjtést terményben és pénzben eszközölték. Maguk a hívek közmunkával voltak segítségére az egyházközségnek, mely munka és adakozás, tekintettel az egyre nehezedő gazdasági helyzetre, rendkívül említésre és elismerésre méltó volt.

Ennek a munkának reális és részletezett alapját és kimutatását a könyv további folyamán fogom feltüntetni.

Időközben a lélekösszeírás folytán, amidőn ezáltal világossá vált némileg a gyülekezet körülbelüli nagysága és erőssége, szükségesnek mutatkozott és a közgyűlésen keresztül is hajtatott az egyháztanácsnak 12-ről 24 személyre történő kiegészítése. Az egyháztanács tehát a szabályrendelet szerint 24 rendes és 8 póttagból állott ezután.

Első iskolaszéki gondnoka az egyháznak Klimaj Pál kisgazda volt. Utána Köpenyes János következett akit 3 és fél évi buzgó munkálkodás után Klimaj György váltott fel. Ezt Köpenyes Mihály követte ebben a minőségben, aki elődeivel együtt, mindenkor a legnagyobb buzgósággal tett eleget kötelességének és hivatásának. Az egyháztanács szintén mindenkor elismerendő munkát, agilitást fejtett ki az egyház felállításában.

Itt említem meg, hogy az egyházközség szolgai állást is tartott fenn és ebben a minőségben a következő egyének szolgáltak: Köpenyes Mihály, Herbst István, Zvada György, Palicska István, jelenleg pedig ifj. Huszárik György.

Amikor a falu belterületén az előbb már említett imaház felépült, — amelynek a lélekbefogadó képessége ugyan meglehetősen kicsi volt — Darók József, Kíta-iskolai tanítót az egyháztanács a belterületre he-

lyezte át, ahol az imaházban ideiglenes egyházi iskolát állított be. Ebben az ideiglenes iskolában egy évig folyt a tanítás s ezalatt, míg Darók József bent tanított és egyben az istentisztelet alkalmával a kántori funkciókat is végezte, kint a Kita-iskolában újból egy helyettes tanítónőt alkalmazott az egyház: Nagy Karolin személyében.

A iskolaév leteltével Nagy Karolint állásától felmentették és az ideiglenes belterületi iskolát beszüntették, Darók József pedig a Kita iskolához tért vissza.

Az egyházépítés munkájában elkerülhetetlen volt egyes nagyobb megmozdulások alkalmazása is. Ilyenek voltak az ünnepélyek, mint pl. a harmónium felavatásának és az oltárszentelésnek ünnepe, mely aktusokat Kovács Andor főesperes végezte el.

Szükségessé vált a temető létesítése is. Sírhelyárak: I. o. 25, II. o. 15, III. o. 10, IV. o. 5 P. E célból a község, illetve az O. F. B. által a vasúti sínpálya mellett kijelölt területen, kihasíttatott a temető részére fenntartott hely, melyet a közs. képv. test. 1929. máj. 14-i közgyűlése 15/1929. kgy. sz. a. 3000 négyszögölnyi területben engedett át az egyháznak. Hogy e kegyeletes helyet hivatásához méltóképpen használatba vehesse az egyház, ugyancsak egy impozáns ünnepség keretében szenteltük fel. A temetőszentelés aktusánál Keviczky László kondorosi lelkész, érd. esperes és Kello Gusztáv szarvasi lelkész működtek közre a helyi lelkésszel együtt.

Az ilyen új alakítású egyházközség jellemző tüneteképpen, eleintén csak gyermekeket temettettek a temetőbe a hívek, később azonban az idősebbeket is ide kezdték temetni. Érezhető volt, hogy eleinte csak kisebb jelentőségű funkciókat végeztettek az uj egyházközség keretében, lassan azonban szokássá vált, hogy mindennemű szent cselekményt Csabacsűdön végeztetnek el.

A falu településével párhuzamosan, — melyben a popularizáció lassan indult — az egyházközség élet-

lüktetése is erőteljesebben indult meg. Egyre-másra épültek a házak a faluban, melyekbe lassan több és több hívő költözködött be.

Az előbb már említett kis imaházat szintén Kovács Andor főesperes szentelte fel, a benne már tekintélyesen összegyűlt felszereléssel együtt. Az imaházban ekkor már a következő felszerelések voltak: oltár, harmónium, papi pad és a hívek részére ülőhelyül szolgáló padok, melyeket a szarvasi egyház adott ajándékképpen. Összesen: 16 drb.-ot.

A hívek szaporodása és a templomjárók tömegének állandó gyarapodása hamarosan szükségessé tette az imaház kibővítését, mely munkába ismét teljes ambícióval fogott a gyülekezet.

Ujra közadakozásra hívták fel a híveket, akik eltekintve az egyre sulyosbodó gazdasági viszonyoktól, mintegy erejüket meghaladva áldozták fel minden feleslegüket s talán még azon is felül, hogy az Istennek, — habár csak szerény, de — valamilyen hajlékot mégis csak felépítsenek.

Ennek a kibővített imaháznak fölépítése előtt szereztek egy harangot is. Készítette: Seltenhoffer cég, Sopron. 621 P. értékben, melynek árát ugyancsak közadakozásból teremtették elő. A harangszentelés egybeesett az előbb említett, elsődleges, kis imaház szentelésének aktusával. Úgy ezeket valamint a kibővített imaház szentelésének a cselekvényeit is Kovács Andor főesperes végezte.

A kibővített imaház szentelése ünnepélyes keretek között 1932. nov. 27-én ment végbe, mely alkalommal közreműködtek a következő személyek: Szelényi János szarvasi, Wickert Lajos mezőtúri lelkészek, valamint Korim Kálmán szarvasi vallástanár és e sorok írója.

Épületes előadásokat tartottak még ez alkalommal: dr. Haviár Gyula egyházmegyei felügyelő, m. kir. kormányfőtanácsos és dr. Romancsik János kardoskúti

egyházfelügyelő. A felszentelési ünnep maradandó nyomokat hagyott a buzgó gyülekezet lelkében.

Az ünnepély megrendezésében különösen nagy segítségére volt a lelkésznek az egyháztanács és az egyházközség újonnan megválasztott másodfelügyelője: dr. vitéz Zerinváry Szilárd, szarvasi kir. járásbíró. Hasonlóképpen a már 1931-ben megalakított helyi ev. nőegylet, melynek védnöke dr. Raffay Sándorné, díszelnökei: Kovács Andorné, dr. Haviár Gyuláné és néh dr. Mázor Elemérné, elnöke: Chován Józsefné, társelnöke: dr. vitéz Zerinváry Szilárdné, alelnöke: Darók Józsefné és Szikora Dezsőné. A nőegylet mintegy 70 tagot számlál Ugyancsak kivette a részét az ünnepélyek rendezéséből a helyi ev. leány- és legényegylet is.

A kibővített imaház felszentelésének idején tető alatt volt az ideiglenes lelkészlak is, mely az imaházzal együtt nagyrészt közadakozásból építtetett fel.

A régebben említett ideiglenes egyházi iskolának megszüntetésére az a körülmény adott okot, hogy az állam egy kéttantermes iskolát létesített és épített, melyben a gyermekek tanítása zavartalanúl folyt tovább.

Dr. Válkovszky György másodfelügyelő és dr. Tóth Pál felügyelő időközben történt távozása után a következőképpen alakúlt ki az egyházelnökség: felügyelő lett az eddig másodfelügyelői tisztet betöltő dr. vitéz Zerinváry Szilárd szarvasi kir. járásbíró, író és költő (Miklós vitéz), míg másodfelügyelővé vitéz Tepliczky János okl. mérnököt a szarvasi Kisgazdakör elnökét választották meg. A felügyelőknek ily minőségükben történt beiktatása a kibővített imaház szentelésének alkalmával ment végbe.

De nemcsak az egyházelnökség változott meg, hanem amint már említettem, maga az egyháztanács is kibővült, mely így a következő személyekből állott: (az elsőízben megválasztottakat lásd a 7 oldalon) Valkovszki János, Klimaj János, Bertók György, Szloszjar János,

Zima András és Konstantinovics Mihály. 1930-ban bővült: Kasnyik Pál, Varga Mihály, Pljesovszki Tamás, Zahorec György, Folytán János, Klimaj György, Klimaj György II személyével, miután egyesek lemondottak tisztségükről, vagy elhaltak. 1932-ben újra cserélődött az egyháztanács bizonyos része és így a következő új egyháztagok kerültek be: Kriska János, Jelen Mihály, Köpenyes Mihály, Kozsuch János, id. Pljesovszki György, Kasnyik György, Skorka Pál, Zima György, Palicska Mihály, Biszterczki Sámuel, Komlovszki András, Klimaj Pál asztalos, Roszik Pál, Kugyela János és Klimaj Pál kisgazda. 1933-ban Závoda János és Simó Mihály kerültek még be az egyháztanácsba.

Abban az időben, amikor e sorok írója még a kinti lakásában lakott a Kita-iskola mellett, az egyháztanácsi gyűléseket a lelkészlakhoz tartozó kamra-helyiségben tartották, míg a generális gyűléseket a Kita-iskolában. A faluba történt beköltözködés után az egyháztanácsi és a különféle bizottsági gyűléseket (gazdasági-, iskolaszéki-, számvizsgáló bizottsági) a lelkészlakon az irodában tartották a generális gyűléseket pedig most már az imaházban.

1931-ben országos gyűjtésre kapott engedélyt az egyházközség, mely alkalommal 1937 P 23 fillér gyűlt össze. Ez bizony igen csekély eredmény volt, de a gazdasági válság az egész országban éreztette nyomasztó hatását és a gyűjtők nagyon szerény szerencsével voltak kénytelenek visszatérni. Legtöbbet gyűjtött az egyházközség gondnoka: Kasnyik Pál, aránylag kis területen, mintegy 750 P-őt. Orsz. gyűjtők: Seress Márk, Hanó György, Kozsuch János, Kasnyik Pál gondnok, Kiszely Miklós, Szenyéri István, Szmetanovics Kornél, Juhos Pál, Szverle Péter, Griecsnyik János, Dauda Márton, Forján Béla, Balog István, Balczó Mihály, Vida János és Szűcs Károly.

Az országos gyűjtés által befolyt összeget az egy-

házközség egyelőre az ideiglenes, de az egyház tulajdonát képező lelkészlak építésének munkálataira vette igénybe, kölcsönképpen. Az úgynevezett granárium építéséhez. Ez azért vált szükségessé, mert abban a házban, amelyben a lelkész 1927—1931-ig, illetve, amelyben 1931—1933-ig lakott, lakbért kellett fizetnie az egyháznak. Kint a tanyai lakasért évi 5 q. búzát, a bentiért pedig amely állt; két szoba, iroda, konyha, kamra, padlás, istálló és egy bekerítetlen udvar és kertből, évi 300 P-őt. E kényszerítő körülmények arra ösztökölték az egyházat, hogy mielőbb olyan lakást kaphasson a lelkész, amely az egyház tulajdonát képezi és ezáltal a lakbérfizetés alól felszabadul. Ez a cél vezette az egyházelnökséget akkor, amikor azon igyekezett, hogy lelkészének mielőbb egyházi épületben adhasson lakást.

E törekvésében az elnökséget az egyházmegye elnöksége is erőteljesen támogatta. Igaz, hogy az ezirányú munkálatok rendkívül nehezen indulhattak meg, mert az országszerte — sőt világszerte — érezhető, súlyos gazdasági és pénzügyi helyzet mindennemű eféle ügyekben nagy, szinte legyőzhetetlen akadályokat gördített a tervezők és munkálkodók elé.

Mindezeknek ellenére azonban mégis felfelé ívelő irányban mozgott az egyház életvonala. Nem-szűnő energiával dolgozott mindenki, aki csak bírt és szinte hónapról-hónapra észrevehető előrehaladás mutatkozott az egyházi életben.

Az adminisztratív és egyházgazdasági élet haladásával párhuzamosan a hitélet is emelkedő vonalban haladt. Erre az állításra nézve maguk az anyakönyvi statisztikák évről-évre megfigyelt külömbségei nyujtanak elvitázhatatlan bizonyitékot. Pl.:

1928-ban	keresztelés volt	13	esketés	2	comfirm.	12
1929-ben	„	21	„	4	„	14
1930-ban	„	27	„	2	„	9
1931-ben	„	32	„	4	„	26

1932-ben	„	40	„	6	„	36
1933-ban	„	61	„	6	„	41
1934-ben	„	60	„	8	„	59

Temetés csak 1930. június hótól kezdődött, miután a temető felszenteltetett. Ez a statisztika a következő tendenciát mutatja:

1930-ban	temettünk	6	egyént.
1931-ben	„	12	„
1932-ben	„	23	„
1933-ban	„	18	„
1934-ben	„	17	„

Ebből az aránylag rövid időt felölelő statisztikából is látszik, hogy a csabacsűdi ev. egyháznak megszervezése nem volt oknélküli és célszerületlen megmozdulás, mert évről-évre azt láthatjuk, hogy az eterületen élő hívek, akik a feltüntetett funkciók miatt 8—15 km-t is kénytelenek voltak megtenni, mig templom és lelkészhez jutottak, sokkal közvetlenebb hitéleti kiszolgálást nyertek azáltal, hogy ez az egyházközség megalakult s ezáltal az eddig tanyavilágban élő hiveket közvetlenebb módon kiszolgálni képes korporációt nyertek.

Már 1930-tól kezdődőleg észrevehető volt, hogy nemcsak a csabacsűdi, hanem a hozzá közelesö Szarvas-határbeli hivek is erősen húznak az új egyházközség felé. U. i. ezeknek sokkal közelebb esik a tőlük egy-három km-nyi távolságra fekvő Csabacsűd, mint az 5—15 km-re eső Szarvas. Ezek az idegen lakosok is jobban megközelíthetik úgy az egyházközséghez tartozó ügyeiknek elintézése céljából az uj falut, mint a politikai községgel kapcsolatos dolgaik tekintetében.

Bár a falu az eredeti állomástól 1. km.-nyire fekszik, mégis sokkalta nagyobb a kényelme és a közlekedési lehetősége a lakosságnak, mint a Kita-iskola környékéről. 1932. őszén a faluval szemben, annak közepe táján, egy ideiglenes vasuti megálló is létesült,

„Csabacsűd községháza," ahonnan egyelőre egyes cementlapból álló járda vezet, a következő házakhoz, közvetlen közlekedésre: templom (imaház) lelkészlak, községháza, főjegyzőilak és az állami iskola. A járda elhalad sőt kereszteződik az ártézi-kút mellett, melyet 1931-ben kapott a község az államtól, míg a felépitményt a vármegye ajándékozta.

1931-ben a következő épületek készültek: községháza, állami iskola, a főjegyzőlak. Valamennyi csinos és a modern követelményeknek megfelelő épület.

A falu alakja téglányszerű, egy hosszában eső főutcával és két, ezzel párhuzamosan haladó, szélső utcával. Egy keresztben fekvő utcával, melybe, a főtér is bennfoglaltatik és két szélső keresztutcával.

A politikai község 1925. március 18-án alakult. A község főjegyzője Csabacsűdy János. Az előljáróság a főjegyzővel együtt 1932. Jan. 16-ig Szarvason tartózkodott, ahol ideiglenes községházát tartottak fenn. Ez is bérlakásban volt elhelyezve, mint a lelkészi hivatal.

A lakosság megoszlása az 1930 évi népszámlálás alapján következőleg fest: lakosok száma: 1839. Ezek közül ev. 1460. rk. 312. Ezek egy része átmenetileg lakik itt: uradalmi cselédek stb. ref. 49. gör. kat. 5. izr. 13.

A község nagybirtokosa Schwarz Gyula, intézője Sárkány Zsigmond.

Iskolák: 1927—28—29—30-ban Kita; (ev-egyházi) és a Schwarz-féle urad. iskola. 1930/31 isk. évben a már emlitett belterületi, ideiglenes ev. iskola is működik, de 1931/32-ben felépül a kéttantermes állami iskola, minek folytán a belterületi ideiglenes ev. iskola megszűnik. Jelenleg négy tanteremben, öt tanerő által folyik a tanitás. Az 1932/33 iskolai évben a tanulók túlzsúfoltsága miatt az állam egy helyettes, kisegítő tanerőt alkalmaz az uradalmi tanerő mellé. Vallási megoszlás tekintében a tanerők közül három ev. egy ref. és egy rk. Három férfi és két női tanerő működik. Névszerint: Darók József ev. egyh. Szikora Dezső áll. ez

1934/35 évben eltávozott és Martinek Ferenc áll. tanító. Mihalecz Bertalan ev. urad. isk.-ba beosztott áll. tanító. Kinevezett uradalmi tanítónő Asztalos Margit ref. Perczel Julia kat. áll. h. tanitónő.

Első orvosa a falunak dr. Méltó András magánorvos volt, ki időközben Szarvasra távozott. Mint községi orvos működik jelenleg dr. Krajcsovics Pál. Az állomásfőnök és egyben póstaügynök Fekete István.

A község intelligenciáját szükebb körben nevezettek alkotják.

Népkör kettő van: a Kossuth-Kör, melyet a lelkész alapitott s jelenleg annak ő a díszelnöke, elnöke Darók József tanitó és a Polgári Kör, melynek elnöke a főjegyző. Mindkét körnek a nemzeti érzés mélyítése és az általános kultúra terjesztése a célja.

A falu telepitésére vonatkozólag általános vonásokban a következőket jegyezhetjük meg. A csabacsűdi település az egykori, intézményes településnek, mintegy a továbbhaladása. (L. az 1894 évi V. t. c.; Darányi Ignác 1909 évi törv. jav.; az 1924. évi t. c. 22. §.-át a földreformtörvény novellájának.)

Csabacsűd, mint község, már az 1456. esztendőben is meg van említve Chabachud. Az 1500-as években Mátyás király fiának Corvin Jánosnak a tulajdonát képezte, de az 1500-as esztendők végén a törökhódoltság idején elpusztult. A XVIII. század elejétől a szentandrási uradalmakhoz, s egészen 1924-ig Békésszentandráshoz tartozott. A politikailag Szentandráshoz, egyházilag pedig Szarvashoz tartozó Csabacsűd község, mint fentebb említettük, már 1925-ben önálló község lett. Ennek a ténynek az 1924-ben kiadott belügyminiszteri engedély adott fiktiv alapot. A község területe 11.628 kat. holdat ölel fel, lakosai a következő nemzetiségi felosztást mutatják: 285 magyar, 1102 tót és egy oláh. Mintegy 180 család él ezek közül Csabacsűd területén.

A hívek egy része Szarvason, vagy Kondoroson

lakik. Ezeknek ott házaik vannak. Az ilyen ev. hivek csak fél egyháziadót fizetnek.

Földrajzi elhelyezkedése Csabacsűdnek a következő:

Szarvas, Nagyszénás, Kondoros, Nagymágocs közé esik.

Földje legnagyobbrészt jóminőségű szántóföld. A település céljaira 2668. kat. holdat váltott meg Schwarcz Gyula nagybirtokostól az O. F. B.

A telepités munkájának elején 153 házhely kiosztását határozták el, melyek általában a legszegényebb népréteg részére jutottak volna. Később még 54 házhelyet jelöltek ki a vagyonosabb birtokosok települési céljaira.

A község részére 40 kat. holdnyi területet juttattak. Ez utóbbiból lett kihasitva az ev. és az rk egyházak részére juttatott terület.

Az ev. egyház az elöljáróság által 615/927. sz. a. értesitès szerint, templom, lelkészlak, iskola és tanitói lakás céljaira összesen 1100 □-ölnyi épitkezési területet kapott. A következő elosztás mellett: paplakra 400, templomra 200, tanitói lakra 300 és az iskola részére 200 □ ölet.

Az emlitett célokra a helyi képviselőtestületi gyülés határozatából folyóan a község értesiti az egyházat 3/1928. kgy. szám alatt, hogy a kijelölt házhelyek közül az ev. egyház részére a 104, 105 és 106 szám alattiakat a r. k. egyház részére pedig a 102 és 103 sz. házhelyeket engedi át.

Az egyházközség a jelzett házhelyeket azonnal át is vette és ezekre épitette az imaházat és az ideiglenes lelkészlakul szolgáló granáriumot. Ezeket a telkeket az egyházközség éppen úgy köteles megváltani, mint az egyes lakosok a magukét, akik a település céljára egyenként 300 négyszögöles területet igényelhettek.

Ugyancsak kapott az egyházközség, még az espe-

res előzetes közbenjárására az O. F. B. 29.583. sz. a itéletével 25 kat. hold lelkészi javadalmi földet, melyhez később, ugyancsak az O. F. B. 1928. július 3-án Budapesten tartott tanácsülési határozatának 1322/1928 száma alapján, még 19 1/2 kat. hold kántori jav. föld is járult. Ez utóbbinak átruházása csak később történt meg. Azelőtt a szarvasi csendőrség használta, de lemondott róla.

Hogy Csabacsűd milyen ideális elgondolás szerint épült volna fel azt egy a település és a F. A. K. Sz. épitkezéssel kapcsolatban készült miniszteri leiratból sejthetjük, amelyben egy ilyen kifejezés áll: „Csabacsűd eszményi község."

Az épitkezésekhez mintegy 1500 pengőig terjedő anyaghitelt igényelhettek az egyes települők, illetve épittetők. Az ilyen módon felépitett házban egy szoba, konyha és kamra helyiségek voltak előjegyezve. Tervbe volt ugyan véve bizonyos nagyobb terjedelmű FAKSz. lakóházak épitése is, melyeknek munkálataihoz 3.500 P. anyaghitelt kölcsönzött volna az állam.

Hogy az eredetileg eltervelt épitkezési modor miért nem valósult meg, arra a körülményre nem kivánok kitérni ebben a munkában, de akit a probléma érdekel, az bizonyos tekintetben feleletet nyerhet erre a kérdésre a „Magyar gazdák szemléje" cimű gazdaszövetségi folyóirat XXXVIII. évf. 1. sz. 1933. január havi számában, a 32—33. oldalon.

Az 1929. évben megindult FAKSz. kölcsönből eszközölt épitkezések, mintegy 110.000 pengőt jelentettek egyelőre. Ez az érték cca. 64—80 ilyen házba lett beépitve. A község belterülete 89. kat holdat tesz ki. Az állami műút és a helyiérdekű vasút éppen a falú mellett haladnak el. Általában elmondható, hogy a közlekedési viszonyok kielégitőek. Közlekedési eszközök a kocsikon kivül a naponta többször közlekedő motoros vonatok és a kövesuton Kunszentmártontól Gyuláig elhaladó MAVART.

A falutelepités részletes tervrajzát László József a Faluszövetség mérnöke készitette.

A község lakosai földbirtokmegoszlás tekintetében a következőkép festenek: nagybirtok: 1, középbirtok 7, kis- és törpebirtok 230.

Ezeknek a speciális tényezőknek a felsorolása főként azért vált szükségessé ebben a munkában, hogy az olvasó láthassa belőle, milyen egymásra következő, összetartozó vagy széthuzó körülmények játszanak közre egy uj község és egy szervezkedő egyházközség megalakitásánál. Bizonyos, hogy ugy az egyik, mint a másik részről történő munka sok fáradságot, alapos megfontolást és előre kitervelt eljárásokat igényel. Az ezekkel járó rengeteg gond és törődés mellé hozzá kell még számitani a mostani nehéz gazdasági viszonyokat, amelyek az ország megcsonkitása után mint egy fojtó köd ülnek meg minden törekvést, ambiciót és előrehaladást. Ezekhez kell számitani továbbá azokat a fáradozásokat, amelyek különféle egyéni, vagy testületi és a tömegekkel kapcsolatos érdekellentétek elsimitását és elháritását jelentik. A Csabacsűdön ma már egyszerűnek, sőt majdnem megoldottnak látszó települési kérdés azonban korántsem volt az első időkben olyan egyszerű és keresztülvihető, mint amilyennek most látszik. Szembeállitva az 1926—1927. esztendőket az 1934 évvel, túlzás nélkül megállapithatjuk, hogy ennek a cca. 8 esztendőnek a leforgása alatt sok energia és aktivitás kimeritésére volt szükség. Sokkal egyszerűbb dolgok sem mennek olyan simán és kedvező mederben, semhogy egy falu és egyház létesitése nyerhetne olyan könnyen megoldást. Tagadhatatlan, hogy ezeknek az akcióknak a csúcspontján főként a két vezető férfiú állt és pedig a lelkész meg a főjegyző, akiknek munkája sokszor rendkivül nehéz és órási önmegtagadást igényel, mert a százfelé húzó közvélemény és különféle érdekellentétek dacára is csak

közös nevezőre kell hozniuk az adott tényezőket. Mindkét vezető a saját hatáskörében munkálkodott. E sorok írója már kint a tanyán, ahol első izben lakott, tapasztalni és érezni volt kénytelen az ilyen kezdeti munkával járó összes nehé zségeket. Viszont az ideiglenesen Szarvason elhelyezkedett főjegyző szintén kivette a maga részét az e munkával együttjáró örömökből és gondokból. A község eredetileg mintafalunak volt tervezve, amelyet FAKSz. kölcsönből épitett volna nagy általánosságban a lakosság. A földrajzilag immár elhelyezkedett és kiterjedt község főjegyzője, Csabacsűdy János a falu továbbfejlesztésének ügyét és gondolatát szellemes elképzelés alapján kezdte meg és eszközli a továbbiak folyamán is. Mint mindenkinek a községben, neki is, mint a politikai község vezetőjének, nagy gondot okozott a közegészségügy problémája. Ez a gond az óriási pénztelenség miatt mint egy megoldhatatlan rejtvény meredezett fel előtte is. 1927-től 1933-ig, nemhogy orvosa, de még egyszerű bábája sem volt a községnek, mely tényezők pedig a legprimitívebb kivánságait képezik egy olyan tömörülésnek, melynek falu nevet adott a közvélemény és az illetékes hatóságok. Ma már (1934.) mindkettő megvan. A közegészségügy tekintetében az 1931—32 évek voltak aggasztóak. Typhus járvány ütött ki a faluban és ha megfelelő intézkedések nem történnek, veszedelmesen elharapódzhatott volna a ragály. A vármegyei és a községi beavatkozás azonban sikeresen elnyomta a bajt s azóta említésre méltó, tömeges és járványszerű megbetegedés nem fordult elő.

Amint ezekből látjuk, egy ilyen települési munka sok gonddal és törődéssel, de ezzel párhuzamosan, rendkivül sok érdekes jelenséggel és tapasztalattal jár.

A legegyszerűbb feladat kerül az ember elé s azzal mulattatja a megfejtőt, hogy a semmiből valamit

csinálnia kell. Ennek a „valaminek" az előállításához azonban mindenkinek a józan eszét, összes számításait és teljes energiáját igénybe kell vennie. Adva van a „semmi", hozzá egy véghetetlen időmennyiség és az, hogy a pusztaságon egy élő, mozgó, lüktető községet, vagy egyházat kell létesiteni. Munkának nagy, feladatnak nehéz, de mindenesetre érdekes és élvezetes dolog.

Mint ilyen, fáradságos mivolta mellett is serkentőleg hat mindkét vezető ember szellemére. Ambiciózus emberek részére a legszebbb terrenum az energia kiélésére.

Speciális feladatom azonban elszólít az érzelgéstől, tehát sietek továbbsorakoztatni az eseményeket.

Az elnyert beltelkekre igyekezni kellett a megfelelő épületeket felhúzni. Az épületeket szükségszerű módon bekellett rendezni.

A csatolt kép feltűnő közvetlenséggel mutatja, hogy milyen az első tünete a településnek. Egy ház a pusztán (Szrnka Pálé a 45-ös portán, épült 1927-ben) néhány árva kutágas és a rendőr (Zahorecz Mihály) amelyek és aki, együttesen képezik a kiindulás mozzanatát. A második ház Medvegy Pál kereskedőé a 63-as portán. Ez is 1927-ben épült.

Rövid idő haladtával egyre-másra épültek a kis házak s a nép lassan fedelet talál a jórészt magaépítette hajlékokban.

Vályogfalú, téglaalapzatú házakat építenek. Általában szoba, konyha és kamrából állnak az épületek. Akik a sajátjukból — vagy részben a sajátjukból — építenek, azok nagyobb kényelmesebb házakat emelnek.

A házak előtt árkokat ásat a község, hogy az ártézikút vizét, úgy, ahogy egyelőre lehet a főtérről elvezesse.

Az útcákon szép, négyes fasor húzódik végig. Az elképzelés szerint — ha megnőnek — kellemes árnyékot és megfelelő szépséget adnak majd a falunak.

Berger M. felvétele.

Kita-iskola
Ebben tartottuk az első istentiszteleteket.
1927—1930-ig.
Épült: 1901-ben.

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS KÖZKÖNYVTÁR

Berger M. felvétele.

Az első ház Csabacsűdön.
(Szrnka Pál háza)
Épült: 1927.

Akác, kőris és juharfákat ültettek széjjel, melyeket, mint csemetéket adott szét a község, magánosoknak is, megfelelő használatra, elültetésre.

1933 nyarán egy újabb faiskola is létesült a már meglevőn kívül, melyből a jövendő ligetet szándékoznak kiültetni, valószínűleg a község déli oldalán.

A faültetéssel kapcsolatban megemlítem az ev. temető kidolgozását is, melynek tervei kellőleg elkészíttettek — a lelkész elgondolása szerint — de teljes és szabályszerű elrendezése csak akkor következhetik be, ha az egész területet körülkerítettük. Jelen állapotában még a mostani sírok rendbentartása is lehetetlen, mert a szabadon kószáló jószág menten szétkaparja a földet, mihelyt csak odamehet. Bejárása pedig — sajnos — ezidőszerint még szabad. Fontos feladata az egyháznak, hogy mielőbb s a legnagyobb csínnal berendezze a temetőt. Ezidőszerint (1934. dec. 31.) összesen 77 halott, 45 fi és 32 nő nyugszik benne. Az első díszesebb sírok 1934-ben állíttattak fel. Kettő mondható ilyennek: Kasnyik Pál gondnok fiáé és Ganyecz Pál 74 éves aggastyáné. A többi sírokon egyszerű fafejfa áll jelenleg. A III. számú sírban 3-an, a XVII-esben 2-en, a XX-asban 2-en, a XXVI-osban 2-en vannak eltemetve. Főleg kisgyermekek.

A temetés általában és mindenkor nagy részvéte mellett megy végbe a híveknek. A falu lakosai felekezeti különbség nélkül kiveszik részüket egymás fájdalmából. A katolikus halott részére is az ev. egyház harangjával harangoznak, mert csak ez az egy van a faluban. Az ev. egyház íly tekintetben mindenkor készséggel áll rendelkezésére a másik felekezetnek. Per tangentem: ezeket is szükségesnek véltem megemlíteni. Most pedig visszatérek az események első korszakába és külön-külön irom le az egyes eredményeket, előzményeikkel együtt.

A beiktatás. 1927.

A beiktatás, — mint már irtam, — 1927. november 6-án ment végbe. Lefolyása röviden a következő:

Kovács Andor főesperes és e sorok irója a reggeli vonattal* Nagyrétre érkeztek. Itt lovasbandérium, fehérruhás lányok és a hívek hatalmas csoportja várta az érkezőket. Impozáns bevonulás után a Kita iskolába mentek, ahol megkezdődött az ünnepély. Előbb az esperes, majd az uj lelkész prédikáltak. Istentisztelet után a lelkész a felügyelők s a többi tisztviselői az egyháznak a presbitériummal együtt letették az esküt. Ezután díszközgyűlés volt, melyen Szelényi János szarvasi lelkész mondott beszédet a kibocsátó anyaegyház nevében. A díszközgyűlést közebéd követte, melyen az esperes, dr. Tóth Pál felügyelő, Szelényi János lelkész, Demcsák János főjegyző, (időközben Csabacsűdy) majd az uj lelkész s végül Krajcsovics Márton mondtak ünnepi beszédeket. Az összegyűlt hívek részben a tanyáikba, részben az állomásra távoztak ezután s a néhány óráig igen mozgalmas tanyavilágot ismét elöntötte a megszokott csend és nyugalom.

Ez a nyugalom azonban nem tartott sokáig, mert a kapu előtt álló problémák erősen sürgették megoldásukat. Ecélból 1927 dec. 19-én összegyűlt az első presbiteri gyűlés, melyen, — többek között, — a harmónium vételének ügye is szóbakerült.

December 22-én d. u. folyt le Szarvason a két egyházközség közös elszámolására alakult bizottsági

* Akkor még vonat járt, nem motor.

gyűlés. Ezzel a megalakulás esztendejében összesen öt gyűlést tartottak a csabacsűdi ev. hívek.

A lelkészi hivány a következőleg állapíttatott meg: évi 100 P készpénz, évi 10 q. búza és 25 kat. hold föld élvezete. Stóla nincs. Ezenkívül, ideiglenesen természetbeni lakás: 1 szoba, 1 konyha, 1 kamra és melléképületek, meg az udvar. A többi vonatkozásokat fentebb már leírtam.

Igy indult meg a csabacsűdi ág. h. ev. „missiói" egyházközség élete. A további fejlődést az egymást követő évek eseményei fogják megmutatni.

1928.

A harmónium és az oltár beszerzése.

Az első teendőket a legsürgősebb szükségletek vonták maguk után. Igy: a harmónium megvételét s a kegyszerek beszerzését, melyek nélkül a hívek templomi élete nem lehetett zavartalan. Január 15-én közgyűlés volt, melyen elhatározták a gyűjtés megkezdését a fenti szükségletekre. Ennek folytán a *harmóniumra* a következő adományok folytak be az egyházpénztárba:

Búzában: Konstantinovics János 30, Konstantinovics István 25, Lustyik Pál 23, Klimaj Pál 30, Kondacs Mátyás 30, Varga Mihály 5, Kovács György 33, Kovács Mátyás és neje 15, Zvara Pál 10, Válkovszki János 10, Konstantinovics Mihály 25, Zima András és Pál 36, Janurik Mátyás 5, Garai Mihály 6, Fityik János 5, Kasnyik Pál 20, Kasnyik Pál 13, Kita András 44, Roszik János 24, Nyemcsok János 8, Bába János 10, Molnár György 10. Bertók György 24, Novodomszky Pál 9, Köpenyes János 30, Köpenyes Mihály 30, Klimaj György 11, Sándor János 6, Balczó János 24, Köpenyes Mihály 11, Köpenyes János 11, Zvara Mihály 18, Juhos Pál 9, özv. Klimaj Györgyné 16, Klimaj János 25, Pljesovszky Tamás 12, Szloszjar János 20, Tóth György

10, Zima András 13, Terem Mátyás 24, Korim Mihály 3, Varga Mihály 6, Köpenyes János 4, Köpenyes Mihály 2, Csonka János 2, Krajcsovicz János 1, özv. Opauszky Pál 1, Petyvan András 3, Hanó János 3, Szloszjar János 2, Pljesovszky Tamás 6, Molnár György 3, Klimaj György 8, Kovács Mátyás 1, Folytán János 2, Kiszely Márton 10, Bertók György 2 kg.

Pénzben: Galáth János 45 P, Roszik Pál 22·50 P, Fekete István 5 P, Tótkomlósi Egyház 10 P, Kugyela Pál 6 P, dr. Valkovszky György 16 P, Makói ofera 9·04 P, Zahorecz György 4 P, Komlovszky András 3 P, Kozsuch János 4·54 P, Janurik Pál bíró 20 P, Köpenyes Pálné 2 P, Brusznyicky Pál 5 P, Valkovszky Pál 28·50 P, Roszik Pál 22·50 P, Szarvas község képviselőtestülete 20 P, Chován József lelkész 2·52 P, Klein Mór 10 P, Varga Mihály lakodalmas házánál gyűjtött összeg: 6·33 P, Kasnyik Pál 2 P, Kasnyik János 2 P, Köpenyes Mihály 2 P, Kugyela Pál 2 P, Kasnyik Pál 2 P, Köpenyes János 2 P.

Az idevágó köszönetnyilvánítás a Szarvasi Hirlap 1928 augusztus 17-iki számában jelent meg.

A vételárhoz még hiányzó összeget az egyház kiegészítette. A kegyszereket s azok ajándékozóit, előbb már felsoroltam.

Az iskolát tűzkár ellen biztosítottuk. Az első egyházi szolgát (Köpenyes Mihályt) megválasztották s fizetését évi 8 q. búzában szavazták meg.

1928. február 6-án presbiteri gyűlés volt, melyen szóbakerült a beltelkek iránti kérelem előterjesztése a közs. képviselőtestülethez. Az eredményt fentebb közöltem.

Ugyanez a gyűlés megbízza Klimaj Pál csabacsűdi asztalost, hogy az oltárt készítse el. Az árát közadakozásból gyűjtjük össze. Nevezett asztalos Kardoskútra utazik s megtekinti az ottani oltárt, melynek mintáját figyelembevéve, elkészíti az Úr asztalát. A gyűjtés a következő eredményt mutatja:

Adományok búzában: Pljesovszky György 7, Klimaj János 25, Pljesovszky Tamás 13, Korim Mihály 50, Sonkoly Pál 32, özv. Hugyik Pálné 15, özv. Hugyik

Jánosné 15, Tóth György 19, Janurik Pál 10, Galáth Pál 10, Roszik János 11, özv. Kasnyik Mihályné 28 kg.

Pénzben: Kugyela Pál 4, Medvegy György 2, Furár András 3, Hipszki Pál 1·50, Jelen Mihály 5, Zahorecz György 5, Roszik Pál 4, Janecskó Mihály 1, Janecskó Mátyás 2, Zuba János 1, Zima Pál 2, Komár Pálné 1, Rómer György 1·50, Folytán György 3·50, Gombár Pál 1, özv. Simó Mihályné 1, özv. Csicsely Pálné 4, Fekete Antal 1, Folytán János 2, Kugyela János 2, Kugyela András 1, Gyuris Mihály 2, Jelen Pál 2, Pribelszky János —·50, Palicska János 2, Folytán Pál 1, Bobvos István 2, Tóth Györgyné 4, Klimaj Pál 2, Balázs György 1, Molnár János 2, Mrsan Pál 2, Kasuba Márton 1, Poljovka Pál 1, Magyar Mihály 1, Medvegy Pál 1, Kugyela Mihály —·50, Mucha János 1, Gazsó András 1, Csankovszki János 1, Bankó Pál 2, Sindely István 1, Szenteszki Mihály 3, Maginyecz György 1, Pribelszky Pál 1, Uhljar György 1, özv. Zvara Mihályné, 1, Pribelszki György 1, Litauszki János 1, Skultéti András 2, Balázs János —·50, Galó György 2, Galó Mihály 1, Folytán András 1, Skorka Pál 1, Kovács Mihály 2, Brusznyiczky Mihály 3, Kozsuch János 10, Kondacs Mátyás 11, Kovács Mátyás 1, Zahorecz György 1, Kunstár Mihály 1, özv. Hugyik Pálné, 5, Molnár György 3, Kondacs Márton 1, Kondacs Judit 1, özv. Hugyik Jánosné 10, Szloszjar János 6, Süveges Mátyásné 5, Brusznyiczki Pál 5, Varga Mihály 3, Kasnyik Pál 4, P. A. 5, Csonka János 5, Krkos János 1, Galáth Pál 5, Opauszki Pál 3, Jancsó János 4, Kasnyik György 4, Kreszan Mihály 1, Kiss András 5, Medvegy János 1, ifj. Dauda Mihály 5, Janurik Pál 10, Roszik Mihály 10, Makó Gyula 5, Kondacs Jánosné 5, Andrássy János 2, Kugyela Balázs 5, Galáth Jánosné 1, Köpenyes András 3, Brlázs Jánosné 1·50, Lustyik Pál 6, Klimaj György 9·71, Roszik Pál 10 pengő.

Ugyancsak a febr. 6-iki presbiteri gyűlésen bejelenti lelkész, hogy a hívek összeírását megkezdi. Az összeírás megfelelő módon meg is történt. Ennek és a Szarvas—Csabacsűdi elszámolás alapján felfektettük az első adófőkönyvet, mely a gondnoki hivatal alapvető munkájául szolgál. A március 27-ikén Szarvason tar-

tott presbiteri gyűlés* elhatározza, hogy Lustyik Pál tanítót ugyanolyan fizetéssel veszi át az egyház, mint amilyet eddig ott élvezett. Igy a Kita-iskolai hivány a következőleg állapíttatott meg: összes el. isk. tanulók száma: 1927/28-ban 147. 1934/35-ben: 320. Észrevehető a megszaporodott iskolák hatása...

Évi 25 q. búza, természetbeni lakás és természetbeni kertilletmény. E hivánnyal kapcsolatban a kötelességek közé felvétetik a kántori funkciók ellátása is. Kikötve azonban, hogy ez az utóbbi pont csak L. P. esetleges utódaira: a köv. Kita-isk. tanítókra nézve bír kötelező erővel. L. P. szóbeli igéretet tesz a kántori funkciók elvégzésére nézve.

Az ápr. 11-iki közgyűlésen ismét több fontos tárgy került szőnyegre. Lelkész javaslatára elhatározza a közgyűlés, hogy a beltelkek beépítését tervbe veszi s az épületek költségeire gyűjtést indít. A gyűjtés a hívek összeírásával egyidőben meg is indul s a következő eredményt adja:

Az általános épitkezési alapra befolyt adományok:

(Búza.) Konstantinovics István 20, Konstantinovics János 80, Konstantinovics Mihály 80, Szirony György 151, Köpenyes János 50, Köpenyes Mihály 50, Köpenyes Mihály 30, Köpenyes János 30, özv. Melis Györgyné 30, Kovács György 30, özv. Hugyik Jánosné 65, Komár Pál 100, id. Csonka János 198, Bertók György 50, Kondacs Mátyás 200, Kovács János 30, Kasnyik Pál 10, Köpenyes Pál 33, Pljesovszky János 20, Kituljak György 20, Szloszjár János 60, Melis Pál 50, Kiszely Márton 50, Tóth György 25, Roszik Pál 50, Valkovszky János 50, Hruska János 50, Ganyecz Pál 50, Matusik Mihály 50, Klimaj Pál 50, Zima András 70,

* Ezt az egy gyűlést a betegsége folytán Sz.-on tartózkodó lelk. miatt tartották bent.

Zima Pál 70, Zvara Pál 30, özv. Hugyik Pálné 50, Molnár György 25, Kugyela Pál 50, Brusznyiczki Pál 80, Varga Mihály 100, Kasnyik Pál 70, Komlóvszky András 30, Válkovszky András 51, Galáth Pál 50, Köpenyes János 100, ifj. Melis Mihály 50, Mitlyan János 25, Klimaj János 40, Tóth János 50, Belopotoczki György 100, Tóth György 30, Vida János 50, Belopotoczki György 15, Kozsuch Pál 34, Hronyecz Pál 50, Bátor György 30, Kunstár Mihály 50, Hicz András 30, Rómer Pálné 25, Janecskó Mihály 25, Rómer György 25, Janecskó Mihály 30, Roszik Pál 25, Jelen Mihály 25. Kugyela János 20. Janecskó Mátyás 30, Gombár Pál 10, özv. Simó Mihályné 10, özv. Csicsely Pálné 50, Skorka Pál 10, Gyuris Mihály 25, Folytán János 20, Folytán György 50, Janurik Pál 50, Kozsuch János 200, Galáth Pál 50, Jancsó János 21, Kasnyik György 30, Janurik Pál biró 200, Litauszki Mihály 100, Roszik Mihály 50, Kondacs Jánosné 106, Köpenyes András 30, Petyvan András 50, Palicska János 50, Molnár Sámuel 50, Korim Mihály 30, Kita András 51, Melisik János 15, Brusznyiczki János 50, Kugyela János 10, Brusznyiczky Pál 4, Tóth György 5, Jancsó János 16, Kasnyik György 14, Lelkész gyűjtése 60, Válkovszky András 14, Kugyela Pál 10, Jelen Mihály 16, Melisik János 10, Köpenyes János 10, Balczó János 10, Gyuris Pál 24, Oravecz György 10, Szekera János 34, Szekera Pál 34, Kasnyik György 37, özv. Kasnyik Györgyné 50.

(Pénz) Konstantinovics János 10.50 P. Papp János 1·50 P. Pljesovszky Tamás 7·50 P. Klimaj János 9 P. özv. Kasnyik Györgyné 7·50 P. Kasnyik György —·40 P. Kasnyik Pál —·40 P. Kovács Mátyás 13·50 P. Zima András 11 P. Jancsó János 10 P. Opauszky Pál 7·50 P. Kriska János 2 P. Klimaj György 7·50 P. Klimaj György 25.50 P. Savrlya György 1·50 P. Roszik Mihály 4 P. Petyvan András 16 P. idős Csonka János 30, özv. Tóth Györgyné 10, Klimaj Pál 6 P. Válkovszki András 6 P. Mihálik János 1·50 Klimaj Pál 5 P. özv. Tóth Györgyné 3·75 P. Janurik Pál 4 P. Zahorecz György 4. P. Konstantinovics Mihály 7 P. Rafay Pál 1·50 P. Kugyela Pál 5·50 P. Palicska Mihály 1·50 P. Palicska István 1·50 P. Kozsuch János —·50 Tusjak György 1·50 P. Gombár Pál 3·50 P.

Folytán János 5 P. Valkovszki Mihályné 1·50 P. Kugyela János 5·50 P. özv. Csicsely Pálné 5 P. Kasnyik Pál 1·50, Borgulya János 1·50, Jelen Mihály 6·75, Jelen Pál 6·75, Palicska János 1·50, özv. Kondacs Györgyné 2·50, Pljesovszki György 1·50, Skorka Pál 3, Petykó János 2. Závoda Pál 2, Lehoczki György 1·80, Klimaj János 1, Kasnyik Pál 1·50, Kasnyik Pál 5·20, özv. Findró Mihályné 1·65, Uhljar János 65, Uhljar György —·92, Korim Mihály 9·20, Brusznyiczki Pál 8·50, Kiszely Mihály 2·50, Terem Mihály 2·55, Janecskó György 1, Janecskó György 1·60, Brhlik György 8·75, Brhlik István 1·45, Folytán Mátyás —·20, özv. Juhos Pálné 2·35, Janurik János 1·50, özv. Bankó Istvánné 1·45, Cesztnak György —·92, özv. Hrivnák Pálné 1·50, Stefáni Istvánné 1·50, Simkovicz István 1·65, özv. Rideg Mihályné 1·50, Prjevara Pál 1·88, András András 1·46, Gazsó Pál 1, Kaszanyiczki János 1·46, özv. Skorka Pálné 1·50, Skorka Pál —·38, Brusznyiczki Mihály —·20, Zima Mihály 1·46, Zima Mihályné 2·25, Varga János —·20, Szpisjak György 1·60, Molnár András 1·10, Skorka Pál —·75, Magyar Mihály 1·46, Mrsan Pál —·90, Mrsan Mihály —·90, özv. Medvegy Pálné —·90, Zuberec Pál 6, Varga Mihály 16·10, Varga János 9·10, Varga János 1·45, Varga Pál 2, Varga György 2·45 Szrnka György 5, Jansik Míhály 16, Jansik Györgyné 2·50. Uhljar István 1·46, Roszik Mátyás 10, özv. Jelen Pálné 8·20, özv. Varga Mártonné 3, Huszárik György 1·46, Varga György és Mihály 2·50, Jancsó György 1·10, Gyuricza István 1·46, Gutyan György 1·46, Kiszely Mihály 1·46, özv. Komár Pálné 1·46, özv. Pribelszki Mihályné 1·65, Kasnyik Mihály —·76, Vida János 3·20, Kiszely Györgyné —·20 Bárány György 2·50, özv. Szpisjak Mihályné —·50, Molitorisz György —·54. Kiszely Pál 1·50, Dian Pál 1·50, Potoczki György 1·50, Sinkovics János 1, Molnár János 2·50, András Mátyás 2, Kozsuch János 35, Süveges Mátyásné 1, Klimaj Erzsébet 1·50, Fábri János 1, Lelkész gyűjtése: 4·50, A lelkész gyűjtötte 155 kg. tengeri árának összege (á., 7·50 P.) 11·62 Borgulya János 1·80, Janurik János 5, Komlovszki András 1·50, miskolci egyház 4·92, acsai ev. egyház 2·92, tokai ev. egyház 2·92, kisterenyei ev. egyház 1·42, monori ev. egyház 2·92, soltvadkerti egyház 4·92, kecskeméti 9·92,

körmendi 4·92, kispesti 4·92, kiskőrösi 4·92, kiscsákói 9·92, balfi 2·92, győri 9·92, kardoskuti 1·92, cs. alberti 1, cs. apáczai 1·92, szarvasi ev. egyház 50, id. Folytán György 2, özv. Bankó Jánosné —·70 Nagy János 3, Darida György —·30, Brusznyiczki András —·50, özv. Chován Viktorné 2, Chován József lelk. 1·08, egy templomi ofera —·24, Hanó János —·48, Varga János —·96, Tóth M. György 1, Vida János —·20, Belopotoczki György —·10, Klimaj János —·20, Kugyela Pál —·40, Janurik János 2, Valkovszki András —·20, özv. Köpenyes Jánosné 2, Balczó János 1, Krajcsovics János —·50, Haskó Mihály —·20, Matusik Mihály —·20, Klimaj Pál —·30, Kusnyjar András —·40, Hruska János 1, Oravecz András —·10, Roszik Pál 1, Kiszely Márton —·50, Pljesovszki János —·50, András András —·20, Palicska István 1, özv. Wágner Endréné 1, Offertórium 1·30, Offertórium —·55, Kamatbetétre 2·10, özv. Zvara Mihályné 1, Pribelszki János 1, Skultéti György 1, Skorka Mihály —·50, özv. Krajcsi Mihályné 4, Babinszki János 1, id. Galó Mihály —·50, Janecskó András —·50, özv. Szeljak Jánosné 2, Krajcsi Pálné 1, Krajcsi János 1, özv. Folytán Andrásné 3, Tibiczinyi János 1, Csilik Pál 1, Mitrovszki János 1, Roszik Mihály 1, Brusznyiczki Mátyás 1, özv. Zahorecz Mihály 1, Komár János 2, Szvák György 2, Szvák Pál 2, Feder Györgyné 1, Szrnka Mihály 1, Ganyecz György —·50, Szekretár Mihály —·20, Bakulya Mihály 1, ifj. Pekár Mihály 1, Gaál György —·20, Szklenár Györgyné 1, özv. Szakács János 1, Jelen György 1, Komár Pál —·50, Skultéti András 1, Uhljar György és Uhljar Györgyné 2, özv. Pribelszki Pál 1, Pribelszki György —·50, Maginyecz András 2, Maginyecz György 1, Zima György 2, Szenteszki Mihály 3, özv. Janurik Pálné 1, Borgulya János —·50, Nagy György —·50, Borgulya János 1, Szekretár Mihály —·50 Szekretár Pál —·50, Bertók János —·50, ifj. Litauszki János 1, Bankó István 1, Kondacs Pál 1, Bakulya János —·50, Sutyinszki Pál —·50, Magyar Pál 1, Krajcsovics János 1, Palicska Mihály 1, Offertórium építkezésre —·76. Kamat 1930. dec. 31-ig 263·82 P-re 6·18, Sovány György 1, N. N. 2, Offertórium 1932. II. 1-én, —·70, Offertórium 1930. II. 8-án 1.20, Offertórium 1930. II. 15-én —.20, Offertórium 1930. III. 1-én

2·84, Offertórium 1930. III. 8-án —·46, Offertórium 1030. III. 22-én 2·39, Simó Mihályné 3, Kondacs András 1·50, Gyuris Mihály 6, 3 offertórium április 12-én, 26-án, május 3-án, (—·20, —·20, —·58) —·98 Körlelkész vizsgai adománya 7, Vida János 4, Banki kamat 4·50, özv. Simó Mihályné —·12, Potoczky György 4·40, Potoczky György —.54, Vall. közokt. miniszter 300, u. a. 119·30, Egyházmegye 30. Chován József 4, Kasnyik György 1·50, Brusznyiczki Pál —·50, Offert. —·43, Kugyela Pál —·64, Valkóvszky András 2·25, vitéz dr. Zerinváry Szilárd 5, dr. Gerő Oszkár 20, özv. Nagy Sándorné 1, özv. Wágner Endréné 1, dr. Solt Aladár 1, Kondoros község 5, Styec Mihály 1·87, Szenes Mihály 1, Barkó Károly —·50, Schwarcz Gyula 100, Szarvas község 10, Valkóvszki János 1·82, Egyházmegye 100, Roszik Pál 4, Gombár Pál —·55, Gregus Jánosné 2·05, Molnár Sámuel 2, Szarvasi egyház 5, dr. Laczay Péter 2·50, Konstantinovics Mihály 1, Brusznyiczki András 7, özv. Kita Györgyné 3, Folytán János 2, Nagy Sándor 2, Helyi evangélikus nőegylet 2, Valkóvszki András —·20, Bagi István —·50, Müller Károlyné 1, Janurik Mátyás 1, Kriska Pál —·20, Zahorecz Mihályné —·50, Gyuris Jánosné 2, Bartyik Márton 1·50, Offert. 15·68, özv. Juhos Pálné 2·20, Rómer Pálné 1·25, dr. Haviár Gyula 10, Chován József lelkész 10, Klimaj György 9·02, SkorkaPál —·60, özv. Csicsely Pálné —·45, Jelen Mihály 3, Zima György 2, Kozsuch János 1, Durda János 3, Bartók Pálné 1, Filyó Jánosné 1, özv. Kiszely Jánosné 1·80, Jancsó János 2, Markovics Pál —·50, özv. Csicsely Pálné 4, özv. Simo Mihályné 1, Medvegy György 1·80, Árvai György 2·75, Kugyela Pál 2, Roszik Pál 2, Kugyela János 1·50, Csicsely Pál 1, Nyemcsok János —·50, Grjecsnyik Mihály 1, dr. Dörnyei József 1, dr. Lestyan Goda György —·50, vitéz Tepliczky János —·30, N. N. —·10, Molnárné ? —·50, N. N. —·20, Holub Pál —·50, N. N. —·50, Medveczki ? —·50, Kiss Pál 1, özv. Veles Györgyné 1, Barecz András —·20, özv. András Jánosné —·50, Molnár Sámuel 6, Szrnka J. János 1, Borgulya Ferenc —·10, Hruska András —·10, Podani György —·10, Palyo M. —·50, Kugyela Balázs 1, Szarvasi Ipartestület 5, Remenyik ? 1, N. N. —·20, N. N. —·10, N. N. —·50, Holéczy Endre —·10, N. N.

—·50, dr. Szemző István 1, Valkovszky Márton 2, Bartos Pál ev. lelkész 1, Ref egyház Szarvas 2, Lustyik János 1, Szemző Imre —·50, dr. Tokai Lajos —·30, Csonka Pál —·20, Galáth Mihály — 20, Galáth János —·20, Schwarcz Gyula 3·—, X. Y. Kozsuch János és Hanó György vidékről hozott adománya 4·60, Vidéki adomány 2, Országos gyűjtési összeg után bankkamat 25·05, u. a. 1·73, Klimaj Pál 2, Magyar Mihály 1, Csicsely János 2. Skorka György 1, Janecskó Mihály 1, Molnár János 1·50, Gyuris Mihály 3. Juhos Pál —·50, Kriska János 1, id. Folytán György —·36, N. N. —·50 N.N. 1, Medvegy György —·50, Maginyecz György 2, Jelen Jónásné 5, Szenteszki Mihály 1, Csonka János 1·20, Darida János —21, dr. Haviár Gyuláné 10, Kondorosi ev. egyház 5, Kasnyik Pál gondnok 2, Chován József lelkész 40, dr. Csermák Béla 25 pengő.

Természetbeni adományok az építkezésre: Gyuricsán Ferenc 5 kocsi használt égetett tégla. Szarvasi ev. egyház 16 drb. használt templomi pad. Donner Árpád 4 drb. deszka az első granárium ajtajára. Schwarcz Gyula a temető kapujához 2 drb. kifaragott ákácfaoszlop. Donner Árpád 2000 drb. égetett tégla. Jelen Mihály és özv. Hugyik Pálné 1—1 kocsi pelyva beszálva. Beregszászi Gábor 1 kocsi homokot, beszállitva.

Amint látszik a nagy fizikai fáradságot igénylő munka szép eredménnyel végződött. A hívek áldozatkészsége dicséretreméltó módon ismét megnyilatkozott.

Ezidőben ajándékozta a már szintén előbb említett, nagy oltári feszületet Klimaj György és neje.

A gyülekezetben erős mozgalom indult meg az oltáravatási ünnepély megrendezésére és kitűztük az időt június 3-ára, vasárnapra, amikor díszes ünnepség keretében felavatta az oltárt a harmóniumot és a kegyszereket Kovács Andor főesperes. Emelte az ünnepélyt a méltó megrendezés: az állomásra kivonult fehérruhás lányok és a hívek hatalmas csoportja. Az ünnepélyt jegyzőkönyvben megörökített díszközgyűlés és emlék fényképfelvételek követték.

A július 1-én tartott közgyűlés templom, paplak

és iskolaépítés céljára nagyobb kölcsön felvételét határozza el, de a kölcsönt, az időközben szerzett tájékozódások alapján (melyek a visszafizetés nehézségeit mutatták) nem vette igénybe az egyház. Igy továbbra is csak a maga erejére volt utalva az építkezések tekintetében.

A július 15-iki közgyűlés fájdalommal és kegyeletes szavakban emlékezik meg az egyházmegye ezidőtájt elhunyt, nagy munkásságú felügyelőjéről, dr. Bikády Antal orosházi ügyvéd, orsz. gyűl. képviselőről, kinek, mint egyházmegyei egyik elnöknek nagy érdemei voltak a csabacsűdi ev. egyház megalapításában.

Augusztus 15-én tárgyalták le Lustyik Pál tanítónak Szarvasra történt megválasztását, illetve vették tudomásul lemondását a Kita-iskolai tanítói állásról. Ezzel kapcsolatban szóbakerül az állásnak, ideiglenesen, helyettessel történő betöltése. Ugyanezen gyűlésen mond le Galáth János is, az egyház elsőnek megválasztott gondnoka. Utóda Kondacs Mátyás lett.

A Kita-iskolában 1928 szeptembertől Kúnos Julia helyettes tanítónőt alkalmazza az egyház.

Szeptember hó végén kipadolják a lelkész lakószobáját.

Október 23-án, az esperes jelenlétében, presbiteri s azt követőleg közgyűlés volt, melyeken előkészítették a tanító-választást.

December 4-én tanító-jelölő gyűlés volt. A kiírt pályázat alapján beérkezett igénylők közül Darók József — ezidőszerint Kiscsákón, helyettesi minőségben működő — tanítót jelöli a gyűlés, minek folytán a dec. 16-iki tanítóválasztó közgyülés meg is választja. Nevezett az állást az 1928—29 iskolai év második felében el is foglalja s mind a mai napig a Kita-iskolában működik, teljes közmegelégedésre.*

*D. J. szül: 1899. dec. 5. Orosházán. Nősült: 1929. márc. 18. Neje: Kovács Ilona.

Ezzel az 1928-ik esztendő fontosabb eseményeinek felsorolását lezárhatjuk.

Záradékul megemlítem, hogy 1927-ben összesen 5, 1928-ban pedig összesen 17 különféle gyűlést tartottunk.

1929.

Az előbbi, mozgalmas esztendő után ez az év sem merült ki tétlenségben. A január 13-iki közgyűlés hosszas és változatos viták után elfogadta a lelkész és az erre kijelölt bizottság által — részben a kondorosi ev. egyház szabályrendeletének figyelembevétele mellett — megszerkesztett „Egyházközségi szabályrendelet"-et. Az így elfogadott helyi szabályzat, megfelelő formában az egyházmegyéhez terjesztetett, mely azt az 1929 évi aug. 22-én Szarvason tartott közgyűlésén a jegyzk. 44. pontja alatt — kikötve egyes változtatások eszközlését — elfogadta. A mostmár jóváhagyott szervezési szabályrendeletet leküldte az egyházmegye elnöksége 1029—1929. sz. alatt az egyháznak, mely ezidőtől fogva az ebben foglalt mozgási korlátok közé illesztette életét, végzi további munkáját.

A szabályrendeletet a következő elnökségi, illetve bizottsági aláírásokkal zárták le: Ch. J. lelkész, dr. Tóth Pál felügyelő, Darók József tanító, egyházi jegyző, Kondacs Mátyás gondnok, Konstantinovics János és Roszik Pál esküdtek, Köpenyes János iskolaszéki gondnok, Kovács Mátyás, Varga Mihály, Kasnyik Pál, Jancsó János bizottsági tagok s végül Kovács Andor esperes és dr. Mázor Elemér egyhm. felügyelő.

Ezzel kapcsolatosan említem meg, hogy az elhunyt dr. Bikády Antal után dr. Mázor Elemér lett az egyházmegye felügyelője.

Nem mulasztom el itt köszönetet mondani a

szarvasi egyháznak azon jóindulatáért, melyet kis egyházunkkal szemben több ízben tanusított. Úrvacsorai ostyával, borral, s kezdetben különféle nyomtatványnyal, adófőkönyvi ívekkel, — főleg eleintén, — díjtalanul kisegített bennünket.

Előbbi gyűlésen szavazták meg a hívek az építkezési alap növelésére a holdankénti megterhelést: szántóföldre, per 50, legelőre 25 filléres összegben, melyet az adóbeszedéssel kapcsolatban vett be a gondnoki hivatal a hajlamos egyháztagoktól.

Ugyanekkor emelték fel az egyházi szolga fizetését 8 q. búzáról 10 q-ra; de ekkor már Zvada György volt a szolga.

Első építkezési kisérletek.

Április 7-én a közgyűlés elfogadott két tervet: a paplak és az imaház építésére nézve. A munkát Kabódy Mihály orosházi építőmesternek adta ki, aki az elsőt 12.774 P, a másikat 11.386 P-ért vállalta el. A munka megfelelő határozatok alapján meg is indult, sajnos azonban, közbejött intervenciók s ezekből folyó akadályok miatt abbamaradt. Ezzel az építkezés ügye, egy időre lekerült a napirendről.

Az általános és közismerten nehéz gazdasági helyzet ezt az egyházat is erősen nyomta. Úgy az eddigi eredményeket, mint a további fejlődést is veszélyeztette. Az elnökség, de meg a hivek is szakadatlanul keresték a továbbhaladás útját. Az adók nehezen és hézagosan folytak, az egyre súlyosodó viszonyok mind nagyobb problémák elé állítják a gyülekezetet. Lelkész megkeresi a felettes egyházi hatóságokat, hogy a nehéz időkben bölcs tapasztalatával és jóindulatával nyúljon emelőleg az egyház hóna alá és ecélból az egyh. megyei elnökség szeptember 8-án hivatalos látogatást tesz

Csabacsűdön. (Ekkor még Nagyréten.) Megfelelő tanácsok adása után a látogatási gyűlés véget ért.

A gazdasági ügyek vezetésével Kondacs Mátyás lemondása után a szept. 29-iki közgyűlés határozata alapján a még most is működő Kasnyik Pál, eddigi I. egyházfi bizatik meg. Gondnokká választják. Ezután esküdt nélkül vezeti a gondnoki hivatalt, elismerés mellett.

A november 4-iki presbiteri gyűlésen szóbakerül az országos gyűjtés szükségességének kérdése. Ugyanezen gyűlésen jelenti be lelkész a szarvasi egyház ujabb, ezúttál jelentős adományát, azt a 16 drb. templomi padot, melyet a szarvasi egyház ezideig a presbiteri gyüléseinek termében használt s amelyeket a csabacsűdi egyháznak juttat. Ugyanekkor adott a szarvasi közs. képviselőtestület is 20 P-ős adományt az egyháznak. Mindként testületnek hálás köszönet nyilváníttatik.

Ezzel a fenti év nevezetesebb eseményeinek folyamata végetért. Ez évben összesen 23 különféle gyűlést tartottunk. Végül megjegyzem még, hogy ez az év volt az eddigiek között a legnehezebb. Főleg anyagi és gazdasági téren. A bajok leküzdése céljából az adóemelés mellett számos különféle kisérletet tettünk. Nehezen, de Isten segítségével valahogy áthúzódott az egyház élete a következő esztendőbe. Ebben már több, régóta megoldásra váró és újabb probléma nyert megoldást. Ezeket szintén a chronologikusan felsorakoztatott eseményekből láthatja meg az olvasó...

1930.

Az egyházmegye élére időközben világi elnökül I. felügyelőként dr. Mázor Elemér, II. felügyelőként dr. Csermák Béla a vármegyének később agilis tiszti-főorvosa kerültek.

Ez évben az egyházközség életében is erős mozgás észlelhető.

Február 2-án impozáns kulturestét rendez a lelkész Kondoroson, melynek előkészítő munkáját eleintén teljesen egyedül végzi, később bekapcsolódik a munkába Darók József tanító is, s a rendezés előhaladtával a vármegye társadalmának minden jelentős képviselője. Az erkölcsi sikert dr. Pesthy Pál ny. igazságügyminiszter, egyházkerületi felügyelő fővédnöksége biztosítja. A műsor magas szinvonalú s minden tekintetben hivatva van az egyház ügyeit előmozdítani. Az anyagi siker is kielégítő. Igaz, hogy a nagy comfort sokat felemészt a befolyt jövedelemből. A kulturest megrendezésének egyik fontos előfeltétele volt Kondoros intelligens társadalmának közvetlen jóakarata és odaadása, mely úgy hatósági, mint egyházi, valamint társadalmi téren egyaránt megmutatkozott.

Az estélyt az esperes magasnivójú bevezetője nyitotta meg, mely az „Orosházi Evangélikusok Lapjá"-nak 1930. februári számában látott nyomdafestéket.

Az estély az egyház építési alapjának növelésére rendeztetett. A maradéktalan jóindulat megörökítéséül itt közlöm a jegyváltás és felülfizetések lajstromát:

Dr. Mázor Elemér 50. dr. Melich János 30, Békésvármegye 30, dr. Haviár Gyula 25, Fejér Imre 25, dr. Pesthy Pál 20, dr. Zeőke Antal 18, Kovácsik István 18, Kovács Andor 15, dr. Deseő Antal 11, dr. Tarr József 10, Bolla Pál 10, dr. Dénes János 10, Lipthay Endre 10, Donner Árpád 10, ifj. dr. Haviár Gyula 10, dr. Válkovszki György 10, Forgács Károly 10, ifj. dr. Deseő Antal 10, dr. Schauer Gábor 10, Kugyela János 8. Ruttkay M. Ödön 8, Próféth Lajos 6, Bukovinszky Emil 6, Kupcsek Tibor 6, Bierbaum Miklós 6, dr. Dzurik József 6, özv. Wágner Endréné 6, Nagy János 6, Hilf Lajos 6, dr. Solt Aladár 6, Velky Béla 6, Bukovinszky Mihály 5, Zorkóczy Gábor 5, Jeszenszki Sándor 5, dr. Bőhm József 5, Scherly Kálmán 5, Grexa Mihály 5, Szenes Mihály 5, Korossy Károly 5, dr.

Berger M. felvétele.

A kondorosi I. sz. kultúrest szereplői
1930. II. 2.

Balról jobbra. Álló sor: Liker Lenke, Micsinay Ella, Bíki N. Ilona, Demcsák László, Plenczner Ella, Kondacs Zsuzsa, Szabó Jolán.

Ülő sor: Garay Mária, Nagy Margit, Szenes Jolán, Nagy Ilona, Szabó Irén.

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS KÖNYVTÁR

Berger M. felvétele.

A Luther-ünnepély szereplői.
(1933. június 25.)

Grósz Jenő 5, Czirbusz Endre 5, Némethy Samu 5, Bartos Pál 5, Csabai Kálmán 5, vitéz Biki Nagy Imre 5, dr. Litavecz Pál 5, Raskó Kálmán 5, dr. Aszódi Imre 5, Szakács Pál 5, Zoltán Emil 5, Szarvasi Közlöny nyomda 5, dr. Oncsik Pál 4, Kasnyik Pál 4, Kupecz Vilmos 3, Korim Kálmán 3, dr. Cs. Ormos Zsigmond 3, Fenyő Vilmos 3, dr. Kenyeres L. 3, Fekete Miklós 3, Czinkoczky Kálmán 3, Dauda Sándor 3, vitéz Szentandrássy Gyula 3, Micsinay Lajos 3, Péter Jenő 2, Klimaj György 2, Makrányi Lajos 2. Roszik Mihály és neje 2, N. N. 1 P. Schlisser Albert 1, Pokorni Tibor 1, Mészáros Elekné 1, Baross István 1, Steinfeld Imre 1, Mikolay Ernő 1, Klein Miklós —·50, dr. Plenczner Sándor 5, Janurik Pál 5, Schwarcz Gyula 20 pengő.

Bemenetel a községbe.

Június 28-án beköltözködött lelkész a községbe. Az egyház, ideiglenes lelkészlakul Varga Mihály 2 szoba-, konyha és 2 kamrás épületét vette bérbe, évi 300 P. lakbér fejében. Lelkész az egyik kamrát, részben a saját költségén, részben a Donner Árpád által ajándékba adott deszkából kipadoltatta. Ez lett az iroda. Az így szobává alakitott iroda fűthetése céljából az egyház a tulajdonossal közösen kéményt építtetett. Innen járt ki e sorok irója a Kita-iskolába istentiszteleteket és gyűléseket tartani, mig a belterületi imaház iskola fel nem épült. Ennek felépitését az aug. 20-iki közgyűlés határozta el, mely alkalommal felkérettek a hívek megfelelő adakozásra és ingyenes munkák végzésére. A határozatot ismét cselekedetek követték. A nép ismét áldozatkésznek bizonyult, úgy hogy rövid idő alatt felépült a kis imaház.

Vasár- és ünnepnapokon istentisztelet, hétköznapokon tanítás folyt benne. Ezidőben került be Darók József tanító a községbe, ahol egy iskolaéven át taní-

tott. Ugyanezen idő alatt tanított a Kita-iskolában, — mint már irtam, — Nagy Karolin h. tanítónő.

Az imaházat okt. 26-án szentelte fel az ugyanezen időre, szintén közadakozásból előteremtett első (legkisebb) haranggal együtt az esperes, igen bensőséges ünnepély keretében. Ekkor szerepelt először az időközben megszervezett ev. ifjúsági egylet is.

Itt jegyzem meg, hogy mindenben és mindenkor éreztem, a csabacsűdi, — de meg a környékbeli: Szarvas—Kondoros határbeli, — nép áldozatos jóindulatát. Szive és keze egyaránt készen állt a segitésre. Ugyancsak leszögezem, hogy úgy Lustyik (Lelkes) Pál, valamint Darók József egyházi tanítók is mindenkor készségesen és fáradságot nem ismerve, készen álltak a munkára. Hasonlólag a jelenlegi gondnok: Kasnyik Pál is, aki mind a mai napig jó segítőtársnak bizonyult az előbbiekkel együtt. Kitartó munkás volt ugyancsak Klimaj György is, aki a feszületet adományozta, majd Kugyela Pál, aki az oltárra történt gyűjtésnél szerzett maradandó érdemeket.

A kezdet-kezdetén a Konstantinovics*, a Bertók, Csonka, Köpenyes, Klimaj, Hanó, Kasnyik, Zima, Varga, Krajcsi, Kondacs, Komár, Kovács, Roszik, Tóth, Válkovszky, Komlovszky családok voltak erős támaszai az egyházépités gondolatának. Fáradhatatlanul dolgoztak az említett iskolaszéki gondnokok, s a presbiterek nagy többsége is, akikről más helyen szó kerül még e munka folyamán.

Az asszonyok mindenkor nagy megértéssel szolgálták a törekvés és előhaladás eszméit s ezeknek ezért külön fejezetet hagyok a „Nőegylet" leirásában.

Az uj imaház-iskolában a tanitás okt. hóban kezdődött meg.

* Külön is megemlékezem néh. Konstantinovics Istvánról, ki nagy lelkesedéssel karolta fel a létesitendő egyház ügyét, kezdettől fogva.

Visszatérve az *imaház és harangalapi gyűjtésre*, itt is mellékelem a befolyt adományok gyűjtési eredményét.

Az elsődleges építésű (kis) imaházra a következők adtak ingyen igát: Kasnyik György, Kugyela Pál, Folytán György, Medvegy Pál, Katona István, Kugyela János, Jelen Mihály, Rómer György, Folytán János, Kovács Mátyás, Roszik Mátyás, Gombár Pál, Gyuris Mihály, Palicska János.

Ingyen napszámot végeztek, vagy megváltották: Kugyela Pál, Skorka Pál, Tusjak György, Furár András, Sinkovics János, Hipszki Pál, Kasnyik Pál, özv. Kiszely Jánosné, Folytán János, Kozsuch Judit, Búzás Mihály, Pljesovszki István, Potoczki György, Mucha János, Janecskó Pál, Paulik Pál, Zrak Mihály, Jancsó János, Balázs András, Simó Mihály, Pribelszki János, Maczik Márton, Bartók Pálné, Pljesovszki György, Gazsó András, Závoda György, Szrnka Pál, Kohut Mihály, Antal Pál, Kiszely Pál, Sándor Pál, Kiss János, id. Pljesovszki György, Kozsuch Jánosné, Valent János, Kugyela Pál, Jelen Mihály, Wéber Antal, Liska György, Palicska István, Egri János, Fullajtár András, Bruszynyiczki Mihály, Folytán János, Janecskó Mihály, Roszik Pál, Tóth József, Roszik Pál, Urbancsok János, Kasik János, Nagy Lajos, Markovics Pálné, Tusjak Istvánné, Hraskó Jánosné, Lestyan Györgyné, Zima György, Kugyela Mihály.

Egyéb pénzbeli adományok: Zima György 2, Kozsuch János 1, Durda Jánosné 3, Szenes Mihály 1, Barkó Károly —·50, Szappanos Mátyás —·20, Filyó Imre —·20, Agapoff Tódor —·20, Bliznák Mihály —·10, Galáth János —·50, Janurik István —·20 pengő.

Egyéb terménybeni adományok: Trnyik Mátyás 25 kg. tengeri, Benyó János 50 kg. tengeri, Komár János 12 kg. tengeri, özv. Hugyik Pálné 50 kg. tengeri, Kovács György 1 kas, Brlázs János 1 véka, Sonkoly Pál 1 zsák, Szakács János 1 kas, Nagy Pál 1 zsák, Oncsik Mihály 1 kas, Gombár János 1 kas, Melis Pál 1 zsák, ifj. Köpenyes János 10 kg., ifj. Köpenyes Mihály 1 kas, Zima Pál 1 véka, Joanovics János 50 kg., Hanó János 2 zsák, Juhos Pál félkas, Köpenyes Pálné 1 kas, Cigléczki Mihály 1 kas, Kugyela

Pál 1 kas, Hunya Béláné 50 kg., Roszik Pál közgyám 100 kg., Bertók György 1 kas, Klimaj György 1 zsák.

. . . *búza*: Jancsó János 5 kg., id. Köpenyes János 10 kg., Csonka Pál 1 kosár, Klimaj Pál 1 véka, Melis Mihály 30 kg., Tóth János 1 véka, Tóth M. György 11 kg., Kiszely Márton 1 kas, Szakács Mihály 1 kosár,

. . . *árpa*: Molnár György 10 kg., Megyik Pál 1 kosár, Kovács György 1 kosár, Valkovszki Pál 10 kg., Arnóczki Mátyás 1 véka, id. Köpenyes Mihály 10 kg. Szirony János 1 véka, Klimaj János 11 kg., Kovács János 1 kosár, Bertók János félvéka, Laluska András 1 kosár, özv. Klimaj Jánosné 1 véka, Palicska János 1 véka, Tóth György 1 véka, Komár Pál 2 véka, özv. Tóth Mihályné 50 kg., Zima András 1 véka.

Egyéb természetbeni adományok: Bárány Béla 10 kg. vas, Podani János 5 kg. szeg, Reich Jenő 3 kg. szeg, Weszter Béla 5 kg. szeg, Medvegy Béla 3 kg. festék, Kovácsik Pál 3 kg. festék, Forster Károly 1 négyzetm. bádog, Holub Mihály 10 kg. gipsz, özv. Medvegy Györgyné 3 kg. festék, Belopotoczki István 1 kg. festék, András Mátyás 3 kg. festék és 1 kg. firneisz, Lőwy Salamon 500 drb. cserép.

Ennyi jött be az elsődleges, kis imaházra. A haharanggyűjtés pedig a következő képet adja:

A harangra történt gyűjtés alkalmával befolyt adományok: (*búza*) Csonka Sámuel 18, Gyuris Mihály 15, özv. Csicsely Pálné, 15, Roszik György 50, Roszik Jánosné 30, Csicsely Mihály 30, özv. Furár János 5, Bakulya György 25, Varga György 10, id. Szrnka János 10, Gyurcsik András 25, Varga Mihály 25, özv. Szrnka Andrásné 25, Jansik György 20, Klimaj Pál 25, Novodonszki György 5, Klimaj János 5, Zuberecz János 25, Kasnyik János 20, Dina György 25, Kovács András 12, Kriska Jánosné 20, Korim Mihály 5, Varga Mihály 11, Zvada György 10, Molnár Sámuel 72, özv. Simó Mihályné 8, Simó Mihály 1, Folytán János 20, Gyurcsán János 15, Jancsó János 22, Klimaj György 10, Zima Pál 24, Zima András 12, Barecz Mihály 4, Gálik Antal 4, Köpenyes János 24, id. Juhos Pál 20, Pljesovszki Tamás 44, Kasnyik György 8, Tóth György 12, Komlovszki András 8, Klimaj Pál 17, Konstantino-

vics Mihály 14, Kovács György 4, özv. Hraskó Jánosné 23, Köpenyes Mihály 10, Válkovszki János 5, Kita András 30, Zahorecz Pál 5, Palyó György 5, özv. Kituljak Pálné 10, Kiszely Márton 22, Czigléczki Mihály 15, özv. Bertók Györgyné 15, Bertók György 6, Csilik János 10, özv. Hugyik Pálné 5, Kugyela János 5, Megyik Pál 3, Sonkoly Máton 10 kg.

(*Pénzben*): Chován József 3, Kasnyik Pál gondn. 3, Szenes Mihály —·50, Chován Józsefné —·20, Kugyela Pál 2, Klimaj György —·50, Jánosik Mihály 1, Bakulya János —·50, Varga Mihály —·50, ifj. Ganyecz Pál —·18, Valkovszki János 1, Kasnyik Pál 1, özv. Kasnyik Mihályné —·20, Folytán Mátyás —·10, Trombitás Géza 1, N. N. —·15, Krajcsi János 1, Klimaj Pál —·50, Hruska János 1·08, Folytán György —·50, ifj. Tóth György 1, Brusznyiczki Pál 1, Kozsuch János —·40, Darók Józsefné —·20, Czesznak György —·50, Köpenyes Jánosné —·50, özv. Hugyik Pálné —·50, Csonka Pálné —·20, Csonka Jánosné —·20, ifj. Bertók Györgyné —·20, Molnár Györgyné —·20, Tusjak Jánosné —·30, Trnyik Mátyásné —·20, Köpenyes Jánosné —·20, Krajcsi Jánosné —·20, Zima Andrásné —·20, Beregszászi Gáborné —·20, Megyik Pálné —·20, Köpenyes Mhályné —·20, Zima Pálné —·20, Köpenyes Mihályné —·20, Sinkovicz Istvánné —·30, Valkovszki Jánosné —·50, Kiss Jánosné —·20, özv. Pálinkás Jánosné —·20, Pljesovszki Pálné — 40, Hronyecz Pálné —·20, Szirony Györgyné —·20, Válkovszki András —·31, Buzás Mihály 1, Palicska István 1, Roszik Márton 1, özv. Pribelszki Mihályné —·50, Zima György 1, Maczik István —·50, Borgulya János —·50, N. Szklenár György —·50, Litauszki János 1, Hanzó János 1, ifj. Kunstár Mihály —·50, Csicsely György —·50, Benyó István —·50, id. Kunstár Mihály 1, Pljesovszki János 1, Szrnka János 1·50, Palicska János 1, Bobvos István 1, Poljovka Pál 1, Magyar Mihály 1, Csicsely János 1, özv. Hrncsjar Mihályné 1, Skorka Pál —·50, Poljovka János —·20, Bankó János —·50, Czigléczki Pálné —·50, Molnár János —·40, Molnár András —·50, Skorka András —·20, Zima Mihály —·95, Bobvos Sámuel 1, Skorka György —·50, Hajduch Mihály —·20, Opauszki Pál —·60, Kasnyik György 1, Roszik Mihály 1, Demcsák Pálné —·60, Roszik Mihály 1, Jelen János

1, Petyvan András 1, Zuberecz János —·40, ifj. Terem Mátyás —·50, id. Terem Mátyás 1, Kiszely Mihály 1, Terem Pál —·50, Kiszely György —·50, Kasnyik Mihály —·20, özv. Kasnyik Mihályné —·50, Janurik Pál 2, Bertók Pál —·70, Kasuba Pál —·50, Furár János —·20, Kozsuch János —·50, Liska Mihály —·50, Terem Mihály —·40, Simó János 1, Babinszki János —·50, Janecskó György 1, Melis Márton 2, Janecskó György 1, Antalik Pál —·20, Sznyida János 1, Rágyanszky Pál —·20, Jancsó György —·20, Lipták János 2, Blaskó Pál 1, ifj. Szrnka János 1, Tomasovszki János —·70, Liska Pál —·20, Uhljar János —·50, Medvegy Mihály —·50, Pecsenya Pálné —·30, Gyurcsik Mihály 1, Bliznák János —·20, Bobvos Pál 1, Kugyelka András —·50, özv. Szpisjak Mihályé —·20, Varga János 1, ifj. Jansik András —·50, Gunda György —·30, Zuberecz Mihály 1, Czesznak Györgyné 1, Tomasovszki Mihály —·20, Brusznyiczki Mihály —·50, Pljesovszki György —·20, Krnák Pál 1, id. Litauszki János —·50, özv. Bankó Istvánné —·50, Kozsuch János és neje —·60, Janecskó Mihály 1, Chovan József lelkész 4, Szinka Mihály —·20, Egyházmegyei segély 25, Ivanics és Filyó építőmesterek 30, Jelen Mihály 2, Mrsan Pál 1, Medvegy Pál 2, Nyiri Gyula —·20, Gyebnár András 1, Antal Pál —·50, Janecskó Pál 1, Hipszki Pál 1, Urbancsok György 2, Egri János 1, özv. Glemboczki Mihályné —·50, András György 1, Győri István 1, Kiss János 1, Csicsely Pál 2, Kozsuch Pál —·50, Kmotricza János 1·50, Sándor Pál —·40, Valent János —·50, Seres Márkus 1·40, Roszik Pál 1, id. Folytán György 3, Maginyecz György 10, özv. Klimaj Györgyné —·30, ifj. Janurik Pál 2, Babinszki Pál 1, Bátor György —·80, Dudás Pál —·20, Hronyecz Pál 1, Trnovszki István —·50, Kasnyik Pálné —·50, özv. Nagy Sándorné 1, özv. Wágner Endréné —·50, Szenes Jolán —·50, András Mátyás 2, Klimaj Pál 1, id. Tóth János 1, Pekár Márton 2, özv. Fábri Jánosné —·50, Kozsuch János 5, Pljesovszki Pál —·20, Janurik Mátyás 5, Petyvan András 1, Brusznyiczki György 1, Jelen Pál 1, Laukó János 1·20, Zima Andrásné 1, Lestyan György 1, Liska György 1, Kiszely Pál 1, Katona István 1, Durda Jánosné —·50, N. N. —·10. Kasik János 1, Hodálik Mihály 1, Klein Mór 5, özv. Tóth Mihályné

20, Prievara György 1, Mucha János 2, Schwarcz Gyula 75, Trabach István —·30, Darók József 1, Markovics Pál —·50, özv. Szakács Pálné —·50. Urbancsok János —·50, Pijesovszki István —·50, Török Pálné —·50, Fekete István 2, Högye István 1·50, Kovács György 1, Janurik Pál 10, Válkovszki Pál 10, Vida János —·50, Köpenyes Mihály —·50, Kita Pál 1·20, Ifjúsági bál 15·40, Rómer György —·50, Rómer Pálné —·50, Fullajtár András —·50, ifj. Rafai János 8, Kiss Dezső 17·10, Janecskó Mátyás —·50, Kiszely Jánosné 1·62, Kriska Mihályné 1, Roszik Pál 1, Janecskó Mihály 1, Komár János 1, Uhljar Istvánné 1, Csonka Mihály 1, Roszik Mátyás 1, Brusznyiczki Mihály 1, Maczik Márton 1, Skorka Pál 1, Lőrincz Pálné 5, Jelen Pál —·50, Uhljar János —·40, Gregus János 1, Palyó István —·30, Nagy János 2, Potoczki György 1, Kasuba Márton 1, Poljovka Mihály 1 pengő.

A harangra történő gyűjtéskor befolyt *természetbeni adományok*: Folytán János, Kriska János és Maginyecz György a harangállványhoz egy-egy oszlopot adtak. Eddig a gyűjtés.

A harang árának előteremtésére szükséges összeg egyébként két hét leforgása alatt gyűlt egybe. A harangot a soproni „Seltenhoffer" cégnél készitette az egyház, amely 121 kg. súlyú réz és vas alkatrészeivel együtt. A harang feliratát e sorok irója szerkesztette meg. A felirat a következő:

Az egyik oldalon ez a rövid versezet áll:

„A lelket Istenhez viszem;
Boldog, ki Benne él s hiszen."

Ch. J.

Alatta pedig a következő felirat:

„Erős várunk az Uristen."

A másik oldalon a következő mondat áll:

„A hivő emberek
közadakozásából a
Mindenható Istennek"

Amikor a haranglábat készitették, — amelyen az emlitett harang áll, — már előre két harang helyét ál-

litották be. Abban a reményben, hogy a második, vagyis a középső harangot is nemsokára megszerezhetik.

Ebben a gyűjtésben ismét sokat végzett a gondnok is. Az imaházba behoztuk a Kita-iskolába helyezett „templomi" szereléket s mostmár idebenn tartottuk az istentiszteleteket.

Az oltár megfelelő felöltöztetése is bekövetkezett, mely tevékenységben főleg a Nőegylet járt elől. A vezetők s az egyes tagok fáradhatatlanul gyűjtöttek a terítőkre, mig az egyes adományozók a maguk külön adományait egyenként hozták be a lelkészi hivatalba. A különféle kegyszerek adományozóik és az adományokat már a mű elején felsoroltam. Itt az *oltárterítőkre* történt gyűjtést örökitem meg.

Az oltárterítők beszerzése céljából indított közadakozás alkalmával a következő adományok folytak be: (*Pénzben*) Janurik Pálné —.50, Hruska János —·50, Litauszki Mihály —·20, Gyuris Judit —·20, Galáth Jánosné —·30, Galáth Pál — ·20, Melis Mihály —·50, Velki Mihály —·30, Komár György —·20, vitéz dr. Zerinváry Szilárd 1, Lestyan Goda János —·50, dr. Haviár Gyuláné 2, özv. Nagy Sándorné 1, Janurik János —·50, N. N. —·10, Csernus Pál —·20, Janurik János —·20, Kiss György —·30, Kiss Mihályné —·40, özv. Melisné —·30, Kiszely György —·40, Raksa György —·50, özv. Mitlyan Jánosné —·10, Szrnka J. János —·50, Krajcsovicz Márton —·50, Krajcsovicz Mártonné —·50, Klimaj Györgyné 1, Kiszely Mihály —·20, N. N. —·20, Janurik Mihály —·50, Szloszjar János —·30, Szeljak György —·20, özv. Válkovszki András —·40, Tóth Mátyás —·50, Roszik Mihály —·30, özv. Bobvos Andrásné —·20, Valent Jánosné —·50, Pljesovszki György —·50, özv. Krajcsi Mihályné 1, Kopcsjak Györgyné —·20, Gombár Pál —·50, Kugyela János 1, Kugyela Pál 1, Medvegy György 1, Furár András —·50, Jelen Mihály 1, Roszik Pál 1, Janecskó Mihályné —·50, Janecskó Mátyás —·50, Roszik Márton —·50, özv. Csicsely Pálné 2, Folytán János —·50, özv. Simó Mihályné —·50, Janurik Pálné —·50, özv. Papp Gáborné —·50, Zahorecz György —·30, ifj. Foly-

tán György —·20, Gyuris Mihály 1, Gyuris János —·50, Kozsuch János —·50, Klimaj Pál 1, Medvegy Pál —·50, Maczik Márton —·50, ifj. Litauszki Jánosné 1‘ Vida János —·20, Skorka Mihály —·50, özv. Borgulya Györgyné 1, Borgulya János —·20, id. Borgulya János —·20, Szekretár Mihály —·10, ifj. Szekretár Mihály —·20, Zima György —·30, Palyo János —·30, özv. Czirjak Györgyné —·30, Liska Mihály —·20, Rágyanszky János —·20, Kocka János —·20, Paulik Pál —·20, Krajcsovics János —·30, Czirjak János —·20, Frankó György —·40, Konyecsni János 1, özv. Czirjak Andrásné —·20, Zvara Mátyás —·20, Maginyecz András —·20, Gráfik Mihály —·20, Prievara Mihály —·50. Kondacs András —·50, özv. Petrás Jánosné —·50, Mucha János —·50, Janecskó Pál —·15, ifj. Janecskó Pál —·10, Lestyan Mihályné —·10, özv. Osztroluczki Györgyné —·20, Bertók János —·60, Zima Pálné —·20, Hlebik János —·20, Oravecz Mihály —·20, Markovics Pál —·30, Skorka György —·50, Skorka Pál —·50, Medvegy András —·20. N. N. —·50, Kasnyik Pál gondn. 2, Chován József lelk. 1·50, Szikora Dezsőné —·1, Csontos József —·50, Velki Mátyás —·20. Varga János 1, Kiszely Pál —·30, Búzás Mihály —·20, Zima Márton —·20, Demcsák János főjegyző 1, Dudás János —·20, Folytán Györgyné 1, Asztalos Margit 1, Mihalecz Bertalan —·50, Gömöri János — 30, Sinkovicz István —·50, Urban Mihály —·20, Sovány György —·50, Palicska Mihály —·30, ifj Sovány Mihály —·50, Palicska Juczi —·20, Valent Pál —·40, Tusjak Mihály —·20, Kugyela Mihály —·20, özv. Szakács Pálné —·50, vitéz Tepliczky János 3, özv. Bankó Istvánné —·50, Laukó Pál —·50, Pribelszki Pál —·15, Maginyecz György —·50, Zima György —·16, Szenteszki Mihály —·20, Csonka György —·20, özv. Poljovka Pálné —·50, Bartók Pálné —·30, Filyó Jánosné —·30, Paulik Pál —·20, Kasnyik Zsuzsanna —·50, Nyemcsok János —·20, Durda Jánosné —·50, Dian Pálné —·30, Galó Mihályné —·50, Osgyan András —·30, Potoczki Györgyné —·50, Darók Józsefné 1, Köpenyes Mihályné —·50, Köpenyes Jánosné —·50, özv. Hugyik Pálné —·50, N. N. —·20, Köpenyes Mihályné —·20, Molnár György —·30, Klimaj Györgyné —·50, Liska Györgyné —·20, Kiszely Györgyné —·30, Antal Pálné —·20,

Zima Márton —·20, Plentri János —·50, Sinkovicz János —·10, Klimaj György 1, Zvara András —·10, Komár Jánosné —·20, özv. Závoda Pálné —·20, Bobvos István —·50, Klimaj Pál 1, Szrnka György —·20, özv. Balázs György —·10, Janurik Míhály —·50, Molnár János —·50, Poljovka Pál —·30, Csicsely János —·50, Hrncsjár Mihályné —·50, Poljovka János —·20, Czigléczki Pál örökösei —·20, Bankó János —·20, Molnár János —·30, Gyuris Mihály 1, Skorka György —·20, Galó Mihály —·50, Offert —·61, Palicska Istvánné —·50, Chován József —·40, Offert. —·24, Offert. 1·40, Fullajtár György —·60, Chován Emilia —·40, Kovács Györgyné —·10, Palicska István —·60, Offert. —·20, Jancsó András körlelkész 2, Offert. 2·14, Offert. juli. 16-án —·16, 23-án —·58, 30-án —·52, aug. 6-án —·28, 11-én —·49, Brusznyiczky Pál —·22, Jancsó János —·77, Bartyik Márton —·11, Dian Pálné —·50, özv. Csícsely Pálné 2, Bartók Pálné —·50, özv. Simó Mihályné —·50, Kozsuch Jánosné —·50, Filyó Jánosné —·50, Gyuris Mihály 1, Skorka György —·50, Skorka Pál I. —·10, Skorka Pál II. —·10, Skorka András —·20, Skorka György —·20, Csicsely György —·26, Hanzó Mihályné 1, Csicsely János —·40, Brachna Pál —·50, Madarász Pál —·20, Gazsó Pál —·40, Raffai János —·40, Csicsely Pál — 34, Brusznyiczky Mihály —·30, Csicsely György —·30, Csicsely János —·20, Jelen Jónás —·10, Jelen Míhály —·20, Nyemcsok János —·40, Jelen Mihályné —·20, Dina György —·50, Kriska Pál —·20, Varga János —·50, Czesznak György —·20, Zuberecz Míhály —·50, Kovács András —·30, Gyemjan János —·20, Kasnyik Pál gond. 2·50, Palicska István —·40, Chován József lelkész 5, Darók József tanitó 1, özv. Biszterszky Sámuelné —·50, özv. Kolompár Jánosné —·50, vitéz dr. Zerinváry Szilárd 1, Kovács Andor esperes 1·—, vitéz Tepliczky János 1·—, dr. Haviár Gyula 1, dr. Benczúr Vilmos 1, Jeszeney Sámuel 1, Molnár Pál —·50, Gazsó Jánosné —·20, Sinkovicz János —·20, Gombár Pál —·50, ifj. Csonka Jánosné 1, Csonka Pál —·50, Kasnyik Pálné —·50, Markovics Pálné —·50, Kondacs Mátyásné 1, Válkovszky János —·80, Molnár György —·20, Skorka Mihály —·20, özv. Hugyik Pálné —·20, Hanó János —·20, Fullajtár Pál —·20, Poljovka Mihály —·30, özv. Sza-

Róth. B. felvétele.

Ev. temetőszentelés, Csabacsűdön.
1930. máj. 4.

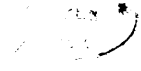

kács Pál —·50, Prjevara Pál —·50, Frankó Pál —·60, Kovács György —·20, Johanovics János —·20, Konstantinovics Mihály —·20, Jansik Mihály —·10, Jelen Pál —·10, Roszik Mátyás —·20, Brusznyiczky Pál —·10, Varga Mihály —·10, Köpenyes János —20, Borgulya János —·30, Köpenyes Mihályné —·50, Köpenyes Jánosné —·50, Szirony János —·40, Plentri Pál —·60, Offertórium — 24, Vida János —·56, Maginyecz György —·15, özv. Jancsó János 1·—, Offertórium 1·12, Tóth Mihály —·16, Maczik Márton —·31, Pecsenya György —·90, Trnovszky Mátyásné —·10, Melis Pál —·10, Maginyecz Pál —·10, Krajcsi János —·40, Zima András —·24, Zima Pál —·50, Klimaj György —·30, Zvara Pál —·50, Köpenyes András —·40, Palyó István —·14, Palyó György —·20, Komlovszki András —·10, Roszik János —·07, Konstantinovics Jánosné —·30, Palicska János —·50 Palicska Erzsébet —·50, Kriska Julianna 1·—, Offertórium lelkész iktatáskor 9·98, Roszik János —·68, Darida János —·76 Roszik Mátyás —·19, Poljovka Mihály —·08, N. N. 1·—, Kovács Pál 1·—, ifj. Csonka János —·32, Bobvos Mátyás 1·70, Offertórium —·96 pengő

Természetben: özv. Csicsely Pálné és Gyuris Jánosné 2 és fél méter viaszkos-vásznat, (10 P értékben), Konstantinovics János 60 cm. kész rojtot a teritőre (1 P ért.), Varga Etel az oltárfeszületre egy koszorút, szalagot és 2 virágvázát.

Összesen 4 garnitúra oltár-szószék-kegyszer-takarónk van: fehér, kék, piros és fekete. Mindenik arany, vagy ezüstös rojtozással, illetve kivarrással. A kivarrásokat, diszitéseket a következők eszközölték: Komár Pálné, Konstantinovics Jánosné és Mihályné, Kasnyik Pálné, Hugyik Mária, Lustyik (Lelkes) Pálné.

Ezek s a gyűjtők főleg az u. e. évben megalakult Nőegylet tagjai.

Az 1930 évben megjegyzésképpen még ennyit: a szolgai, küldönci szolgálatot Kasnyik Pál jelenlegi kurátor is végezte, évi 10 q. búza fizetés fejében.

Az első sirásó Simó Mihály volt.

Granárium és gondnoki irodának a gondnok

(K. P.) házában bérelt s bérel ma is 2 szobát az egyház. Ezévben összesen 12 különféle gyűlés volt.

1931.

Ez az év több jelentős eseménnyel bővelkedik. Az eddigi II. felügyelő, aki kezdettől fogva buzgó munkatársam volt, sok és nagy elfoglaltságára, meg arra a körülményre hivatkozva, hogy Gyulára, vármegyei árvaszéki ülnökül megválasztották s így Szarvasról távozik, — sajnálatunkra lemondott tisztéről. Helyébe a február 8-iki közgyűlés a mind a mai napig kiváló munkát teljesítő, buzgó első felügyelőt: dr. vitéz Zerinváry Szilárd kir. jbírót; a jeles írót és költőt választja meg. Mint újonnan választott II. felügyelő teljes erejéből odaáll az egyház életszekere elé s mindig a legnagyobb készséggel, tapintattal és ügyességgel működik. Nagy nyereség e férfiú az egyház élén. Hosszas válogatás után hívta meg tisztébe a gyülekezet.

Rövid életrajza: szül. Csomádon 1886. márc. 11. Atyja: néh. Zvarinyi János, jeles szarvasi lelkész, anyja: petroviczi Sexty Margit. Iskoláit Csomádon, Szarvason és Budapesten végezte. Irodalmi munkásságot 33 év óta fejt ki. Sok költeménye (több kötetben is) cikke, regénye jelent meg. Volt járási leventeparancsnok, vitéz, frontharcos vezető-tiszt s minden társadalmi és hazafias megmozdulás és egyesület kezdeményezője s jelentős tagja. Kitűnő szervező és agilis munkás.

Az ezután meginduló és továbbhaladó munkákból most már ő is kiveszi a részét.

Az április 26-i presbiteri gyűlésen felvetődik a mostmár kész lelkészlak építésének problémája, mely több, különféle gyűlést megjárva, hosszas és nehéz vergődés után, végre mégis csak teljesedésbe megy.

Májusban megkapjuk az országos gyűjtési enge-

délyt a belügyminisztériumtól, melynek eredménye: 2298 P 87 fillér, tiszta jövedelme: 1937 P 23 fillér. Ebből 30 százalék a paplak építésre való. A gyűjtők neveit már előbb felsoroltam. Nehéz, nyomorúságos viszonyok között, csekély eredménnyel végződött a munka.

Az augusztus 9-iki közgyűlésen választják meg a küldönc-szolgai állásra: Zvada Györgyöt. Fizetése évi 10 q. búza s havi 6 P lakbér. U. e. közgyűlés elvben elfogadja az egységesített adószedést.

A november 8-iki presbiteri gyűlés mond köszönetet dr. Tóth Pál I. felügyelőnek amért a V. K. M.-től 120 P templomépítési segélyt eszközölt ki.

Ugyanez a gyűlés kívánja megbízni az új áll. isk. tanítóját, Kakó Pált a kántori teendőkkel, de nevezett tanító nem birván az óhajnak eleget tenni, erről a szándékáról lemondott.

A kántori funkciókkal kapcsolatban megjegyzem, hogy az nehéz ügye volt az egyháznak hosszú ideig. Időlegesen többeket alkalmazott: Jeszenszki Sándor, Velky Béla, Borgulya Endre, kondorosi, szarvasi tanítókat, akik részben díjazásért, részben szivességből kisegítették az egyházat; főleg nagyobb s úrvacsorás ünnepeken; majd Roszik János okl. kántortanító működött huzamosabb ideig ilyen minőségben. Ez akkor volt, általában, amikor Daróc, a mostmár állandó kántor akadályozva volt a kántoriak elvégzése tekintetében.

A november 15-iki közgyűlésen esik szó az immár kicsinek bizonyult imaház kibővítéséről.

December 23-án megalakul a Kita-iskola környéki iskolai bizottság.

Ebben az évben úgy a Nőegylet, mint az Ifjúsági egylet igen szép és alapvető munkát végez. Általában az 1931 esztendő sok szempontból alapvető jelentőségű. E tényt a következő évek leírása bizonyitja.

Összesen: 27 különféle gyűlés volt.

1932.

A január 31-iki közgyűlés megköszöni a Szarvasi Hitelbank 50 P-ős épitkezési adományát.

Február 6-án megválasztják sírásónak Styevák Mátyást, március 6-án pedig újra megválasztják gondnoknak Kasnyik Pált.

Az országos mozgalommal kapcsolatban az április 17-iki közgyűlés Benito Mussolini olasz miniszterelnököt, hazánk érdekében tett jelentős lépései és jóindulatú magatartása, törekvései miatt tisztelettel üdvözli és csatlakozik az országos mozgalomhoz.

Ugyanez a gyűlés választja meg a temetői felügyelőbizottságot: Kugyela Pál, Kasnyik Pál presbiterek és Kugyela János személyében.

A június 12-iki közgyűlésen szóba kerül, hogy a missiói egyházaknak az egyetemes közgyűlés határozata szerint szavazati joga, az egyházmegyei választásoknál nincs, amit tudomásul vesz, de az ilyen állásfoglalás ellen tiltakozik, mert a missiói egyház minden a rendes egyházakra nézve kötelező járulékot fizeti a terheket viseli s szavazati jogaitól eltiltatik.

Lelkész megszerkeszti a temetkezési és temetői szab. rendeleteket amelyeket u. e. a közgyűlés elfogad.

Szóbekerül a „dögösi" részen lakó hívek által beadott kérelem egy építendő elemi iskola iránt. Sajnos — pénz híjján — ez a kérdés még a mai napig sincs megoldva. Ezzel az üggyel egyébként a tanfelügyelőség s a közs. elöljáróság is sorozatosan foglalkozott. Ez az ügy ma is égető problémája úgy az egyháznak, mint, — és főleg az érdekelt szülőknek.

Július 24-én választják meg Palicska Istvánt szolga-küldöncnek, ki egészen 1934 december 31-ig megelégedés mellett működik. Fizetése 7 q. búza, mint ilyennek, mignem, később ő lesz a sírásó is, s együt-

tes fizetése 14 q. búza és a temetői széna, meg az egyes sírok ásásánál 2, illetve 4 P.

Az augusztus 28-iki presbiteri gyűlésen bírálat alá kerül a mostani lelkészlak terve és költségvetése. Pályáztak: Maginyecz György és Grjecsnyik János építő, illetve kőműves mesterek. Érdemleges határozat nem hozatott.

Szeptember 21-én az egyházmegyei elnökség végez hivatalos látogatást. Az esperessel a mostmár újonnan választott egyházmegyei felügyelő: dr. Haviár Gyula szarvasi kir. közjegyző, a kiváló jogász, később kormányfőtanácsos, az 1934-ben megalakult zsinatnak az esperessel együtt tagja, — tekintik meg az egyházi állapotokat. Megnyugtató tapasztalatok után az ad hoc presbiteri gyűlés véget ér. Ezen a gyűlésen minden problémára tüzetesen és körülményesen, nagy részletességgel kitérnek. Megállapítást nyer, hogy a vezetés, az egyházi élet megfelelő. Ugyanakkor, fenti gyűlés után rendes presbiteri gyűlés van, melyen a folyó ügyeket tárgyalják. Meg kell állapítanom, — s ezt az egész gyülekezet nevében és hozzájárulása mellett teszem, hogy úgy Kovács Andor esperes, kormány-főtanácsos, valamint dr. Haviár Gyula egyhm. felügyelő, kormányfőtanácsos, mindenkor és mindenben, legjobb erejükből, bölcs tanácsaikkal és jóindulatukkal gyámolitották a csabacsűdi egyházat. Vallom, hogy e jóindulat nélkül — talán, még feleuton sem járnánk ott, ahol ma vagyunk. Ez az egyház hálával kell, hogy neveiket és cselekedeteiket megörökitse.

Ez a presb. gyűlés jelöli Zerinváry II. felügyelő javaslatára dr. Benczúr Vilmos szarvasi ügyvédet, az egyházmegye jeles ügyészét az egyházközségi ügyészi tisztségre.

Ez időtájt bővitik ki az imaházat, mely ilyenformán, a régi méretekkel (hossza: 8 m., szélessége 6 m., magassága 3½ m.) szemben a következő nagyságú lesz:

Hossza: 14½m, szélessége: 6 m. magassága 4½ m., költsége a kibővitési munkálatoknak: 880·73 P. A munkát Tomasovszki István szarvasi mester kapja meg és végzi el.

Októberben az eddigi I. felügyelő: dr. Tóth Pál szarvasi, (jelenleg már fővárosi) orvos, orsz. gyűl. képviselő lemond, s az egyházközség sajnálattal veszi tudomásul e tényt. Dr. Tóth Pál számos közegészségügyi, de főleg politikai irányú elfoglaltsága mellett is mindig keresett időt és alkalmat a gyülekezet szolgálatára s működése, — annak kezdettől fogva maradandó eredményei — mindenkor értékek és fontosak lesznek az egyház életében, szervezkedésében és megalakulásában. A gyülekezet hálával és elismeréssel tekintett a távozó felügyelő alakja után.

Mint másoldalú de az egyház életével kapcsolatos tényt, meg kell emlitenem azt is, hogy Csabacsűd politikai megalakulásának kérdése szervesen összefügg dr. Tóth Pál képviselői s Demcsák (Csabacsűdy) János főjegyzői működésével.

Az egyház elnöksége, tisztikara.

Az okt. 9-iki közgyűlés ismét nagy eseményt inditott meg. A távozó I. felügyelő helyére az eddigi II. felügyelőt s annak helyére vitéz Tepliczky János szarvasi mérnököt, a kiváló gazdát és szimpatikus embert jelölte dr. Benczúr Vilmos ügyésszel együtt, kiket ezen állásokra meg is választott.

Tepliczky János, minden tekintetben megfelelt a várakozásnak. Jó gazdasági vezetőt nyert benne az egyház, ki tanácsaival s a szinte szőrszálhasogatásig menő, részletes körültekintésével nagyban növelte a lehetőséget, mely az egyház anyagi helyzetének jobb irányba terelését célozta.

Berger M. felvétele. **Esperességi és egyházközségi elnökség, — tisztikar. 1933.**

Balról jobbra Állósor: vitéz Tepliczky János, dr. Benczúr Vilmos, Darók József
e. k. ll. felügyelő egyhm. és egyhk. ügyész ev. tanító.

Ülő sor: Chován József, dr. Haviár Gyula, Kovács Andor, dr. vitéz Zerínváry Szilárd
ev. lelkész. egyh felügy. kormányfőt. főesperes, kormányfőt. I. felügyelő.

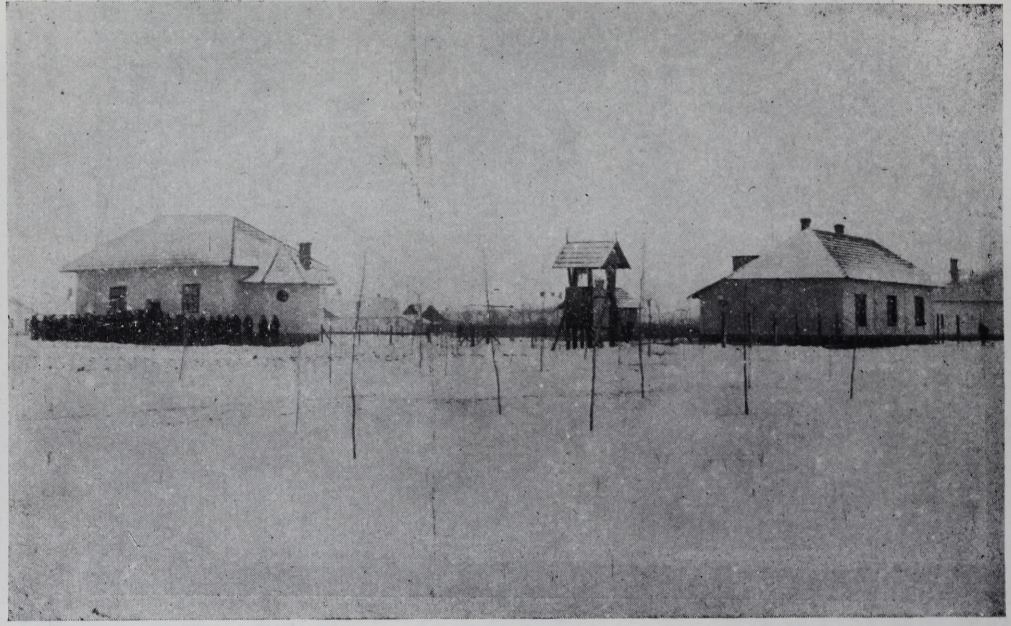

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS KÖNYVTÁR

Berger M. felvétele.

Ev. imaház és lelkészlak. (1935. I. 14.)

Jó időben: a nagyobb arányú épitkezések idejében lépett tisztébe s mind mai napig nagy agilitással végzi hivatását.

Nagy öröm nekünk, hogy mi voltunk az elsők, akik a két kiváló erőt felismertük s egyházunk életére nézve a céltudatos munkatérre állitottuk.

Tepliczky a másik „vitéz" vezetője az egyháznak. Szép cím s méltó férfiaknak jutott bennük a megtiszteltetés. Nevezett felügyelő a Szarvasi Gazdakör elnöke, a vitézek járási hadnagya és saját gazdaságának példás vezetője. Az I. felügyelővel együtt számos egylet és intézmény jelentős bizottsági-, felügyeleti tagja.

Dr. Benczúr Vilmos, az ügyész, jeles jogi tekintély. Sokat köszönhet neki az egyház, mert főleg a kezdet-kezdetén kell a biztoslátású jogász, aki a felmerülő complikált helyzetben okos és megfelelő tanácsokkal képes szolgálni. S ő ezt meg is teszi. Nagy egyházjogi munkássága mellett, — (t. i. igen sok alkalommal igénybeveszik a tudását, még idegen egyházak, egyházmegyék is.) mindig van ideje arra, hogy a csabacsűdi egyházat minden jogi téren sikeresen képviselje s vezesse. Tanácsainak értéke számos esetben bizonyult jelentősnek és rendkivül fontosnak.

Igy, e három jeles férfival tagadhatatlanul könnyebb az egyházvezetésnek egyébként fáradságos és súlyos munkája. Hisszük, hogy együttes munkával, kitartással és Isten-hittel, valóban a kivánt révbe vezethetjük a gyülekezet, — az egyház hajóját.

A kibővitett imaház szentelése.

A most már ujonnan választott felügyelők és az ügyész nov. 27-én teszik le a hivatalos esküt az espere kezébe, ki az egyházmegyei felügyelővel együtt érkezik meg, az ugyanekkora kitüzött, kibővitett imaház felszentelésére. Szép és lélekemelő ünnep volt ez; Isten-

nek és gyülekezetnek egyaránt kedves. Ez alkalommal ünnepeltük az egyház 5 éves fennállását is. Az ünnepély után diszközgyűlés volt, melynek sorai méltómódon örökitik meg a jelentős nap teljes lefolyását.

A lelkészlak építése.

Ezidőben már tető alatt áll a Grjecsnyik János által, — igaz: csak részben felépitett lelkészlak, melynek további munkálatait Laukó János és Blaskó György, illetve Pecsenye Pál végezték. Hossza: 17 m. széles sége: 8½ m., magassága: 4 m. (4. szoba, előszoba, konyha és kamra.) A festést Frankó András festő végezte. Erről azonban később szólok.

A dec. 26-iki presb. gyűlés foglalkozik először az egyház anyásitásának kérdésével, s a lelkészi állás végleges betöltésének ügyével is. Ezek a problémák azonban csak a következő évben nyernek megoldást, de miután ebben az évben gyökereznek s ez évben lettek „tervek"-ké és innen nyúlnak ki, szükségesnek véltem — hacsak per tangentem, — már itt szólni róluk... Igy, amint látható is: a jövő év ismét gazdag és változatos lesz eseményekben. A legnagyobb kérdések nehányát oldotta meg a gyülekezet az elkövetkező esztendőben.

Ez évben a gyűlések száma 25.

További gyűjtés az építkezésekre: Kovács Andor főesperes 25, Horváth Mihály 1·60, Skorka András 2·75, Dian Pálné 1·45, Laczó Pál 1·62, Brachna András 1·— Czesznak György 1·45, Zvada Andrásné 2·—, Konstantinovics Mária 2·25, Novodomszky György 1·50, Borgulya Pál 2·25, Köpenyes György 1·62, Skorka György 2·— Skorka György 2·90, Demián György 1·62, Kriska András 1·45, Kasik János 2·44, Darida János 1·65, Poljovka Mihály 1·55, Darida György 2·25, Jelen Jónás 5·—, Lestyan János 1·45, Bankó Mihály 1·45, Medvegy Pál 1·45, Bliznák János 2·87, Batta György

—·74, Opauszky Mihály 2·38, Valach András 1·45, Sztruhár János 1·45, Chován József lelkész 4·—, Barton Venczel 3·— Lestyan Mihályné —·50, Koszti János 2·38, Szénászky Mihályné 1·45, Szrnka Mihály 1·45, Brlázs Mihály 1·45, Kereszturszky István 2·55, Sovány István —·55, ifj. Huszárik György 2·20, Süveges Mátyás —·46, özv. Szakács Pálné 2·—, özv. Hanó Györgyné 2·20, id. Mucha János 1·45, özv. Kondacs Györgyné 1·45, Lustyik János 1·25, özv. Janecskó Mátyásné —·72, özv. Pribelszky Mihályné 1·64, Polónyi Pál 2·25 pengő.

Kovács Andor főesperes gyűjtése Orosházán az építkezésre: Kovács Andor 5, Orosházi Takarék és Hitelszövetkezet 2, Orosházi Takarékpénztár 5, Orosházi Kisbirtokos Szövetség 2, Nemetz testvérek 2, Daubner Béla 1, Öhlsläger M. 2, Dr. Ravasz Antal 1, Pipis Gyula 2, Kocsondy György 1, Göndös József —·50, Balázs Béla 1, Harsányi József 1, Gulyás Sámuel 1, Dr. Tarr József 1, Holecska Gyula 1, Dr. Harsányi Béla 2, Dr. Romancsik János 1, Münsztermann Ernő 1, N. N. 1, Kovács Lajos 1, Orosházi 48-as Kör 1, Székács Lajosné —·50, Pusztay Ferencz 1, özv. Ravasz Ferencné 1, Orosházi Polgári Olvasókör 5, Ev. Nőegylet 2, Ev. Egyház 5 pengő.

Adományok a jugoszláviából menekült magyarok felsegélyezésére: Chován József 1·—, Gyuris Mihály —·30, özv. Csicsely Pálné —·30, Kasnyik Pál gondnok, 1·50, Ev. Egyház 5·—, Roszik Márton —·50, Maginyecz György 1·— P, Brusnyiczky Mihály 3 kg. borsó, Kiszely Jánosné —·50, N. N. —·20, Kugyela Pál —·40, Jeszeney Sámuel —·30, fill. Hipszky Pál 3 liter liszt, Ofera dec. 12-én este —·17 fill., Nyemcsok János 3 liter bab, Folytán János —·20, Palícska István —·20, Kondacs György —·02, Ganyecz Erzsébet —·06 fill. Kiszely Pál 1 liter borsó, 1 kg. liszt, Konstantinovics János 1 liter borsó, 1 liter lencse, Skorka Erzsébet —·10 fill., Jelen Zsuzsánna 1 liter borsó, Maginyecz Ilona —·04 fill., Konstontinovics Erzsi 1 liter lencse, Novodomszky Anna 2 kg. liszt, Köpenyes András 5 kg. liszt, Kovács János —·10, Jansik István —·10, Palyó István —·20, Palyó György —·20 fill., Bártfay János 2 liter bab, 4 kg. liszt, Molnár Pálné 1 kg. bab, Polónszky Mihály 1 kg. bab, Galáth Pál 4 kg. liszt, Roszik János 2 kg. liszt, Arnóczky Mátyásné 2 liter bor-

só, Köpenyes János 1 és fél liter borsó, Kovács Mátyás —·04, Roszik Mátyás —·10, Zvara Pál —·12, Hanzó János 2 liter borsó, Kovács György 2 liter lencse, Klimaj György —·20 fill. és 3 liter borsó, Pljesóvszky András —·04, Pljesóvszky Mihály —·10, András András —·06 fill., Köpenyes Mihály 2 kg. liszt, Köpenyes János 1 kg. liszt, Kovács János —·06, Laluska Zsuzsánna —·04, Laluska Mária —·04 fill., Laluska András 1 liter borsó, Hunya Béla —·20, Medvegy János 1·—, Palyó István —·20, Zahorecz Pál —·10, Maglódszky Andrásné —·03 fill., Bobvos János 2 kg. liszt, Major József 1·— P, Oravecz András 1 és fél liter borsó, Czinkoczky Kálmán —·40, Varga György —·10, Zima Pál —·10, Zima András —·10 fill. és 1 liter borsó, Korim Mihály 1 liter bab, Molnár György 3 liter borsó, Csonka Pál 5 liter borsó, Csonka János 10 kg. liszt, Szirony János —·30, Krajcsi János —·20 fill., Hugyik Mihály 2 liter bab és 2 liter borsó, özv. Hugyik Pálné —·50 fill., Darók Józsefné 2 liter lencse, Szakács Mátyásné 4 kg. liszt, Kondacs György 3 kg. liszt.

A csillár gyűjtés eredménye :* Darók József —·50, Bobvos János —·20, Köpenyes Mihály —·50, Köpenyes János —·20, Borgulya János —·10, id. Köpenyes János —·50, Konstantinovics Mihály —·20, Konstantinovics János —·16, Hanó János —·40, Klimaj János —·40, Fullajtár Mihály —·40, Roszik Pál —·50, Kita György —·50, Balczó János 1·—, Köpenyes János 1·50, Janurik János 1·50, Kovács P. János 1·—, özv. Klimaj Jánosné — 50, Zima Pál 1·—, Skorka Mihály 1·—, Kovács György —·50, Szirony János —·50, Krajcsi János —·50, Csicsely Mancika 1·—, Chován Kálmán 1·—, M.-né Chován Margit 1·—, Skorka Mihály —·20, Gyuris Mihály —·50, özv. Dian Pálné —·80, Simó György —·50, Simó Pál —·20, Gombár Pál —·50, Kugyela Pál 1·—, Furár András —·50, Jelen Pál —·50, Jelen Mihály —·50, Roszik Pál —·50, Janecskó Mihály —·50, Janecskó Mátyás —·50, Janecskó Mihály —·20, Rómer

*Megjegyzés. A második csillárt, — melyet fából készített, saját-kezűleg, — 1935. II. 10-én adományozta: Maginyecz György presbiter és neje: Kugyela Erzsébet.

Pálné —·50, Medvegy Pál 1·—, Klimaj Pál —·50, Zrak Mihály —·30, özv. Liska Györgyné —·20, Kugyela János —·50, Medvegy Mihály —·20, ifj. Gombár Pál —·10, Folytán János —·50, Nyemcsok János —·50, Skorka Pál —·50, özv. Csicsely Pálné 1·50, Skorka György —·50, Skorka Mihály —·50, Zima Mihály —·20 Molnár János —·30, Magyar Mihály —·30, Simó János —·30, Simó Mihály —·20, Varga Mihály —·10, Klimaj Györgyné —·50, Szloszjar János —·20, Kiss József —·20, Tusjak István —·20, Paluska Mihály —·10, Zima Pál —·10, Tusjak György —·20, Brusznyiczky Mihály —·30, Janurik Pál —·20, Markovics Pál —·20, Hrivnák Mihály —·30, Bánfalvi Samu —·50, Szarka Antal —·20, dr. vitéz Zerinváry Szilárd 1·—, Csasztvan Pál —·20, vitéz Tepliczky János 1·—, Varga János —·20, Sinkovicz János —·20, Magyinyecz György 1·—, Csabacsűdy Jánosné 1, Bartók Pálné —·40, Maczik István —·20, Borgulya János —·10, Litauszky János 1·—, Bankó István —·20, Kugyela Mihály —·10, Hodálik Mihály —·20, özv. Valent Jánosné —·50, Kasnyik Pálné —·30, dr. Krajcsovics Pál 1·—, Cseh Vilmos 1·—, Jeszeney Sámuel —·80, N. N. —·30, Kovács Mátyás —·30, Jelen Pál —·20, Brusznyiczky Pál —·50, Jansik Mihály —·20, Varga Mihály 1·—, Oravecz György —·10, Lovász János —·40, N. N. —·20, Babinszky Pál 1·—, Valkovszky András —·10, Molnár Pál —·10, Polonszky Mihály —·10, Szvák János —·10, Petyvan András —·50, Kasnyik György —·50, dec. 5-iki ofera 2·59, dec. 16-iki ofera —·12, Jancsó János —·80, Búzás Mihály —·20, Roszik Márton —·50, Kozsuch János és neje —·30, ifj. Kozsuch János —·15, Kozsuch Judit —·15, Chován József lelkész 15·—, özv. Kasnyik Mihályné —·50, Laukó János —·94, Kasnyik Pál gondnok 6·—, Kovács János —·50, Darók Józsefné 5·—, Maczik Márton —·50, N. N. —·20, N. N. —·20, 1934. nov. 25-iki ofera —·64, N. N. —·50, Huszárik György —·50, id. Folytán György —·60, Szrnka J. János 1·—, Czinkoczky János —·50, Dauda Mihályné 1·—, Mravik János —·20, Sonkoly Sámuel —·20, Szekera Pál —·40, Csonka Mihály 1·—, Borgulya István 1·—, özv. Tóth Mihályné 2·—, Molnár Jánosné 1·— pengő.

Természetbeni adományok: Johanovics János 25 kg. cs. tengeri, Bertók György 8 kg. búza, Tóth M.

György 10, özv. Valkovszky Györgyné 8, özv. Hruska Jánosné 10, özv. Ganyecz Pálné 6, Matusik Mihály 6, Klimaj Pál 10, Klimaj György 8, Galáth Pál 15, Sonkoly Márton 10, Melis Mihály 15, Kiszely György 15, Laluska András 5, Palicska János 4, Szakács Mihály 6, Molnár György 5, Csonka Pál 10, Csonka János 10, Bertók János 10, Kovács János 10, Kiszely Márton 10, Roszik Pál 3, Zvara Pál 3, Brusznyiczky János 4, Korim Mihály 5, Kozsuch János 10, Jansik István 2, Janurik György 3, Kovács Pál 5, Krajcsi György 2, Hicz András 4, Galáth Pál 4, Köpenyes András 5, Kiss András 20, Brusznyiczky Pál 4, Szebegyiszky Pál 2, Jancsó János 4 kg. búza, Komár Pál 20, Bontovics János 2 kg. árpa, Jelen János 1, Roszik Mátyás 4, Urbancsok András 2, Komlovszky András 6, Bankó Mihály 4, Csicsely Pál 4 kg. tengeri.

Adományok a nemzeti zászlóra, melyet az ifj. és Nőegylet szereztek be és adományoztak szép ünnepély keretében az egyháznak: 20 fillért adtak: Pribelszky Anna, Kugyela Zsuzsi, Hipszky Erzsi, Komlovszky Erzsi, Furár Erzsi, Skorka Juci, Laukó Anna, Trnyik Mária, Batta Mária, Roszik Juci, Kugyela Mari, Folytán Anna, Palicska Erzsi, Závoda Erzsi, Janecskó Zsuzsi, Sinkovicz Mária, Velky Zsuzsi, Hraskó Anna, Antal Zsuzsi, Szakács Anna, Osgyán Zsuzsi, Kugyela Zsuzsi, Lőrinc Mária, Roszik Máté, Furár András, Simó Pál, Pljesovszky Mihály, Kasnyik Pál, Trnyik János, Kozsuch János, Hraskó Pál, Roszik János, Palicska János, Laukó János, Skorka György. Ozsgyan András, Komlovszky András, Folytán János, Hraskó Jánosné, 25 fillért adtak: Sovány Mihály, Sovány György. 50 fillért adtak Kasnyik Pálné I. Kasnyik Pálné II. Kugyela Pálné, Folytán Jánosné, ifj. Gombár Pálné, id. Simó Mihályné, Palicska Jánosné, Kozsuch Jánosné, Palicska Istvánné, özv. Kiszely Jánosné, Bartók Pálné, Chován Józsefné, Hipszky Pálné. 60 fillért Palicska Mihályné és 1 P-t: özv. Krajcsi Mihályné, 1·50-et özv. Csicsely Pálné. A zászlórudat ajándékba készitette: néh. Seress Márk asztalos.

A szegény gyermekek karácsonyfa ünnepélyére adakoztak: (1931-ben) Kugyela Jánosné 2 kosár sütemény, Jelen Mihályné 1 P, Sonkoly Pálné szalonna, Roszik Mátyásné szalonna, kolbász 50 f., Megyik Pál-

né, Molnár Györgyné, Köpenyes Andrásné, Palicska Istvánné, Kovács Jánosné borsót. Klimaj Györgyné borsót 2 és fél kg. liszt, Roszik Pálné mák, Zima Pálné borsó és 50 fillér. Özv. Kituljak Pálné borsó, Roszik Jánosné lencse, mák. Kovács Györgyné borsó. Korim Mihályné bab, borsó, 50 f. Maglódszky Pálné borsó, mák, Maginyecz Pálné, Szloszjar Jánosné borsó: Kriska Andrásné liszt, özv. Hugyik Pálné borsó: Laluska Andrásné liszt, Povázsai Andrásné kolbász, borsó. Jansik Mihályné szalonna, Jelen Pálné disznóhús, Konstantinovics Jánosné lencse, fokhagyma. Konstantinovics Mihályné kötő, borsó, 6 kg. liszt. Darók Józsefné 20 palavesszö, 20 toll, dió, mák. Köpenyes Jánosné 2 kg. liszt, 1 liter mák, Köpenyes Mihályné 4 kg. liszt, 1 lit mák. dr. Raffay Sándorné 20 P, (1934-ben ismét 20 P.) Chován Józsefné 1 kg. cukor, 1 lit. borsó, 1 liter mák, 25 szaloncukor, 22 irka, 10 toll, 2 liter méz. Kiszely Pálné 1 kg. liszt, 2 tojás. Kugyela Pálné 3½ kg. liszt, Palicska Jánosné 2 kg. liszt. Özv. Csicsely Pálné 6 kg. liszt. Özv. Simó Mihályné 2 kg. liszt. Palicska Istvánné 2 liszt, Kasnyik Pálné 2 kg. liszt, ½ liter mák, Kasnyik Pálné gondn. neje 4 kg. liszt. 1 kg. szalonna, 1 és fél kg. bab. Roszik Pálné 2 és ¼ liszt 3 tojás. Folytán Györgyné 2 és ¾ kg. liszt, ¾ kg. Özv. Pekár Mártonné 4 tojás. Filyó Jánosné 1 és ¼ kg. liszt. Egyház 2 P. Ofera 1 P. 70 f. Babinszky Pálné ¾ kg. mák. Bartók Pálné sütemény. Palicska Mihályné 1 kg. liszt, dió. Trnyik Jánosné 1 kg. liszt. Sovány Györgyné 5 kg. liszt, sütemény, dió. Özv. Kozsuch Mihályné 1 és ½ kg. liszt 3 tojás. Valkovszky Mihályné 25 szaloncukor. Markovics Pálné 2 és ½ kg. liszt. Pljesovszky Györgyné 2 és ¾ kg. liszt. Kozsuch Jánosné 2 kg. liszt.

A nyomorenyhitő akció kapcsán Őfőméltósága: Horthy Miklósné 25 p-t, adományozott, mely összeg megfelelően szétosztatott.

Ezeken kivül kapott még az egyház az egyházkerülettől és az egyházmegyétől 850 P t.

Kapott a nőegylet dr. Raffay Sándorné Főtisztelendő asszonytól: 20 p-t, dr. Haviár Gyuláné Őmélt.-tól: 20 p-t, dr. néh. Mázor Elemérné Őnagys.-tól 20 td.

Minden az egyház és annak egyletei és egyesei

részére adott kegyes adományt ezuton is igaz hálával köszönünk meg az egész csabacsűdi ev. gyülekezet nevében.

Valóban különös gondja és kegyelme nyilatkozott meg az adakozók jószivén és az adományok sokaságán keresztűl a Mindenható Jó Istennek. Neki legyen hála és dicsőség, köszönet pedig a jószivű embereknek...!

De ezenfelül azoknak is köszönet jár, akik erkölcsi és egyéb módon segitettek az egyház épitésében. A mi népünk érezte ennek tagadhatatlan voltát nem egy esetben...

Egyéb adományok: Kovács Andor főesperes 10 szegény tanulónak 1—1 drb. dunántúli magyar énekeskönyvet 18 drb. „Lutheránus Mária szobor" cimű könyvet, adott jutalomképpen. Ecélra még a következők adtak: Ch. J. lelkész, dr. vitéz Zerinváry Szilárd és vitéz Tepliczky János egyh. felügyelők, dr. Benczur Vilmos ügyész, Csabacsűdi község elöljárósága. Ezeket a könyveket az egyházi iskolában, vagy az állami és uradalmi iskolában kapták az ev. tanulók, vizsgai jutalomképpen. Az összesek értéke mintegy 75 P. a hét és fél év alatt.

Az iskolai könyvtárnak (Kita isk.) a következők adtak adományokat: Gajdács Pál volt T. komlósi ev. lelkész: „Gyöngyi Piroska". A „Moóri huszárkapitány" cimű műveit. Chován József lelkész: „Gajdács Pál élete és munkássága", „Előfohászok" és „Szarvasi Pantheon" cimű műveit.

Ezzel a bekezdéssel aztán be is fejeztem azokat az adományokat felsorolni, amiket az egyházbalépésem óta kaptunk 1934 dec. 31-ig Összegyűjteni, feljegyezni, megfelelő célra beállitani, — hogy nem egyszerű munka lehetett, — azt mindenki elgondolhatja, aki igy felsorolva átolvassa...

Most, hogy ujra magam előtt látom ezeket a dolgokat, részleteikben is, — amint irom a történetet, — ismét mosolyognom kell azokon a megjegyzéseken, amelyeket egyesek tettek, kezdettől fogva sokszor, mostanság is.

„Furcsa lehet abban a kis pusztaságban, tanyavilágban az életed ; örökké magadban, társaság és emberek nélkül..." Kérdem : — avagy kell-e ennél jobb és nagyobb „társaság" mint amilyennel állandóan körül vagyok véve és akik olyan jószívűek az én ideális munkámmal szemben ? Gondolom : ha igy teszem fel a kérdést, — elsavanyodik a mosoly a megjegyzők ajkán és belátják, hogy igazam van. Állitom, hogy a kezdeti épitőmunka a legszebb a világon. Mindenki boldog lehet aki ilyen munkateret kapott a Mindenhatótól. Persze : ez aztán igazán „felfogás" dolga. De hát, — nekem ez a felfogásom. Javithatatlan, — de nem is olyan rosz felfogás. Munkakörömmel megvagyok elégedve, bár igaz, hogy többet is csinálhattam volna már... De bizom az Istenben, hogy továbbra is megsegit „minket" csabacsüdieket... Legfőbb vágyunk, egy szép, jó nagy templom, ahol mindenki elfér és nem kell senkinek „kiszorulnia", ha véletlenül későn talál megérkezni az Isten-tiszteletre... (Ezt is a történeti hűség cimén jegyeztem ide !) Azonban menjünk vissza a száraz tények területére... A „történetiró"-nak kerülni kell az érzelmességet. Áttérek tehát a következő év eseményeinek felsorolására...

1933
Anyásitás-Lelkészválasztás.

Mint már emlitettem : ez az év lesz a legmozgalmasabb az összesek között. A kezdeti stádiumban felmerült problémák u. i. ezévben jutnak megoldásukhoz : a rendes templom felépitésétől eltekintve, mely feladat a következő esztendők legnagyobb munkája lesz.

Az 1932. dec.-i presbiteri gyülésen szóbakerült egyházanyásitási kérdést az 1934. jan. 1-i közgyülés veszi alapos tárgyalás alá és ki is mondja az ügy idő

és szükségszerűségét. Teszi ezt annál is inkább, mert szabadulni kiván oly kivételes helyzetek terhei alól, melyek egy missiói egyházra nézve még akkor is kötelezőek, ha az bizonyos tekintetben a rendes, anyaegyházak közterheit viseli és igy a „kötelességek" terén azokkal egyenrangú, — de a jogok terén háttérben kell maradnia. De még inkább azért, hogy a rendes lelkész beállitása után semmiféle zavaró momentum ne foroghasson fenn, a további nyugodt és rendszeres egyházépitő munka szempontjából.

Fenti közgyűlés tehát elhatározza az üggyel kapcsolatos, összes munkálatok előkészitését, miközben a következő különféle speciális részlethatározatokat hozza:

a) a lelkész, — úgy az egyház, valamint a maga szempontjából könnyebb módon — ezentúl nem 1/4 évi, hanem havi részletekben (minden hó 1-én) kapja a fizetését. A megállapodás természetesen csakis a jelenlegi lelkésszel szemben áll fenn. A következő, — ha úgy kivánja, — továbbra is a hiványban 1/4-évenként biztositott módon veheti fel.

b) hozzájárul a már tető alatt levő (granárium) ideiglenes lelkészlak tovább épitéséhez, illetve befejezéséhez. Mindkét határozatot, — mint láthatjuk: a fentebb vázoltak könnyebb elérhetése céljából hozta.

A mostmár kitűzött cél felé haladva egyre szaporodnak a különféle concrét határozatok. Az egyházi élet minden vonatkozásában készülődés mutatkozik az anyásitással kapcsolatban.

Ismét tárgyalják az egységesitett adóügyet,* melyre nézve a község főjegyzője Csabacsűdy János nyujt részletes tájékoztatást. A tanügy érintésével felmerül egy ujabb belterületi iskola létesitésének kérdése, miután a 2 tantermes áll. el. iskolába már alig férnek be a tanulók. A gyermekszaporodás pedig, — hála Istennek! —

*Folyamatban van.

emelkedő tendenciát mutat. Az uj iskola felállitása tehát megoldásra váró, fontos feladat. Ezzel kapcsolatban esik szó Szentkereszty Tivadar kir. tanfelügyelő távozásáról és utódjáról az ez időtájt szolgálatbalépő Hercsúth Kálmánról, ki mintegy másfél évig vezette kiváló buzgósággal a vármegye tanügyeit. Helye, jelenleg betöltetlen.

Június 25-én a már meglevő, nyelvben esetenként váltakozó 6 úrvacsorát 2-vel kibőviti a közgyűlés s eszerint pünkösd és szthár. vasárnapján magyar, — illetve tót úrvacsoraosztás van.

Ezt a határozatot pótolja, illetve kiegészíti az egyh. kerület 1934. évi közgyűlésének jegyzőkönyvében álló határozat 6 §. 8. pontja.

Az uradalmi iskolában is változás történik. Az iskolafentartó véglegesiti tanitónőjét: Asztalos Margitot.

A Kita-iskolában nagyarányú tatarozási munkák folynak.

Szeptemberben egy ad hoc bizottság megvizsgálja és átveszi a mesterektől az időközben befejezett lelkészlakot. Felépitik a parochia udvarán a mellékhelyiséget. (Mosókonyha, ól, illemhely.)

A kész épületet, — a többihez hasonlóan, — tűzkár ellen biztositják. (Kita-iskola: 4500 P. imaház: 3500 P., lelk. lak: 3000 P.)

Az október 22-iki presb. gyűlésen végül hozzáfognak a lelkészválasztás ügyének lebonyolitásához. A megjelent esperes tájékoztatja a gyűlést az egyház ügyeivel kapcsolatos kerületi határozmányok felől. Az anyásitás iránti kérelmet a ker. gyül jóváhagyta. A hivány pontos megállapitását elrendeli. Ezek alapján a presb. gy. javaslatot készit a közgy. elé a hivány fixirozására vonatkozóan. Kifejezi továbbá a presbiterium azt az óhaját, hogy kivánja a jelenlegi missziói lelkészt „meghivni" rendes lelkésznek.

A nov. 5-iki ismételt presb. és az azt követő közgyűlés általában elfogadja a presbiteri gyűlésnek javaslatait, s mint lelk. választó közgyűlés, Chován Józsefet e sorok iróját rendes lelkészül meghívja.

A nov. 5-iki, d. u. 4 órakor kezdődő és 17 óra 5 perckor zárult közgyűlés „meghívott rendes lelkésznek" nyilvánitja az eddigi „missiói" lelkészt.

Nevezett közgyűlésen jelenvoltak: Kovács Andor főesperes, dr. Haviár Gyula egyhmegyei felügyelő, kormány főtanácsosok, dr. vitéz Zerinváry Szilárd I. és vitéz Tepliczky János II. felügyelők, dr. Benczúr Vilmos egyházközségi, ill. egyh. megyei ügyész, Darók József tanitó s mintegy 190. egyháztag. Az eredményre a paróchián várakozó lelkészt a köv. tagokból álló, kiküldött bizottság kereste fel és hivta be a közgyűlésre: vitéz Tepliczky János, ki maradandó emlékű, közvetlen szavakban mondta el jövetelük célját, — Gyuris János presbiter, I. egyházfi, Válkovszky András községi esküdt és Kozsuch János presbiter.

Ez a kis epizód, természetesen — csak nekem jelentőségteljes. Emléke, benyomása leginkább subjectiv értékű. Aki, mint én, — 6 és fél évből 2 és felet egy tanyán, 1 szobás, földes lakásban, 3-at egy másik egyszerű bérházban s néhány hónapot a sok fáradság árán felállitott paplakban töltöttem, — mondom: — csakis nekem értékes ez a kis záróesemény... Hat és félévi küzdelem után kedves, felemelő célbafutás, mely ismét uj kötelességeket jelölt ki a további előrehaladás utján...

Nov. 22-én megtartottuk a halhatatlan lelkű reformátor: dr. Luther Márton születésének 450-ik évfordulója alkalmából rendezett, nagyszabású azt az ünnepséget, melynek lefolyását az u. e. felvett diszközgyűlési jkv. örökiti meg. Ez alkalommal tesz fogadalmat az egyház minden nemű testülete, egyházunk és vallási

tanunk tradiciosus vonatkozásaiban azon ünnepélyes formula szerint, melyet hasonló és általános eljárás és felhasználás céljából irt és kiadott Kovács Andor főesperes.

Nov. 26-án ment végbe a lelkésziktatási ünnepély, melynek során számos üdvözlés hangzott el. Ezzel az aktussal végképpen lezárult egy bizonyos cselekvési csoport, mely 1927. november 6-tól, mint megoldásra váró probléma állandóan kapu előtt állt. Ettől kezdve arra kell törekednie a gyülekezetnek és vezetőinek, hogy a megkezdett műnek a koronáját is megszerkessze, a legfontosabb kérdést megoldja: megépítse az Úrnak méltó hajlékát, a megfelelő, rendes, szép nagy templomot.

A hitélet elmélyitése, mint a legfőbb ugartörés lesz ezután az első feladat. E célból a dec. 18-iki presbiteri gyűlésen megtárgyalják a házi bibliaórák tartását, mellyel kapcsolatban előzetes mozgalom indul meg arra nézve, hogy minden egyes ev. házban legyen Biblia meg énekeskönyv és a szoba falán, a főhelyeken, egy megfelelő Luther-kép. E mű zártával elmondható, hogy ennek a tervnek első három pontja méltó megvalósuláshoz érkezett, — mert nincs hajlék, ahol Biblia és énekeskönyv ne volna, s Luther-kép is igen számos helyen hirdeti az evangélikusság speciális öntudatát. A házi bibliaórák számát lentebb összegezem. Formáját itt adom: ideje: este 7 órától 9-ig; főleg december-március hónapok között terjedő időben amikor a nép leginkább ráér és otthon tartózkodik.

Alkalmi énekkel kezdődik, utána rövid fohász, majd egy olyan ének következik, amelyik az illető (ahol tartjuk) családnak a legkedvesebb szenténeke. Ezután Ige-olvasás megfelelő irásmagyarázat. Miután ima és a 3-ik esti ének következik. Ezután általános, főleg hazafias és kultúrjellegű beszélgetés, — majd a család: ifjúság,

gyermekek alkalmi csoporténeke, egyenkénti szavalata következik s végül az egész aktust alkalmi (bucsúzó esti) fohász zárja be.

Igen megható, hogy az ilyen összejövetelt „ünnep"-nek fogja fel a család, s még a legöregebb, — vidéken lakó, — szülőket, családtagokat is összetoborozza egy-egy ilyen alkalomra. Igy jön össze Krisztus palástja körül sokszor a dédszülő a dédunokákkal, s nem egyszer a „haragos" is a békülni kivánókkal.

Ennek leirásáával kb. el is végeztük az 1933. évről mondandókat...

Ez évben összesen: 19 kül. fél. gyül.-t tartottunk.

1934.

A január 7-iki közgyűlésen jelenti be e sorok irója azt a szándékát, hogy jelen művet irja, — kiadja — és tiszta jövedelmét az egyház céljaira kivánja juttatni. U. e gyűlésen mond köszönetet mélt. és ntű. Kovács Andor főesperesnek azért a sok jóindulatért, mellyel a csabacsűdi ev. egyházat mindezideig támogatta. Elhatározzák, hogy történeti emlék cimén az egész egyháztanácsot lefényképeztetik s a képet lehetőleg megnagyitják, mint olyan közvetlen testületét, mely évek során megfelelő buzgósággal dolgozott azon, hogy az egyház a kezdet-kezdetén megálljon, továbbhaladjon és bizonyos eredményeket elérhessen.

A febr. 2-iki gazdasági, számvizsgáló és presbiteri és a 4-iki közgyűlések letárgyalják a lelkészlak épitésével kapcsolatos számadásokat, melyek szerint az önköltség: 4141 P. 81 f. melyből még (1934 II. 4-én) 1887 P. 32 f. tartozás áll fenn. Ennek letörlesztése lesz a további, legsürgősebb feladat.

Augusztus hóban nagyszabású ifjúsági konferenciát óhajtottunk rendezni, de ez, közbejött akadályok

Berger M felvétele.

Az egyháztanács. (1934.)

Balról jobbra. Állósorok. Elsősor: Gyuris János, ifj. Huszárik György, Maginyecz György, Klimaj Pál, id. Pljesovszky György, Bertók György, Simó Mihály.

Második sor: Závoda János, Brusznyiczky Mihály, Kugyela Pál, Folytán János, Köpenyes János, Roszik Márton, Köpenyes Mihály isk. sz. gond.

Harmadik sor: Palicska Mihály, Klimaj György, Klimaj Pál, Jelen Mihály, Skorka Pál, Markovics Pál.

Ülősor: Palicska István, Kugyela János, Darók József tanitó, Chován József lelkész, Kasnyik Pál gondnok, Zima György, Válkovszky András.

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS KÖNYVTÁR

Róth B. felvétele.

Községi előljáróság. (1934.)

Ülő sor. Balról jobbra: Kugyela János, Válkovszky András, Melis Mihály, Janurik Pál, Csabacsűdy János,
biró. főjegyző.

dr. Krajcsovics Pál, Janurik Mátyás és Roszik Pál.
közs. orvos.

Álló sor: Zahorecz Mihály, Szakács János, Bangya László, Kiss Dezső, Litauszky Mihály.
beosztott jző. díjnok. irodatiszt.

miatt ezévben elmaradt. A tervet fentartja az egyház s megfelelő előkészités és alkalom adtán — bizonyos kibővitésekkel, — megtartja.

Októberben felépitik az imaház kéményét, melynek anyagát Roszik Márton, munkáját pedig Maginyecz György kőmives mester: — presbiterek adják.

Ugyanakkor meszelteti ki saját költségén (15 P.) vitéz Tepliczky János II. felügyelő az imaház menyezetét.

Megindul a gyűjtés a csillárra, hogy az elkövetkező esti istentiszteletek idejére ne kelljen az állandóan veszélyes petróleum lámpákat használni. Ez eredmény az adakozások felsorolásában látható. Életbelép az uj liturgikus istentiszteleti forma.

A december 23-iki közgyűlés végleg áttér az egységes adószedésre, mely iránti összes kérelmeit s a csatolandó iratokat illetékes helyre juttatja. U. e. a közgyűlés rendezi és kiegésziti az egyháztanácsot, meg a bizottságokat, mely szerint 1934. dec. 31-én következőleg lép az 1935-ik évbe:

Egyháztanács.

1., Bertók György
2., Folytán János
3., Csonka János
4., Gyuris János
5., Huszárik György
6., Jelen Mihály
7., Köpenyes M. isk. gondn.
8., Köpenyes János
9., Klimaj György
10., Kozsuch János
11., Kugyela Pál
12., Kiszely Márton
13., Markovics Pál
14., Maginyec György
15., Palicska Mihály
16., Palicska István
17., id. Pljesovszky György
18., Roszik Márton
19., Simó Mihály
20, Skorka Pál
21., Válkovszky András
22., Válkovszky János
23., Závoda János
24., Zima György

Bizottságok:

Iskolaszék:

Klimaj György
Kugyela Pál
Válkovszky János
Folytán János
Köpenyes János
Jelen Mihály
Bertók György

vál. 1934. II. 2-án
3 évre.

Gazdasági b.:

Kugyela Pál
Zima György
Válkovszky János
Folytán János
Simó Mihály

vál. 1934. II. 2-án
3 évre.

Számvizsg. b.:

Maginyecz György
Roszik Márton
Gyuris János
Csonka János
Kozsuch János

vál. 1934. XII. 23.
1 évre

Presbiteri póttagok:

Szirony János — Kovács Pál — Jelen Pál
Konstantinovics János — Konstantinovics Mihály
Komlóvszky András — Kasnyik Pál

Az egyházvezetőséggel párhuzamosan a politikai község vezetőségét is feljegyzem:

Az első izben (1925 nov. 26-án) választott előljárók névsora:

Biró: Janurik Pál.

Törvénybiró: Kugyela János (elhalt.)

Gazda : Melis Mihály.

Esküdtek : Kovács György és Zima Pál.

Közgyám : Kozsuch János.

Pénztárnok : Litauszky Mihály.

Később ugyancsak ő az ellenőr. Ekkor a pénztárnoki állás nem lett betöltve.

A tisztviselők 1926 február 6-án lettek megválasztva és pedig :

Jegyző : Demcsák János.

Adóügyi irnok : Kiss Dezső.

Közigazgatási irnok : Pethe József okl. jegyző.

Ellenőr : Litauszki Mihály.

Rendőr : Zahorecz Mihály.

Az előljárók, segéd és kezelőszemélyzet mai névsora :

Biró : Janurik Pál.

Vezető jegyző : Csabacsűdy János.

Törvénybiró : Melis Mihály.

Pénztárnok : Janurik Mátyás.

Közgyám : Roszik Pál.

Esküdtek : Kugyela János és Valkovszky András.

Beosztott jegyző : Szakács János.

Adóügyi irodatiszt : Kiss Dezső.

Dijnok : Bangya László.

Rendőrtizedes : Zahorecz Mihály.

Udvaros : Mucha István.

Ezzel aztán végképpen lezárhatjuk a 7 és fél év históríkus eseményeinek felsorolását. Feladatom : a megszervezés és megalakulás leírása befejezést nyert. Nem is marad más hátra, mint egyes, jelentősebb események közelebbi és speciális megvilágitása, — az olvasó szeméhez, — részleteiben is, — közelebbhozása. Erre nézve a következőket kivánom még feljegyezni, hogy egyházközségünkről generális képet alkothasson mindenki, akit a mi szerény ügyeink : nehéz Mult-unk, hasonló Jelen-nünk és ismeretlen Jövő-nk érdekelnek.

Vallásosság-kultura.

(Mint a Mult értéke és a Jövő bázisa.)

Csabacsűd vallásos, hazafias és kulturális életét — az ezzel összefüggő mozgalmak: ünnepélyek és előadásokban — megkapjuk a következő népünneplési rajz alapján*.

Ünnepélyek 1927. nov. 6-tól 1934 dec. 31-ig.

Vallásos jelleggel	47
hazafias „	20
kulturális „	32
ifjusági és gyermeknevelő . .	19
Összesen:	118

Ezeken előadás, szavalat, (ifjúsági és gyermek szereplőkkel) 309, csoporténeklés és solóének 7 esetben hangzott el.

Házi istentisztelet, mint a hit és a kulturális élet mélyitése s igy közvetlen népművelés: 52 alkalommal s 49 háznál volt. Ugyanitt említem meg, hogy mindeme alkalmakkor különféle vallásos, hazafias közművelődési és közegészségügyi könyvek, füzetek és iratok osztódtak szét, főleg a szereplők megjutalmazására. Ezeket (számuk mintegy 350 drb,) részben különféle egyletek, szerzők, magánosok és a vármegyei népművelési bizottságtól kérte és kapta e sorok irója, melyekért az illetékeseknek ezuton is s igy ismételten és maradandó módon hálás köszönetet mondunk.

Külön kell kiemelnem azon legmagasabb politikai, egyházi és társadalmi vezetők neveit akik személyiségükkel egy-egy megmozdulásunkat legkegyesebben kitüntetni s igy támogatni kegyesek voltak; akár csak névleg, vagy pedig személyesen is résztvéve ünnepélyeinken. Igy: Magyarország miniszterelnöke vitéz jákfai

Kiemelem, hogy ezeket mind az egyház kebelén belül végeztük el.

Gömbös Gyula Őexcellenciája, mint az 1933 jan. 14-én Szarvason rendezett II. sz. kulturest fővédnöke s ugyanekkor dr. Raffay Sándor püspök Ur Főtisztelendősége, dr. Pesthy Pál ny. igazságügy-miniszter, egyházkerületi felügyelő Ur Őexcellenciája, mint a Kondoroson rendezett I. sz. kulturest diszelnöke, dr. Sztranyavszky Sándor ny. belügyi államtitkár, a Nemzeti Egység Pártjának orsz. elnöke, egyházkerületi felügyelő Ur Őexcellenciája, Pekár Gyula író, ny. miniszter, a Petőfi társaság elnöke, dr. Szontagh Tamás a T. E. Sz. országos elnöke, majd vitéz Barabás Emil ezredes, Békésvármegye volt vitézi székkapitánya és a következő országgyűlési képviselők: Csizmadia András, Dr. Lányi Márton, Dr. Zeöke Antal és Márky Barna a vármegye alispánja, Kovács Andor főesperes és dr. Haviár Gyula egyházmegyei felügyelő, m. kir. kormányfőtanácsosok.

A különféle alkalmakkor közreműködtek, vagy szerepeltek a következő *hölgyek*: Bán Piroska (J.-né), Bartos Valéria, Borgulya Mancika. B. Nagy Ilona, (dr. Demeter Józsefné), B. Nagy Irén, B. Nagy Margit, Brózik Baby, Csabay Baba, Cserey Lajosné, Csicsely Mancika, Garay Mancika, Jeszenszky Gizella, dr. Kácser Rezsőné, Kello Szilvia, Kondacs Zsuzsa, Liker Lenke (Dauda Sándorné), Micsinay Ella (Czirbusz Endréné), Nagy Ilona, Plenczner Ella (Bolla Pálné), Plenczner Edit, Rohoska Irén (Ruzsicska Györgyné), Rohoska Magda, Simon Ella, Szenes Jolán (Barkó Károlyné), Szabó Irén (Garai Jánosné), Szabó Jolán, Udvardy Magda, Wünschendorfer Erika.

Urak: Ntiszt. Bartos Pál szarvasi, Balczó András kondorosi, Botyánszky János mezőtúri, † Jancsó András volt kardoskúti, Kello Gyusztáv szarvasi, Keviczky László, volt kondorosi, Korim Kálmán szarvasi vallás tanár. Krón Ferenc szarvasi árvaatya, Ruttkay M. Géza szentetornyai, Szelényi János szarvasi, Szlovák Miklós szarvasi vallás tanár, Wickert Lajos szentesi lelkészek

és dr. Romancsik János kardoskúti egyházfelügyelő. Továbbá: Bankó Sándor, Borgulya György, dr. Böhm József, dr. Benczúr Vilmos, Demcsák László, Fehér László, Gamauf (Gasztonyi) József, Havranek Vilmos, Lestyán János, Litauszky Gyula, Majerik Jenő, Mina János, Orbán Sándor, ifj. vitéz Pándy István, dr. Podani Pál, Pongrácz Géza, dr. Ribárszky Pál, Ribárszky János, Szenes Mihály, dr. Tokay Lajos, dr. Tokay László, Wágner Géza és a szarvasi szimfonikus zenekar.

Amint ezekből látható a csabacsűdi ev. egyház érdekében és felépítésében igen tekintélyes és nagyjelentőségű személyek működtek közre, — közvetve, vagy közvetlenül — a 7 és fél esztendő alatt, miért is elsőrangú és őszinte kötelessége egyházunknak és társadalmunknak az, hogy ilyen, maradandó módon köszönje meg — velem együtt — azt a kimondhatatlan jóindulatot, melyet kezdő és alakuló egyházunk életének kezdetén, tehát a legnehezebb időben tanusitani kegyesek voltak.

Ennek a közvetett, vagypedig közvetlen népmüvelésnek egyik folyománya az a tény is, hogy oly sokan és sokat adományoztak a nemes cél érdekében. Lehetetlen u. i. hogy a „megértés“ és „belátás“ szinvonalára fel nem jutott nép ennyit adott és dolgozott volna Csabacsűdön. A számtalan esetben tanusitott ernyedetlen energia és jóindulat nem maradt visszhang nélkül a néplélekben. A különféle actiókra, melyek az épités munkáját szolgálták és célozták, ez volt a reactió. A dolgos kezeket, ha kérnek is, (sőt, ha sokat és soksokszor kérnek is) nem löki el magától a nép szive. Mindig kész az áldozatra, még akkor is, ha magának sincs több a „valaminél.“ Pedig, manapság ugyancsak alig van neki több ennyinél... Olyan baj ez. mely napjainkban nemcsak epidémiás, hanem pándemiásan áron terül szét országokon s az egész világon... És mégis... Lassan talán célhoz érünk, ha Isten segit bennünket.

Most pedig következzenek azoknak a nevei, akik a különféle *gyűjtéseket* személyesen eszközölték. Ez a rövid passus arra szolgáljon, hogy a lankadatlan szorgalmat és készséget megköszönje, megörökitse...

Harmóniumra gyüjtöttek: e sorok irója és Lustyik (Lelkes) Pál tanitó.

Oltárra gyüjtöttek: Lelkész, Lelkes Pál, Kugyela Pál, Kasnyik Pál gondnok és Komlovszky András.

Épitkezésre gyüjtöttek: lelkész, Lelkes Pál és Darók József tanitók, Klimaj György (Szarvas), Kasnyik Pál gondnok, Kugyela Pál, ifj. Pljesovszky György és ifj. Gombár Pál.

Oltárteritőkre gyüjtöttek: lelkész, Darók József tanitó, özv. Csicsely Pálné, özv. Biszterszky Sámuelné, Kasnyik Pál gondnok, Markovics Pálné, ifj. Pljesovszky Györgyné, Kozsuch Jánosné, Palicska Istvánné, Komár Pálné, Hipszky Pálné.

Csillárra gyüjtöttek: lelkész, Darók József tanitó, Kozsuch Jánosné, Palicska Istvánné, Roszik Márton egyházfi, özv. Csicsely Pálné, Köpenyes Mihály isk. sz. g., Kasnyik Pál gondn, özv. Biszterszky Sámuelné és Zima Pál Kita isk. egyházfi.

Jugoszláviából menekült magyar testvérek felsegélyezésére gyüjtöttek: lelkész, Darók József tanitó.

A nemzeti zászlóra: lelkész, a Nőegylet és az Ifjúsági Egylet tagjai.

Szegény gyermekek karácsonyára: lelkész és Darók József tanitó.

Harangra gyüjtöttek: lelkész és Kasnyik Pál gondnok.

Kézimunkával (*kivarrással*) foglalkoztak az oltárteritők, kegyszertakarók, szentkönyv alzatok készitésénél: Lelkes Pálné, Kasnyik Pálné gondn. neje, Komár Pálné, Tóth Anna, Hugyik Mária, Zvada Györgyné.

Az oltár tetőzetét a jelképes galambbal együtt özv. Csicsely Pálné adományozta.

Az egyházkerület és egyházmegyétől együtt és összesen: 830 P segélyt kapott az egyház 7 és fél év alatt.

Minden adományon és adakozón, egyeseken és testületeken, legyen az Úrnak viszontszolgálatos, atyai kegyelme és áldása, vajha a sok, nemes jóindulat gyümölcsbeérlelné a szorgos kezekkel elültetett és ápolt magokat...

Egyesületeink.

Nőegylet.

Az egyház kebelében jó igyekezettel és jelentős eredménnyel működik a nőegylet szorgalmas csoportja. Létesítését, — mint mindenütt — itt is a keresztyén női lélek munkába kívánkozó ereje és mély érzése teremtette meg. Mai állásában a következőleg fest:

Védnök: Méltóságos és Főtisztelendő dr. Raffay Sándorné.

Diszelnökség:

Mélt. és Ntü. Kovács Andorné Mélt. dr. Haviár Gyuláné

Elnökség:

egyházi: világi:
Chován Józsefné dr. vitéz Zerinváry Szilárdné

Alelnökök:

Darók Józsefné Szikora Dezsőné*

Tisztikar:

jegyző: Kozsuh Jánosné, pénztárnok: Kasnyik Pálné, háznagy: özv. Biszterszky Sámuelné, számvizsgáló bizottság: Markovics Pálné, Hipszky Pálné, Palicska Istvánné.

Berger M felvétele

Az Ev. Nőegylet tisztikara. (1934. I. 14.)

Balról jobbra. Álló sorok: Palicska Mihályné, Furár Andrásné, Kovács Jánosné, Roszik Mártonné. Roszik Pálné, Kasnyik Pálné, ifj Furár Andrásné, özv. Valent Jánosné, Hodálik Mihályné, özv. Liska Györgyné, Zima Pálné, Markovics Pálné, ifj. Huszárik Györgyné.

Ülő sor: Folytán Györgyné, Kozsuch Jánosné, Kasnyik Pálné, Chován Józsefné elnök, Palicska Istvánné, Bartók Pálné, özv. Csicsely Pálné.

Berger M. felvétele.

Ev. Ifjúsági egylet.

Balról jobbra. Álló sorok: Furár János, Köpenyes István, Köpenyes János, Janecskó Mária, Sznyida György, Janecskó Mária, Juhos János, Rómer Mária, Janurik János, Kondacs Anna, Hrncsjár Mihály, Köpenyes Mihály, ifj. Kasnyik Pál.

Ülő sor: Palicska Judit, Kozsuch Judit, ifj. Folytán János, Szekretár Erzsébet, Palicska Erzsébet.
alelnök. alelnök.

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS

Rendező bizottság: Sándor Pálné, ifj. Pljesovszky Györgyné, Gyuris Jánosné, Filyó Jánosné, Bartók Pálné, Medvegy Mihályné, Kasnyik II. Pálné.

Választmány: özv. Csicsely Pálné, id. Pljesovszky Györgyné, Závoda Jánosné, Maginyecz Györgyné, Kugyela Pálné, özv. Liska Györgyné, Tárnyik Mihályné, Uhljar Mihályné, Csonka Jánosné, Köpenyes Jánosné, Köpenyes Mihályné, Bertók Györgyné, Krajcsi Jánosné.

Luther-szövetség.

Egyházi elnök: Chován József ev. lelkész.

Világi elnök: dr. vitéz Zerinváry Szilárd felügyelő.

Alelnökök:

vitéz Tepliczky János
II. felügy.

Darók József
egyh. tanító

Jegyző: Szikora Dezső áll. isk. tanító*

Pénztáros: Kasnyik Pál egyh. gondnok.

Ellenőr: Mihalecz Bertalan áll. isk. tanító.

Háznagy: Varga János kertész.

Választmány: Kugyela Pál, Roszik Márton, Gyuris János, Bertók György, Csonka János, Köpenyes János, Palicska Mihály, Jelen János.

Választmányi póttagok: Markovics Pál, Skorka György, Jelen Mihály, Csonka Pál, Molnár János.

Harmadik egyesületünk az *„Ifjusági Egylet"* melyet, mint a jövő reménységét, a legnagyobb odaadással és körültekintéssel támogatunk és vezetünk. Működése a Nőegylet kebelében folyik, annak felügyelete alatt végzi szárnybontogató munkáját.

Mindhárom egyesület tevékenysége a vallásos,

*Időközben Nagyszénásra helyezték át.

hazafias és kulturális érzés elmélyitésében merül ki. Az Ifjusági Egylet vezetősége a következő:

Leányok:

Alelnök: Szekretár Erzsébet
Jegyző: Biszterszky Mária.

Ifjak:

Alelnök: ifj. Folytán János
Pénztáros: ifj. Kasnyik Pál

Választmány: Kugyela Mária, Rómer Mária, Palicska Erzsébet I., Palicska Erzsébet II., Palicska Judit, Kozsuch Judit, Janecskó Mária, ifj. Kozsuch János, ifj. Köpenyes János, ifj. Köpenyes Mihály, Köpenyes István, ifj. Palicska János.

Bizottsági tagok: Szekretár Mária, Litauszky Erzsébet, Roszik Judit, Pljesovszky Judit, Klimaj Mária, Kontantinovics Zsuzsanna, Válkovszky Erzsébet, ifj. Csonka Pál, Furár János, Janurik János, Juhos János, Sznyida György.

Megfelelő szorgalom és kitartás mellett, minden tekintetben vezetésre alkalmas gárda nevelődhetik a fenti csoportból.

Az egyház szolgálatában tevékenykedők sorából nem hagyhatom ki azon egyháztagok neveit sem, kik, mint *egyházfiak* működtek 1927-től 1934. december 31-ig.

Egyházfiak:

1927/28-ban I. Csonka János, II. Komlovszky András.

1929-ben I. Kasnyik Pál e. i. g., II. Arnóczky Mátyás I.

1930-ban I. Köpenyes Mihály, II. Krajcsi János.

1931-ben I. ifj. Pljesovszky György, II. ifj. Gombár Pál I. helyébe Gyuris János.

1932-ben I. Hipszky Pál, II. ifj. Válkovszky János
1933-ban I. Gyuris János, II. Brusznyiczki Mihály.
1934-ben I. Markovics Pál, II. Roszik Márton.
1935-ben I. Roszik Márton, II. ifj. Jancsó János.

Ezzel a csoporttal körülbelül le is zárható azoknak a névsora, akik az egyházi munka terén, mint közvetlen funkcionáriusok, maradandó munkát végeztek. Meggyőződésem, hogy ez a tanulmány, — mely éppen arra van hivatva, hogy a becsületes és szolgálatkész munkát feljegyezze, — megfelelő buzditásúl fog szolgálni azoknak, akik ily értelemben, ezután lépnek az egyház munkaterére.

Általános vonások.

A továbbiak során, mivel az egyházi életben végbement különféle eseményeket részletesen feltaglaltam, még némi leirást nyujtok a falu általános életéről. Azokról a különféle csoportokról, melyek minden községben megvannak s a amelyek minden falu, vagy város szerves tartozékai. Ilyenek a gazdasági és egyéb közéleti szervek, melyek minden olyan helyen megalakulnak, vagy feltünnek ahol a nép nagyobb csoportokban helyezkedik el; telepszik le. Ugyanitt emlitem meg az egyenként beköltöző kereskedőket és az iparosokat is, akik a csoportéletnek elmaradhatatlan kisérői. Előbb azonban a kereskedelem és piac általános rajzát adom meg, mely jellegzetes tünete az emberek, gazdaság-életi mozgásának...

Piac és kereskedelem.

Kereskedelme a szó különösebb értelmében ezidőszerint még nincs Csabacsűdnek. Hitel, gazdasági és egyéb szövetkezet még ezideig nem vetette meg a

lábát a faluban. Pénzintézet sincs és ily tekintetben a közeli Szarvason bonyolitják le ügyeiket az emberek. A „kereskedelem" a napi szükségletek beszerzése tekintetében a már letelepedett kisebb-nagyobb vegyeskereskedésekben éli ki magát, mig a legszükebb keretek között a „piac"-on bonyolodik le. A fentebbi intézmények bizonyára a fejlődés további fokain fognak jelentkezni.

Piacot minden szerdai és szombati napon tartanak, mely oly látogatott, hogy teljes meggyőződéssel remélhetjük egészséges és életképes fejlődését. Áruival a községháza elött rakodik le a nép s mintegy reggel 5, illetve 7 órától folyik a részben csere-, részben pedig pénzvásárlásos kereskedelem. Állat és baromfipiac ezidőszerint még nincs. Az egészséges fejlődésnek megfelelő előfeltétele a község jó elhelyezkedése, mely már most is világosan mutatja az egyre fokozódó, jóhatásu centralizálást: a venni és eladni kivánók idegcsoportosulását. Földrajzi és közlekedésügyi szempontból annyira kedvező helyen van a falu, hogy e két adottságból magától értetetődő a kereskedelem és gazdasági élet fokozatos fejlődése. Megfelelő támogatás és vezetés mellett hivatott lesz pótolni egyet a trianoni átok folytán elrabolt, élénk községeinkből. Adja az Uristen, hogy úgy legyen.

Kereskedők:

A fenti elgondolás helyességének bizonyitására felsorolom a rohamosan szaporodó kereskedők és iparosok neveit és letelepülési idejét:

Medvegy Pál vegyeskereskedő letelepedett: 1927 okt. 28. üzletet nyitott: 1929. junius 28.

András Mátyás vegyeskereskedő letelepedett: 1929. június 7, üzletet nyitott 1929 junius 7.

özv. Beregszászy Gáborné trafikos letelepedett: 1930. dec. 1.

Csontos József vegyeskereskedő letelepedett 1932. nov. 15.

Szabó Margit az eltáv. András Mátyás helyébe jött: 1933. szept. 15.

Duda Lajos az elt. Szabó M. helyébe jött: 1934. nov. 1.

Iparosok:

Klimaj Pál asztalos letelepedett: 1928 juni. 24.
Nyiri Gyula kovács „ 1929 máj. 20.
Brusznyiczky Mihály csizmadia letelepedett: 1929. okt. 5.
Laukó János kőmíves „ 1930. aug. 15.
Korik Tibor borbély „ 1931. máj. 20.
Potoczky György csizmadia „ 1931.
Kriska Pál hentes és kocsmáros „ 1932. jan. 1.
Varga János kertész „ 1932. dec. 1.
Blaskó György kőmíves „ 1933. jan. 17.
Gráfik János kovács „ 1934. nov. 1.
Kiss János cipész „ 1934. jan. 20.
Németh Imréné szülésznő „ 1934.
Németh Imre cipész „ 1934.

Üzemek:

Ily minőségben megemlitem a következőket:

1., „Csabacsűd-" vasutállomás mellett Donner Árpád téglaégetője.

2., Kezdetleges „tejgyűjtő", — Laukó János vezetésében.

3., Átmenőleges üzem: az időnkénti szalmapréselés, valamint az uradalom évenkénti, en gros szállitásai s az ezekkel kapcsolatos munkálatok.

4., Házi üzemek: fonás szövés, kötélverés, kézimunka stb.

5., Pethe-féle lisztcsereüzlet.

Kertészet:

Kertészete a Schwarcz-uradalomnak van, mely magánjellegű. Ezenkivül Varga Jánosnak, ki ez üzletággal hivatásszerűen foglalkozik. Ezek mellett megemlitem, — mint gyümölcshozó állapotban levő, jól művelt magán kertgazdaságot, a Roszik Pálét, ki nagy buzgalommal működik e nemes területen. Kezdeti stádiumban a főjegyző és a lelkész kertje, melyek jó jövővel kecsegtetnek.

Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy nagy örömömre szolgálna, ha ez a mű, e néhány adat feljegyzésével, fokozott buzgalomra késztetné a falu többi lakosait is. Természetesen: minden háznál van kisebb, vagy nagyobb gyümölcs — és egyéb fatelepités. Kimondhatatlan áldás a jól és szakszerűen művelt kert — és gyümölcsgazdaság, melynek áldásait hosszú nemzedékek élvezhetik. Különösen nagy súlyt kell fektetetni ilyen helyen erre a kérdésre, ahol most folyik a lakosok letelepedése és az épitkezés...

Méhészet:

E kitünő foglalkozást, egyelőre csak kezdetlegesen űzik. Jelentősebben Laukó János foglalkozik vele. Áldásos volna, ha minél többen és kiadósabban foglalkoznának ezzel. A fásitás és a szakszerű növényültetés, remélhetőleg magától célhoz vezeti a lakosoknak eziránt érdeklődő részét...

E két utóbbi foglalkozás tekintetében bizonyára kedvező kihatással lesz Csabacsűdre nézve a Szarvason létesült, magasszinvonalú gazdasági tanintézet, melynek activ, de sőt a hallgatólagos nevelő hatása is már most érezhető.

Különféle megjegyzések.

Éghajlat és időjárás.

Éghajlati viszonyainkra nézve megjegyezhető, hogy az Alföld általánosan kedvező és közismert körzetébe esünk. Nagyobb és ismétlődő zivatarok az utóbbi 4 évben voltak, melyek tetemes károkat okoztak, főleg a háztetők megrongálásával.

Földrajz.

(Csabacsúd, szarvasi járás. Békés vm.)

Vidékünk sík terület, eltekintve azon nehány (valószinűleg) földméréstani és egyéb dombtól, mely itt-ott látható. Lankás és lapályos részt, egy északkelet- és dél felől futó, hosszú mélyedésvonal képez, mely bizonyára az egykori vizjárások és állások maradéka. E két fejezettel kapcsolatosan említjük meg a Flóra és Faunát, melyekre nézve a Vármegye ilyirányú rendszertana ad generális felvilágositást. Speciálitásokról e téren nem szólhatunk.* Erdő, álló és folyóviz nincs a határban. Sok helyen található szikesedő föld, melyet megfelelő eljárással igyekeznek javitani a tulajdonosok.

Etnográfia.,, Ergologia.

A lakosság erkölcsi korlátok között mozgó lelki és szellemi életének párhuzamaképpen a következőket emlithetjük meg: jellemző a tiszta lakás, tiszta ruházkodás és kilengésektől mentes, egyéni és csoportélet. Analfabéta alig van. Az ifjú generáció jóindulatulag

* Lásd: Tessedik S. Zsilinszky M. Borovszky S. Haán L. Benka Gy. Gajdács P. Nádor (Neumann) J. vármegyei és helyi vonatkozású feljegyzéseit.

inklinál a kultura áldásai felé. Feljegyzésre kivánkozó népszokások nincsenek. Fonóka, fosztóka, lakodalmas szokások divnak. Különös leirásra és feldolgozásra ezek a szokások sem tarthatnak igényt. Összefoglaló képet egyébként ezekre nézve is a lenti jegyzetben felsorolt történeti, vagy forrásművek nyujtanak. Az ujabbkeletű és szokásbajövő motivumokat az Iskolánkivüli Népműv. igyekszik megadni és irányitani, melyeknek iránya, hatása és eredményei most vannak kialakulóban s igy nem fixirozhatók... Babona: kiveszőben, vallásosság: emelkedőben. (Ezekre nézve a lelkészi napló a hirdetőkönyvek és az Egyházmegyei közgy. jzkvek. szolgálnak stílszerű felvilágositásokkal. Egyke nincs. Mételyező irományok iránt a nép közömbös.

Romantika... Poesis... Zene.

A határ romantikáját egy régi sírhely képezi, mely az egykori Kövér, ma Janurik birtokon áll. Mindössze ennyi: bekeritett sirhely, kőemlékkel. Semmi különös dolog nem fűződik hozzá. Érdekes a nagykiterjedésű legelőtér, mely a határ déli részén foglal helyet. Nyáron rengeteg gólya, bibic és gomba teszi figyelemreméltóvá. Ez azonban a fentebbi pont alá is tartozik.

Olyan hely, részlet, tanya kút, rom, kilátás, emlék, fa, bokor és térség, vagy épület, amely költői tollba kivánkoznék, sajnos egyáltalán nincs. Vászonra méltó dolog sem akad. E tekintetben nagyon kopár hely Csabacsűd. Inspirációra azonban igen alkalmasak a nyári zivatarok, borulások s a téli táj, melyek éppen azáltal lesznek érdekessé, hogy messze területen, akadálytalanul ellát a szem és sajátságos érzéseket kölcsönöznek a szemlélődő léleknek.

Különleges népművészet nincs. Muzikális tekintetben megjegyezhető, hogy a nép szereti a zenét, szeret dalolni, sőt igen jól és tisztán énekelnek. Hallhatók

jellegzetes népdalok, melyeknek azonban úgy a szövege, mint a dallama közismert. Egy kezdetleges zenekart is alakítottak, mely azonban csak olyankor működik inkább, amikor más munka nincs. Nevezett zenekar fúvós és vonós hangszerekkel szerelte fel magát. Tagjai főleg tanyai földmivesek.

Összefoglalás.

Csabacsűd általános és speciális rajzát, úgy vélem: nagy vonásokban sikerült megadnom. Különös célom és feladatom az „Ev. Egyházközség megalakulásának és rövid fejlődésének" leirása volt. Amit ennek érdekében megtehettem, megtettem, de ismételten is megjegyzem, hogy az egész problémát élesebben és jobban is meglehet oldani. Helyzetrajznak azt hiszem megfelelő és használható ez a mű, sőt idővel kútforrás és településtörténeti szempontból is nyujthat valamit. Legszűkebb értelemben vett feladatomat abban vélem megoldani, hogy azoknak a hiveknek, akik az egyház érdekében tettek valamit, emléket állitottam, azoknak pedig, akik még csak ezután kerülnek az egyház közvetlen munkaterületére, biztatásul adom az elődök szorgalmát és áldozatkészségének bizonyságát. Tehát: legfőbképpen a „lelki" oldalát világitottam meg a csabacsűdi lakosoknak...

Egyéb törekvésem ezuttal nem is igen lehetett. „Története" ily rövidéletű egyháznak és községnek még nincs s ezért ebben az értelemben nem is szólhattam róla. De szólhattam azokról a személyekről és megmozdulásokról amelyek az egyházat és a községet, közvetlenül, vagy közvetve létrehozták. Célomat, igy el is értem s most még csak arról lehet szó, hogy „milyennek képzelem el" Csabacsűd-öt idők haladtával: a fejlődés további korszakában...? Errenézve némi alapot nyujtanak azok a már meglevő tényezők, melyek az eddigi

előzményekből és a jelenlegi állapotból hozhatók össze. Ez a fejezet tehát a következő címet kaphatja az én elgondolásom szerint: „A Jövő képe." Számítva arra, hogy egy olyan olvasónak aki 50—100 év mulva olvashatja ezt a munkát — bizonyos tekintetben — „érdekes"-et nyujthatok, igyekszem ezt a szándékomat beváltani és a lentebb következő, befejező részben leirni.

A jövő képe...

Mértékadó szempontként *Kondoros* fejlődésének rövid áttekintését veszem a kiindulásnál. Ez is olyan falu u. i. mely alig 50—60 évre tekinthet vissza; miáltal időben meglehetősen közel esik hozzánk: a szervezkedő községhez...

Természetesen, itt is az egyházi vonatkozásokat tartom szemelőtt, mert jelen munkának is hasonló dolgok képezik az alapját. A kondorosi község és az ev. egyház adattáraiból kiemelt részeket tisztelt barátom: Kovácsik István főjegyző és szeretett, volt principálisom ntű. Keviczky László érd. esp. és ntű. Balczó András lelkész urak, kedves munkatársaim bocsátották rendelkezésemre. Amikor ezért nekik ehelyt is köszönetet mondok s adataikat felhasználni igyekszem, úgy vélem: mindhármójuknak kedvében járok, ha azon munkatér — és népről megemlékezem, melyen — s amelyért ők oly sokat és feljegyzésre méltót dolgoztak... Az ő munkájuk eredménye is egyike azon buzdító motivumoknak, melyek az én lelkemet mindenkor eltöltik, ha a kezdeti munkával járó nehézségek kifárasztanak. Komoly és odaadó munkájuk nem egy nehéz esetben kölcsönzött erőt és lendületet a további kitartásra. Főleg, volt principálisomról kell itt megemlékeznem, kinek keze alá — talán éppen az isteni gondviselés vezetett — hogy nála az alapvető és kezdeti műveletek terén, bizonyos áttekintést szerezhessek. Joggal elmondhatom, hogy ha a

gyakorlatban nem is, de lelkemben már onnan hoztam bizonyos tájékozottságot, ahol nem mult el nap, hogy az alapítási munkákkal járó eseményekről ne beszélgettünk volna. Valósággal átéltem azokat az érzéseket, melyek később hasznos segítségemre voltak a valóságban. Ma is emlékszem, hogy gyengének és kicsinynek éreztem magamat efféle feladatra, amikor esperesem: Kovács Andor Őméltósága engem szemelt ki ily nagy munka elvégzésére... Azért éreztem magamat ilyennek, mert principálisom elbeszélései — bár nagyon ambicionáltak — olyannak festették a szervezési műveleteket, hogy oda kitartó, akaratos és körültekintő emberre van szükség. Ki tudja, hogy nem vállaltam e nagyobb feladatot, mint amilyennel megbirkózhatom majd? Mindenesetre elkövetek mindent, hogy a bennem bízóknak sok csalódást lehetőleg ne okozzak... Ennyit subjektive.

Visszatérve az előbbi gondolatokhoz, előre jelzem, hogy a párhuzam megvonásánál lehetetlen kihagyni azt a megjegyzést, miszerint az akkori és a mai viszonyok sok tekintetben különbözőek. Ami a békevilágban zavartalanul haladhatott az a mostani, kritikus időkben sok zökkenőre és akadályra talál. Ettől eltekintve azonban, érdemes megemlíteni azt a sok közös tünetet mely a csabacsűdi és a kondorosi szervezkedésben egyformán megtalálható. Ilyenek pl. hogy: kevés lakossal indul a falu; — politikai és egyházi téren majdnem egy helyről szakadnak el — eleintén mindkét község pusztaság, (vagy major) hogy a lassan szállingózó települők jóideig csak a „régi" helységhez ragaszkodnak, — fizetik az adót, főleg egyházit, temettettek s ott bonyolítják le az ügyeiket stb. Mindezek a szimptomák, amint Kondoroson, ugyanúgy Csabacsűdön is nyomon kísérték és kisérik a települést. Persze: ezeken a dolgokon zavartalanul túl kell tekinteni, mert ezek csak átmeneti jelenségek és nem tartanak örökké. Idővel itt is minden

megfelelő kerékvágásba térül s ezek a kisérő accordok elmaradnak.

Amint látni fogjuk: Kondoros is „kicsiben kezdte" — amit tudva: mi sem panaszkodhatunk. — Idő kellett ahhoz, hogy olyan jelentős község váljék belőle, mint amilyen manapság. A párhuzam kedvéért a következő adatokkal, illetve áttekintéssel kivánok szolgálni.

Kondoros:

Elválás, (alakulás) Szarvas - Békéscsabától 1875[1]
Lakosok sz. 1880 é. népsz. 2120[2]
Lakosok sz. 1930 é. népsz. 7178[2]
Lelkészt kap (K. L.) 1887. július 11
Ev. egyh. alak. 1887.
Ev. hívek sz. (egyh. adatok) 1930-ban 5182[3]
Első elemi isk. (ev.) 1891
Imaházavatás, lelk. ikt. 1887 nov. 6[6]
Parochia épült 1900[4]
Nagytemplom épült 1904[5]

Csabacsűd:

Elválás (alakulás) Szarvas—Bsztandrástól 1925.
Lakosok száma 1930 é. népsz. 1839
Lakosok száma 1980 é. népsz. —— ?[7]
Ev. miss. egyh. alak. 1927 máj. 22
Lelkészt kap (Ch. J.) 1927 nov. 6
Ev. hívek száma 1927—1930 1460

***Megjegzések.** [1]K. első jegyzője: Pethe József; első biró Dérczy Ferenc; törv. biró Zlinszky István; pénztáros Petőfi István (Sándor öccse). [2]Közs. adatok. [3]Balczó A. adatai (ennyi ev. lelket gondoz ma a K.-i ev. egyház). [4]Az első iskolát Áchim Ádám épittette. Négy évig (1887—1891) tanitó nélkül voltak s a kántori funkciókat K. L. neje végezte. [4—5]Áchim Ádám grandiózus adományából épültek. [6]Az imaházat K. L. odamenetele előtt kezdték épiteni. [7]Ötven évvel későbbi adatok helye.

Ev. hívek száma 1980-ban ?
Első iskola (Kita) 1927 (ev.)
Missiói lelk. ikt. 1927 nov. 6
Imaház épült I. 1930 okt. 26, II. 1932 nov. 27
Anyásodás 1933 jan. 1
Lelkészvál. 1933 nov. 5
Rendes lelk. ikt. 1933 nov. 26.

Tekintetbevéve ezeket az adatokat, önkéntelenül felmerül bennem az a kérdés, hogy — milyen lesz Csabacsűd 50—100 év mulva? Történik ez annál a lelki törvénynél fogva, mely mindenkit — aki valamiféle kiindulópontnál áll — egy kis előrepillantásra, esetleg „jövendölésre" késztet. Az utóbbira természetes okokból nem vállalkozom, de az előbbi elől nincs okom kitérni. Bizonyára nem csak engem, hanem sokakat érdekel ez a kérdés...

Ilyen szemszögből nézve Csabacsűd jövője elé, akaratlanul is visszagondolok számos, külföldi tapasztalatomra. Azokra, melyek épen ilyen szempontból tették érdekessé tanulmányutaimat.

Hivatkozom itt főleg azokra az országokra (Francia, Olasz, Német stb.) melyek hallatlan gyorsasággal igyekeztek pótolni azon lerombolt városokat, vagy községeket, melyek a vil. háb. idején legtöbbet szenvedtek. Ezekben az országokban, sokhelyütt, ma szebb és élénkebb helységeket találunk ott, ahol a háború nagy pusztitásokat végzett. Ha ezen államoknak volt oka a régieket ujakkal, jobbakkal pótolni, nekünk még alaposabb okunk és jogunk van arra, s ehhez, — akik legtöbbet vesztettünk, — hogy mi is épitsünk és pótoljunk, mindenütt ahol csak lehet. Igy fogva fel a dolgot, érthető, hogy mekkora jelentősége kell, legyen Csabacsűd kifejlődésének. Ám, ennek a fejlődésnek különféle előfeltételei vannak. Olyanok, melyeknek a gyökere lent: a falu beltestében: vezetőségében és lakosságában rejlik, másrészt pedig olyanok, amelyek

ezeken kívül esnek, illetve a felsőbb intéző hatóságok hatáskörébe tartoznak. E két szerv, csoport akaratának szerencsés találkozásából fognak, — ha fognak, — folyni a jövőt kedvezően formáló cselekmények... Én csak néhány dologra térek ki, melyeknek szüksége már ma is nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a falu megfelelőképpen továbbfejlődhessék. Ilyenek:

1., az építkezési kölcsönök további folyósítása,
2., a járdák elkészítése,
3., villanyvilágitás,
4., a falu utainak kikövezése,
5., az ártézi kút vizének megfelelő levezetése,
6., a megállóhelyre állomás építése,
7., póstahivatal létesítése, a faluban, — s nem a cca. 1 és 1/4 km.-re eső állomáson;
8., még egy iskolai tanterem építése,
9., s mindenek felett és előtt olyan nagyságú ev. templom épitése, melybe minden hivő befér, mert t. i. ma már a bővített imaház is oly kicsiny, — hála Istennek! — hogy számtalanszor 30—50 ember is visszamegy, mert nem fér be.

Ehhez a legutóbbihoz természetesen felsőbb segítségre is volna szükség, mert akkora templomot, amilyen itt megfelelne, — a mi híveink tábora, minden erőfeszités mellett sem képes felépíteni. Szolgálja ez a legutólsó megjegyzés azt a legszentebb ügyet ebben a könyvben, amely mindnyájunk szivének igaz és legforróbb vágyakozása. Ha ezek teljesedésbe mennek, akkor Csabacsűd olyan lesz, amilyennek utópisztikus álmaiban látja a falu vezetősége és minden egyes polgára.

Ime: igy fest Csabacsűd a tények és a tervek egybeolvadásának tengerébe tekintve. Egyik arca a már meglevő, tényleges, — a másik a jövendő vonalaiból van megrajzolva, visszavetitve. Ha a Mindenható megsegiti, úgy az álmok és a tervek is valósággá lehetnek, hogy minden itt lakó, s ezután letelepülő ember „otthon" érezhesse magát községünkben.

1. sz. függelék.

Elszámolás Szarvas és Csabacsűd egyházközségek között az 1927. év okt. dec. hónapokra, az egyh. adó.

Fsz.	A bevétel v. kiadás megnevezése.	Bevétel Búza kg.	Bevétel Készpénz P. f.	Kiadás Búza kg.	Kiadás Készpénz P. f.
1.	A 25 hold bérlete.		1104·37		
2.	A cs. csűdi ev. egyháztagok szem. jár. 1/4. e.	348			
3.	A csabacsűdi egyháztagok személyes járandósága s állami adó u. 1/4		448·76		
4.	A 25 hold föld utáni eljárási költség				375·—
5.	Lustyik Pál tanitó okt. negyedi tanitói fizetése			625	
6.	A tanitói állás után befizetett 3 havi orsz. tanitói nyugdija 13. 60				40·80
7.	Az 1927. évi állami s községi adók 1/4-e.				81·08
8.	A 25 hold föld 1927. évi rész törlesztésre 25. q. búza 28 P.				700·—
	Összesen:	348	1553·13	625	1196·88
	Levonva a bevételből kiadás	625	1196·88		
	Szarvas tartozik Csabacsűdnek		356·25		
	Csabacsűd tart. Sz-nak 277 277 kg. búza á/29 fill.		70·33		
	Szarvas fizet:		285·92		

285·92 P. azaz kettőszáznyolcvanöt P. 92 f. mint a fent kimutatott összeget a csabacsűdi egyházközség pénztárába befizettem.

Szarvas, 1927. dec. 31-én. Komár György egyh. gondnok. sk. Melis Mihály számvevő s. k.

2. sz. függelék.

A hét és egynegyed év alatt felszaporodott egyházközségi vagyon leltára.

(1927. nov. 6-án csupán a Kita iskola volt a vagyon, de az is kevesebb értékkel, mint 1934. december 31-én.

Az 1934. december 31-iki állapot:

Sorsz.	Megnevezés	Érték P f.
	I, Imaházi leltár. Épület biztosítási értéke	3500·—
1	Oltár 5 terítővel (fehér, fekete, piros, kék, csipkés)	710·—
2	1 drb. oltári futószőnyeg	1·50
3	Harmónium, paddal	880·—
4	2 drb. gyertyatartó	25·—
5	1 oltári feszület 3 koszorúval	180·—
6	1 oltári kép 2 koszorúval	26·—
7	4 drb. kegyszerterítő	8·—
8	1 gyertyatartó, 1 ostyatányér	61·—
9	2 urvacsorai kehely, kancsóval	85·—
10	1 drb. oferatányér	2·—
11	2 drb. oltári díszbiblia (magyar és tót)	56·—
12	1 szószék (1933-ban történt újítással)	70·—
13	2 pad (lelkészé és lelkész nejéé)	24·—
14	16 drb. rendes templomi pad	200·—
15	5 drb. lóca	10·—
16	1 drb. énekszámtábla (30 számmal)	3·—
17	2 drb. chorálkönyv (Chován és Kapi-féle)	14·—
18	Harangállvány egy haranggal	700·—
19	4 drb. keresztelési törülköző	4·—
20	1 fali fogas és 2 pad feletti fogas	1·50
21	1 vaslapát	1·—
22	2 drb. virágváza	1·—
23	Gondnoki kis pad	8·—
	Átvitel	6571·—

Sorsz.	Megnevezés	Érték P f.
	Áthozat	6571·—
24	Keresztelési kancsó	1·—
25	Hirdetőtábla	2·—
26	1 drb. 18 égőjű csillár	150·—
27	4 drb. kis gyertyatartó	7·—
	I. Imaház leltári értéke	6731·—

II. Lelkészi hivatal leltára.

	Épület biztosítási értéke	3000·—
	Bútorok (minden a lelkészé) (3 db használatból kivont „missiói“ bélyegző)	
1	Egyházé 1 drb. dupla tintatartó	8·—
2	1 drb. tapper	2·—
3	4 drb. pecsétnyomó, párnával	8·—
4	1 drb. kis kézinyomda	2·—
5	2 drb. kályha a lelkészlakban	125·—
6	Raffay Sándor püspök képe rámával . .	11·—
7	1 drb. takaréktűzhely a lelkészlakban . .	70·—
8	1 kötet keresztelési anyakönyv (kötve) . .	6·—
9	1 „ halotti „ „ . .	6·—
10	1 „ konfirmációi beíró könyv „ . .	3·—
11	1 „ esketési anyakönyv (fűzve) . . .	1·50
12	2 „ iktatókönyv (kötve)	6·—
13	3 „ postakönyv „	2.—
14	1 „ jegyesek beíratkozási könyve (kötve)	2·—
15	3 „ templomi hirdetőkönyv (kötve) . .	4·—
16	4 „ dunántúli énekeskönyv „ . .	15·80
17	1 „ magyar temetkezési énekeskönyv és 1 drb. harangoztatási könyv	3·80
18	1 drb. magyar (Raffay-féle) ágenda . . .	20·—
19	1 drb. tót „ . . .	16·—
20	1 drb. „ funebrál	4·—
	Átvitel	3316·10

Sorsz.	Megnevezés	Érték P. f.
	Áthozat	3.316·10
21.	1 drb. tót tranoscius	4·—
22.	1 „ egyházmegyei szabályrendelet (fűzve)	1·50
23.	1 „ kongrua kézikönyv „	2·—
24.	1 „ egyházi alkotmány „	2·—
25.	6 évi Hivatalos közlöny (kötve)	5·50
26.	5 „ Evangélikusok Lapja „	5·50
27.	6 „ Jőjjetek Énhozzám c. lap (kötve)	3·50
28.	2 „ Missziói Lapok	1·50
29.	1 „ Evangélikus Élet (kötve)	3·50
	II. Lelkészi hivatal leltári értéke:	3.345.10

III. Iskolai leltár:

	Épület biztositási értéke	4.500·—
1.	20 drb. iskolai pad	100·—
2.	1 „ kettős szekrény	30·—
3.	1 „ asztal	10·—
4.	2 „ szék	6·—
5.	1 „ víztartály (asztalka, bögrék)	10·—
6.	1 „ kályha, csövekkel	25·—
7.	1 „ dobogó	10·—
8.	6 „ fali fogas	12·—
9.	1 „ ládaszerű kis szekrény	3·—
10.	1 „ belső cimer	4·—
11.	1 „ állványos tábla	15·—
12.	1 „ számológép	10·—
13.	1 „ Békés megye térképe	12·—
14.	1 „ Magyarország térképe	20·—
15.	1 „ Világtérkép (erősen használt)	10·—
16.	1 „ Európa térképe	10·—
17.	1 „ Földgömb	20·—
	Átvitel:	4.807·—

Sorsz.	Megnevezés	Érték P. f.
	Áthozat	4.807·—
18.	1 drb. Himnusz tábla	2·—
19.	15 „ történelmi és egyéb szemléltető kép	15·—
20.	1 „ méterrúd	1·—
21.	22 „ olvasótábla	11·—
22.	1 „ Luther kép	4·—
23.	1 „ külső cimer	10·—
24.	1 „ nemzeti zászló	5·—
25.	1 „ irredenta kép	1·—
26.	1 „ egyházmegyei utasitás	—·50
27.	3 „ természetrajzi szemléltető kép	6·—
28.	1 „ tanterv és utasitás	3·—
29.	1 „ fonomimikai kézikönyv	1·—
30.	33 „ különféle tankönyv	10·—
31.	26 „ ifjúsági könyvtári könyv	26·—
32.	1 „ nagy körző (táblához)	2·—
33.	1 „ „ vonalzó „	2·—
34.	1 „ 80 cm.-es vonalzó	—·40
35.	2 „ 1 kg.-os súly	2·—
36.	1 „ 10 dkg-os súly	1·—
37.	1 „ tapper	—·30
38.	1 „ asztali tintatartó	2·—
39.	1 „ pecsétnyomó párnával	3·—
40.	2 „ ajtópánt	1·—
41.	Hiányos fizikai tanszerek	10·—
42.	Mozgatható betűk az olvasás tanitásához	1·—
43.	5 évi és az egyház megalakulása előtti Néptanitanitók Lapja	10·—
44.	Iskolaszéki jegyzőkönyv	5·—
	Átvitel:	4.942·20

Sorsz.		Megnevezés	Érték P f
		Áthozat	4942·20
45		Bemásolási jegyzőkönyvek (3 drb.) . . .	6·—
46		Naplók szükség szerint	10·—
47	1 drb.	Napkelet lexikon	3·—
48	1 „	dunántúli énekeskönyv	3·—
49	1 „	tót „	3·—
50	2 „	tót újtestamentom	4·—
51	1 „	magyar biblia	3·—
52	1 „	létra	4·—
53	1 „	meszelő	1·—
54	1 „	vödör	—·50
55	3 „	asztalterítő	9·—
56	2 „	3 karu gyertyatartó	40·—
57	1 „	harang	400·—
		III. Iskolai leltár értéke	5428·70

IV. Gondnoki hivatal leltára.

(Épület nincs, jelenleg a gondnok házában)

1	2 drb.	asztal	18·—
2	3 „	szék	5·—
3	1 „	mázsa sulyokkal (mérleg)	140·—
4	1 „	vaskályha	15·—
5	1 „	nemzeti zászló	16·—
6	1 „	gyászlobogó	7·—
7	6 „	adófőkönyv (cca 10 évi nyomtatvány)	40·—
8	1 „	bevételi pénztárkönyv	3·—
9	1 „	adakozási gyűjtőnapló	2·—
10	2 „	pénztári napló	4·—
11	2 „	gondnoki bélyegző párnával . . .	5·—
12	1 „	tapper és 1 drb. tintatartó . . .	1·30
		Átvitel	256·30

Sorsz.	Megnevezés	Érték P. f.
	Áthozat:	256·30
13.	1 drb. viztartály, asztalka, ivóedények . .	7·—
14.	1 „ könyvállvány	2·—
15.	4 „ iskolai napló és 1 fali tábla . .	6·—
16.	1 „ vonalzó	—·20
17.	1 „ lóca	1·—
18.	1 „ létra	1·—
19.	1 „ falapát	2·80
20.	1 „ külső cimer (iskolai)	25·—
21.	1 „ Magyarország térképe	30·—
22.	1 „ sirásási bejegyző könyv	3·—
23.	1 „ hordozható lépcső	4·50
	IV. Gondnoki hivatal leltári értéke:	338·80

V. Temetkezési, sírásói leltár.

1.	1 drb. bejegyző könyv a sirásónál	1·50
	V. Temetkezési leltár értéke:	1·50

VI. Alapok leltári értéke.

1.	Templomépitési alap	1.656·06
2.	Építkezési alap	71·—
3.	Harangalap	1·—
	VI. Alapok leltári értéke:	1.728·06

Sorsz.	Megnevezés	Érték P f.	
	VII. Földek és beltelkek leltára.		
1.	25 kat. hold lelkészi javadalmi föld . . .		Még nincsennek az egyházra telekkönyvezve s így nem értékelhetők fel.
2.	19 „ „ kántori „ „ . . .		
3.	3000 □-öl temető		
4.	1200 □-öl lelkészlaki telek		
	belterületi iskolatelek		
5.	200 □-öl templomtelek		
6.	1.100 □-öl Kita iskolai telek	500·—	
	VII. Földek és beltelkek leltári értéke:	500·—	

Összesítés.

I.	Imaházi leltár értéke	6.731·—
II.	Lelkészi hivatali leltár értéke	3345·10
III.	Iskolai leltár értéke	5.428·70
IV.	Gondnoki hivatali leltár értéke . . .	338·80
V.	Temetkezési és sírásói leltár értéke . .	1·50
VI.	Alapok leltári értéke	1.728·06
VII.	Földek és beltelkek leltári értéke . . .	500·00
	Összes leltári érték:	18.073·16

1932.	évi vagyonleltár összértéke . .	12·420·20
1933.	„ „ „ . .	17.858·36
1934.	„ „ „ . .	18.073·16

E leltárból kitűnik: mibe fektette az egyházközség a különféle jövedelmeit; az adományokat és a segélyeket.

RÖVID TÁJÉKOZTATÓ.

Rövid tájékoztató.

Ebben a befejező részben azokról a személyekről és dolgokról kívánok röviden megemlékezni, akik, illetve amelyekről a tanulmány keretein belül, vagy csak par distance, vagy pedig a történéseket érintve szóltam. Szándékosan tettem ezt. Figyelembevettem azt a körülményt is, hogy lesznek olyan olvasók, akik egyes részletekre is kíváncsiak lehetnek. Magam is úgy vagyok vele, hogy a históríkus irodalmi termékekben szivesen venném, ha egyes személyeket és dolgokat közelebbről is megvilágítana a szerző. Ezt a kis hiányt óhajtom e részben pótolni. Ezen az alapon először a „Kita" iskoláról szólok...

A „Kita" iskola.

Elsősorban az elnevezés szorul magyarázatra. A rövid magyarázat a következő: (az adatok nevezett iskola alapítási jzkv.-éből vannak kiemelve.)

Az iskolatelket özv. Kita Jánosné, sz. Molnár Anna adományozta; innen a név. Az építés vállalati összege 2235 korona volt. Ennek orszlánrészét: 1695 K. 10 fill. az iskola környékén fekvő tanyák lakói adták össze. Az iskola tetején, egy — ma is vakolatlan — csinos torony áll, csúcsán egy bádog kakassal. A toronyban harang van. A mostani harangot 130.000 koronáért vették közadakozásból 1923-ban. Az előbbit, amelyet a világháború idején elvittek, szintén özv. Kita Jánosné ajándékozta. E sorokat azért függesztettem a mű végére, mert kiemelkedőbb módon kívántam emléket állitani

egyházunk — helyesebben, akkor még a szarvasi egyház — nagyszívű jóltevőjének. Példáján nagyon sokan okulhatnának és lelkesedhetnének. A valódi és önzetlen jócselekedet menti meg az ember mulandó emlékét a teljes feledéstől.

Névtelen jóltevők.

Tévedés elkerülése végett szükségesnek vélem megjegyezni, hogy jelen műben nincsenek felsorolva azok a kegyes adakozók, akik az országos gyűjtés alkalmával adakoztak. Az itt olvasható, különböző névsorokban csakis az orsz. gyűjtésen kívüli adományok megörökítése található meg. Amazok neveit és adományaikat, nevezett gyűjtési könyvecskék örökbecsű lapjai őrzik...

Az egyházszervezés eszméjének bölcsője.

A múló évek és évtizedek sok jelentős részletét szokták eltemetni s elfeledtetni egy-egy alkotásnak. Bizonyos idő elteltével nem egyszer előfordul, hogy az utókor teljesen hamis utakon és az ügyre nézve kevésbbé fontos személyekben keresi egyes eredmények kiindulását. Ennek megakadályozása céljából bátorkodom feljegyezni a következőket.

Püspöki hivatalunk körültekintését és figyelmét nem kerülte el az O. F. B idevonatkozó működése s így történt, hogy megírta s elküldte a lentebbi értesítést: 1104/1926 sz. Nagytiszteletű Esperes Úr! Ma kapta meg a püspöki hivatal az O. F. B. 29583/1926 sz. itéletét amelyben szó van arról, hogy Csabacsűd község településével csatcsolatban (4. oldal) községi utakra terekre, templom, iskola, községháza, lelkészi, tanítói

stb. lakás céljaira 40 holdat ítélt meg. Ez alkalomból a ma Erdélybe utazó püspök úr megbízott, hogy hívjam fel erre Nagytiszteletűséged figyelmét, azzal, hogy az ott létesítendő evang. egyház érdekében a szükséges lépéseket a legsürgősebben megtenni sziveskedjék; arra nézve, hogy a 40 hold földből evang. lelkészi és tanítói lak számára megfelelő helyet és telket biztosítani sziveskedjék... stb..: Sziv. üdv. Bpest. 1926. aug. 17. Bezzegh Sámuel p. titkár."

Ugyanezen üggyel kapcsolatban írt ismételten a püspöki hivatal az esp. hivatalnak 1927 április 27-én 509/1927. szám alatt. Ime: a kiindulás.

Az esperesi hivatal viszont 1927 ápr. 30-án írt át a csabacsűdi elöljáróságnak jelzett ügyben, 225/1927, majd később 226/1927. számok alatt, mely iratokra nézve a csabacsűdi előljáróság 673/1927 sz. a. iratában reflektált.

A további fejleményeket már előbbről (e mű 6. old.) ismerjük.

A következő lépés az volt, hogy az esperes megfelelő személy után nézett, aki az így előkészített talajt tovább munkálja. Igy került ide e sorok irója, az esperes 926/1927, illetve 927/1927 sz. alatti felhívása értelmében. Előbbiben vázolja az esperes e sorok irója előtt, (akkor Kondoroson s. lelkész voltam,) az azidőszerinti helyzetet s a további kötelességeket; — a másodikban — miután az ajánlatot elfogadtam, -- küldi az ideiglenes díjlevelet, melyet fentebbről szintén ismerünk (l. e mű 33 old.) s amelyet 1927 nov. 1-én állitott ki az egyházmegyei elnökség: Kovács Andor főesperes és dr. Bikády Antal egyházmegyei felügyelő, Orosházán.

Ettől kezdve számítható az a működés, melyet a csabacsűdi ev. egyház kebelében fejtett ki: az elnökség, az egyháztanács a közgyűlés, illetve az egyes egyháztagok.

Ami a további munkálatokat illeti, véletlenül se hihető, hogy minden „magától" és könnyen ment. Mint minden szervezkedésnek, ennek is megvoltak a maga természetes és mesterséges akadályai. Ezekre céloztam a bevezetésben, ahol „aktivitás és passzivitásról, eszmék felmerüléséről és kivihetetlenségéről" van szó. Ezek között az akadályok között nem kis szerepe volt annak az érthető ellenállásnak, — főleg eleintén — mely a kibocsátó: anyaegyház (Szarvas) részéről mutatkozott. A szarvasi ev. egyház u. i. jelentős erőforrástól esett el azáltal, hogy a mi egyházunk születése céljából cca 6—9000 holdnyi olyan területet vágtunk le, mely eladdig odafizette az egyházi adót. Viszont: hogy a szarvasi ev. egyház még ily áldozat árán is belenyugodott ebbe a helyzetbe, világosan bizonyítja, hogy az ottani vezetőség és hívek megérezték egy olyan gyülekezet születésének szükségességét. melynek hivatása lesz, idővel a Szarvas—Kondoros—Bcsaba—Orosháza—Tótkomlós evangelikus gyülekezeteinek láncolatát, egy szemmel kiegészíteni és megerősíteni.

Gondoljunk arra az esetre: mi lett volna a Szarvas és Bcsaba között élő ev. tömeggel, ha Áchim Ádám, a kiváló érzékkel megáldott, szervező-pap, nem szervezi meg a kondorosi egyházat? Nagyon rövid gondolkodás után is világossá lesz az eredmény... Ugyanez az eredmény mutatkozott volna itt is, ha ez esetben Kovács Andor esperes nem követ el mindent a csabacsűdi ev. egyház megszervezése érdekében.

Ezzel kapcsolatban azonban felmerül még egy gondolat. Nevezetesen az, hogy egy-egy olyan egyház, amelynek testéről kisebb, vagy nagyobb gyülekezetek szakadnak le, nem enerválódik-e tulságosan a létfenntartáshoz szükséges erőforrások tekintetében? Más szóval: van-e jogosultsága a mai, nehéz gazdasági viszonyok között egy adófizető tömegnek ily „elválás"-okra

most, amikor (mint pl. a szarvasi ev. egyház is) az „anya"egyházak is sulyos gazdasági helyzetben vannak?

Ezt a megjegyzésemet par excellence azért teszem meg, mert most éli idejét az egyházak, (missiók, szórványok stb.) generális megszervezése; de meg azért is, mert az adófizetés módja rendezetlen. Célzok itt az olyan esetre, amely akkor áll elő, ha egy Szarvason lakó, de birtokkal Csabacsűdön rendelkező adófizetőnek a $^1/_2$ egyházi adója a zsebében marad. Tehát sem Szarvas, sem Csabacsűd nem élvezi, miáltal ez az egyház szempontjából holt tőkévé válik. Úgy vélem: egyik legfontosabb, sürgősen megoldandó problémája kell legyen a zsinatnak ez a különleges kérdés...

Az ilyen és más hasonló problémák tömegesen merültek, és merülnek fel egy egyházközség megszervezésével kapcsolatban. Ezek önmagukban is hatalmas anyagot szolgáltatnának egy szaktanulmány megirásához. Természetesen ez nekünk nem célunk akkor, amikor speciel a csabacsűdi ev. egyház megalakulását irjuk. U. i. ezek minden ilyen esetben felmerülnek s ezért más is megírhatja, rendszeresítheti őket, levonva minden különös eset konzekvenciáját, megfelelő és párhuzamos javaslatok megszerkesztése mellett. Ezekre nézve azonban nem kívánok a zsinati tárgyalásoknak illetlenül elébevágni. Úgy gondolom, hogy a zsinat, — figyelve, sőt jobban ismerve ezeket a nehézségeket és kérdéseket — megnyugtató és bölcs határozatokat fog hozni; annál is inkább, mert nálunk még csak úgy, ahogy, elég erő és lehetőség áll rendelkezésre a továbbiak tekintetében, de vannak olyan missióink, filiáink és szórványaink, — sőt egyházaink is — ahol a legminimálisabb szükségletek és erőforrások sincsenek meg. Mi lesz ezekekkel, ha az előbb taglalt nehézségekre tekintünk? Igaz, hogy mi is csak papiroson elmélkedünk így. A valóságban mindenféle bajnak meg kell keresni az orvosságát. Rendszerint meg is találja az ember, ha

fáradhatatlanul törekszik erre. Tekintve azonban, hogy a baj általános, tehát általános, olyan megoldást kellene keresni, amely mindenféle közös bajon segít. Ez az összes szervezkedő, vagy nehéz sorban levő egyházak közös orvossága volna. De ehhez csupán a csabacsűdi tapasztalatok nem elegendők. Legfeljebb részletmegoldásokat eredményezhetnek. Ezért nem is kívánok általánosítani és „tanácsot adni." Aki magasabb szempontból és helyről nézi és láthatja ezeket, az úgyis tudni fogja: mikor és mit tegyen...?

Az erőforrásokról.

Ez alá a cím alá azokat a szubjektiv és objektiv tényezőket irom, melyek nélkül nehéz építőmunkához hozzáfogni; de még nehezebb valamit is felmutatni.

Lelkész ne fogjon eféle feladat megoldásához megfelelő kitartás és hit nélkül. A világi ember számára hagyjuk meg az „ambició" szót; mi papok maradjunk meg a „hit" mellett. Meggyőződésem, hogy úgy a Mi Urunk, mint az ő nyája: a gyülekezet, jobb szemmel nézi ezt a felfogásunkat.

Tapasztalatból mondhatom, hogy mihelyt a kettőt felcseréljük, — akár tévedésből, akár világiaskodásból, — a gyülekezet életében zökkenő áll be és minden, ami azelőtt könnyebben ment, egyre-másra akadályokba ütközik. Természetesen: igy is lesz akadály elég, de „hit"-tel mégiscsak könnyebben legyőzzük őket. Gondoljunk csak azokra, akik sokkal többet végeztek életükben, mint mi.

Ami az objektiv tényezőket illeti; azt mondhatnám, hogy ezek az előbbiekből erednek. Talán furcsa, de merném állitani. Értem ezalatt, hogy sok esetben a lelkész vallásosságától, hitének erejétől függenek azok a sikerek, amelyeket elérni lehet a hivek között. Mondjuk igy: (még, ha paradoxon is!) hitetlen pap nem

igen mozdítja meg a hívő hegyeket. Legfeljebb: magávalrántja. De ekkor nem felfelé, hanem lefelé haladnak. A „sok esetben" kitételen ne ütközzék meg senki Senkire nézve nem akar ez nagyképű kijelentés lenni! Egy evangélikus papnak értenie kell ezt. Mi tudjuk, hogy mindazt, amit nem kapunk meg onnan, ahonnan várnánk, a „hit" pótolja bennünk, és nálunk. Az evangélikus gyülekezetek és lelkészek nagy próbanyomás alatt élnek. Ha megállnak a küzdelemben, különösen nagyot tett velük a Mindenható. Sokan azt fogják hinni, hogy ez a confessio-szerű rész talán nem is tartozik ebbe a „történelmi tanulmány"-ba. Pedig beletartozik. Ezek is olyan dolgok, amik megtörténtek. Csakhogy ezek velem és bennem történtek meg. De azalatt történtek, mialatt Csabacsűdön és ennek az egyháznak a napszámosa vagyok. Legjobban azok tudnák megmondani, hogy „valami efféle" történt velem is, — az egyház történetével kapcsolatban, — akik azelőtt ismertek, mielőtt még hozzánőttem ehhez a munkakörömhöz... De, elvégre is, hét és fél év alatt sok minden megtörténhetik... Az ember lát egy területet, amelyet be kell építeni. Lát egy gyülekezetet s benne buzgó és kevésbé buzgó embereket. A buzgókban nagy vágyakat látunk Isten után s ez megragad bennünket és lelkünkbe markol. Ha jól a szemükbe nézünk ezeknek az embereknek, elkezdünk hinni olyanokat, amiket addig nem hittünk. Vagy: nem egészen igy hittünk... Igaz, hogy ezek még mindig subjektiv erőforrások. De ezekből lesznek az objektivek. Próbáljuk meg ezeknek a híveknek őszintén elmondani, hogy: mi is úgy érzünk, mint ők; — bizonyitsuk be, hogy mi még erősebben hiszünk, mint ők. S aztán mondjuk meg nekik, hogy: — testvérem, fiam, tudod-e, hogy nincsen „harmónium", nincs „oltár", „kegyszer", „teritők", „imaház", „paplak", — nincs semmi! Itt a vasárnap, meg az ünnep; a keresztelendő gyermek, meg a rogyadozó lelkű, bűnös keresztyén

testvér, aki az Úr szent vacsorájával akarná a lelkét megtisztitani, de se keresztelési medence, se kancsó, se kehely, se ostyatányér nincsen. Mi lesz ezekkel a mi testvéreinkel?! Ki vállal értük felelősséget?!

Higyjék el, hogy ezekből a szubjektív erőkből nem lehetetlen objektív erőket formálni. Az előbb még magát társtalannak érző ember, egyszerre társakra lel a félelmetes pusztaságokban. A „semmi"-ből értékek és tárgyak kovácsolódnak. Az objektív erők forrásai buzogni kezdenek és ha nem gátoljuk őket: folyammá dagadnak. Akinek szeme van a látásra, a mi kis egyházunk „történetében" is fellelheti ezeket az erőforrásokat. Pedig, milyen gyenge ember vagyok én, s mily kevés érdemmel dicsekedhetem én ebben az egész történetben...! De hát akkor „Ki" nyitotta meg ezt a gazdagon ömlő zsilipet? Bizonyosan „az", akit nem láthatunk, csak érezhetünk: az Isten.

Ezt se feledje el az, aki ebből a „tanulmány"-ból tanúlni akar..!

Hol kezdjem?..!

Mikor valaki efféle munkára megbizást kap: ez a kérdés bizonyosan fel fog merülni benne. Ne ijedjen meg tőle, kezdje el a munkát „saját magában"! A többi magától fog menni.

Kinek dolgozom?..!

Ezt a kérdést sem fogja elkerülni az, akinek valamit elölről kell kezdenie... Gondoljon arra, hogy kinek dolgozott az a szülő, aki már régen a föld alatt porlad s akinek munkájából a kérdezősködő él?..! Kinek hozott Krisztus bűnbocsánatot, mikor Judás, a Lator, meg a „feszitsd meg"-et üvöltő kortársak már régesrégen meghaltak?!...

Ki fog nekem ezért megfizetni?..!

...Mind olyan kérdések, amelyek bennem is feltámadtak. Sőt! Fellázadtak!

Mikor az imaház meg a paplak épitésekor a cserepeket és a vályogot adogattam a munkásoknak, nem egyszer eszembejutottak ezek a kezdeti lázongások. A pusztába helyezett lelkész „Sturm und Drang"-ja... Ma olyan jókat tudok felettük mosolyogni...

...Nos és az elismerés?..!

Ezt hagyjuk az öregkornak. Örüljünk, mig dolgozhatunk; mert amig ezt megtehetjük: fiatalok vagyunk. Jobb a fiatalság munkában, — mint az öregkor elismerésben... Aki nem hiszi, kérdezze meg az „öregeket"..

Sajtóhibák:

Oldal.	Sor.		
34	6	Molnár György	4 kg.
34	14	Válkovszky Pál	28·— P.
37	22	Kugyela János	3 kg.
38	8	Uhljar János	1·65 P.
38	12	Brhlik György	—·75 P.
38	25	Varga György	2·50 P.
41	12	Medvegy György	—·60 P.
55	22	Szikora Dezsőné	1·— P.
69	41	Mázor Elemérné	20·— P.
84	2	kerületi és egyhmegyei összes segélyek	850·— P.

Helyesbités:

25	34	1637. magy. 198 tót, 1 német, 1 oláh
80	5	népünneplés helyett: — népmüvelési.

Pótlások:

34	7	Pljesovszky György . .	7 kg.
47	15	Süle László, dr. Scholtz Oszkár, Fenyves Dezső	5—5 P.

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS KÖNYV

Tartalomjegyzék.

Oldal:

Előszó . . . . . 3—4
Előzmények . . . . . 5—31
A beiktatás 1927. . . . . 32—33
1928. A harmónium és az oltár beszerzése . 33—36
Az ált. épitk. alapra befolyt adományok . . 36—43
1929 . . . . . 43—44
Első építkezési kisérletek . . . . . 44—45
1930. . . . . 45 - 47
Bemenetel a községbe. . . . . 47—58
1931. . . . . 58—59
1932. . . . . 60—62
Az egyház elnöksége, tisztikara . . . . . 62—63
A kibővitett imaház szentelése . . . . . 63—64
A lelkészlak építése . . . . . 64—71
1933. Anyásitás, — lelkészválasztás . . . 71—76
1934. . . . . 76—79
Vallásosság-Kultúra . . . . . 80—84
Egyesületeink . . . . . 84—87
Általános vonások (Piac és kereskedelem . .
Kereskedők-Iparosok, üzemek, kertészet, méhészet) . . . . . 87—90
Különféle megjegyzések . . . . . 91—93
Összefoglalás . . . . . 93—94
A jövő képe . . . . . 94—98
Függelékek . . . . . 99—106
Rövid tájékoztató . . . . . 108—116
Sajtóhibák . . . . . 117—

Szerzőnek eddig megjelent munkái:

Gajdács Pál élete és munkássága. Kiadta: Szarvasi Közlöny nyomda 1933.

Előfohászok. Kiadta: Szarvasi Közlöny nyomda 1933

Szarvasi Pantheon. Kiadta: Szarvasi Közlöny nyomda 1933.

A csabacsűdi ág. h. ev. egyház megal. története. Kiadta: Müller Károlyné nyomda. 1934.

Rendezés alatt:

Költemények.
Elbeszélések.
Történelmi és bölcsészeti tanulmányok.
Egy falusi pap feljegyzései.